

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1474

1908 № 1229.

ԻՆՍՏԻԻՏԻ ԿՐՕՆԻ

ՋԵՐՍՈՆԵԼԿԱՆ ՌԻԳՂԸՓՈՒ ԳՆԻՆՈՒԹԵԼԵՆ ՀԱՅՐԱՍԱՆԵԱՅՑ
ՇՈՒՆԵԼԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՑ

ԵՐՐՈՐԴ ԳՐ-ԲՈՅԿ

ՆՈՐ-ՈՒԽՏԻ Ս. ՊԵՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

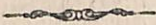
Պնտական գիտնագիտիկների երկրոպ դասարանի հայ
աշակերտների եւ աշակերտսոհիկների համար

Երկրորդ տպագրութիւն

Կ Ա Ջ Մ Ե Յ

ԵՂՆԻԿ ԵՒՆԳ ԶԵՀ. ԵՐՁՆԿԵՐՆԵՑ

Կրօնուսոյց Թիֆլիզի իդական ա. գիմնագիտիկ:

Թ Ի Յ Լ Ի Զ

Տպարան „Էպոխա“ || Типография Эпоха“
Гановская № 3.

1907

2(075)

Ե-84

03 AUG 2009

ԳՐՄ-Կ
4157

2(075)

Ե-84

ԴԵՍԵՄԻՐՔ ԿՐՕՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՈՐԳԱՆՓՈՒ ԴԵԻՆՆՈՒԹԵԱՆ ՀՈՅՆՄԱՆԵՆՑՑ
ՈՒՆՔԵԼՈՎԱՆ ԵԿԵԼԵՑԻՈՑ

ԵՐՐՈՐԴ ԳՐ-ՔՈՅԿ

ՆՈՐ-ՈՒԽՏԻ Ս. ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պնտական գիտնագիտությունների երկրորդ դասարանի հայ
աշակերտների և աշակերտահիների հավաք

Երկրորդ տպագրություն

Կ Ա Ջ Մ Ե Ց

ԵԶՆԻԿ ԱՆԵԳՔԸ Հ. ԵՐԶՆԵՆՑ

Կրճուսույց թիֆլիզի իգական ա. գիմնադրոնի:

Ք Ր Ց Լ Ի Չ

Տպարան „Էպոխա“ || Типография
Гановская № 3.

1907

БИБЛИОТЕКА
„Лиха“
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

10 APR 2013

1977

ВНЕШНЯЯ
ИНСТИТУТА
ЭКОНОМИКИ
Академии Наук
СССР

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԻՔ

№ 766.

Ըստ բարձու հրամանի Նորին Ս. Օծութեան Վեհա-
փառ Հայրապետի օգգիս Տ. Տ. Մկրտչի, Իլեանս թոյ-
լատրէ տպագրութիւն դասագրոյս, որ ընդ անուամբս
«Իսսագիր կրօնի» «Նոր ուխտի պատմութիւն», վաւերա-
ցուցանելով ստորագրութեամբ և դրոշմամբ կնքոյ Հայրա-
պետական Իլեանի:

30 Մայիսի 1902 ամի ի Ս. էջմիածին:
Իլեանապետ կորիւն վարդապետ.

58374-67

Ընդհանրապէս նկատուած է, որ պետական դպրոցներու
ուսուցչի պաշտօն ստանձնող արժանապատիւ հայրերը մեծամեծ
գոնարութիւնների են հանդիպում՝ չունենալով մի յարմար ձեռ-
նարկ այդ դպրոցների համար: Թէպէտ և կրօնի դասատու-
թիւն համար կան լոյս տեսած դասագրքեր, բայց նրանք
իրանց ընդարձակ նիւթով և լաջն ծաւարով և ոմանք մին-
չև անգամ իրանց գրաբարխառն լեզուով ու դարձուածքներով,
որոնցից միքանիսն ընդունուած են որպէս կրօնի ձեռնարկ պե-
տական դպրոցներում,—անհամապատասխան են այդ դպրոցնե-
րին, ուր այդ կարևոր առարկայի աւանդման համար սուղ ժամա-
նակ է տուած և ուր ուսանող սանիկների մի մասն էլ, դժբաղ-
տաբար, շատ տկար է մայրենի լեզուի մէջ:

Երկարամեայ իմ ուսուցչական փորձերը պետական դպրոց-
ներում՝ բերել են ինձ այն հաստատ համոզման, որ այդ դպրոց-
ների կրօնի դասաւանդութեան համար անհրաժեշտ է կազմել մի
այնպիսի դասագիրք, որի մէջ նկատի առնուած լինէին այդ ա-
ռարկայի աւանդման համար որոշած ժամանակի չափը, աւանդելի
նիւթն ու նրա ծաւարը, և որի մէջ ամփոփ կերպով բովանդա-
կուած լինէին ամենազլխաւոր կրօնական գիտելիքները, որոնք ան-
հրաժեշտ են ամեն մի հայ աշակերտուհու և աշակերտի համար:

Ձեռք զարկելով այս կարևոր գործին՝ ես արդէն պատրաստել
եմ պետական իգական միջնակարգ դպրոցների համար կրօնագի-
տութեան մի ընդհանուր ձեռնարկ, որի մէջ բոլոր դասարաննե-
րում աւանդելի կրօնի նիւթերը—դասընթացները՝ տեղի, ժամա-
նակի և սանիկների գիտակցութեան համաձայն, որոշուած—դա-
սաւորուած են և որոնք հետզհետէ պիտի լոյս տեսնեն առանձին
գրքիկներով:

Սոյն գրքոյկը յիշեալ դպրոցներէ երկրորդ դասարանի կրօնի նիւթը—գասնթացն է և կրում է «Նոր ուխտի սուրբ պատմութիւններ» խորագիրը: Սրա նիւթը բաժանուած է երկու մասի՝ մինը (I) աշակերտի և միւսը՝ (II, III) ուսուցչի համար: Վերջինը (ուսուցիչ) կարող է իր մասն ընդարձակել—լրացնել՝ նայած ժամանակին և սաների զարգացման: Ով ուսուցման այս եղանակի դէմ է և նրան հակամանկավարժական է համարում, նա դեռ հեռու է մանկավարժ լինելուց:

Այս գործը յաջողութեամբ գլուխ բերելու համար օգտուել եմ կրօնի զանազան դասագրքերից՝ մերթ համառօտելով, մերթ ընդարձակելով և տեղ-տեղ ևս միջանի կտորներ նոյնութեամբ կամ նմանողութեամբ առաջ բերելով:

Սա՛ թերևս կ'ունենայ և իր պակասաւոր կողմերը, որոնց ցոյց կը տայ հետզհետէ ժամանակը, միայն վստահանում եմ կարծել, որ այսպիսի մի ձեռնարկի տուած օգուտն անհամեմատ աւելի կը լինի. ուստի հրաւիրում եմ պետական դպրոցների կրնօուսոյց՝ իմ պաշտօնակից արժանապատիւ հայրերի ուշադրութիւնը սրա վրայ:

Եզնիկ առագ քահանայ Երզնկեանց:

20 դեկտ. 1901 թ.

Թիֆլիզ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ-ՈՒՆՏԻ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. Մարիամ սուրբ կոյսի Աւետուածը:
2. Քրիստոսի Ծնունդը:
3. Քրիստոսի քառասնօրեայ տաճար տանելը:
4. Յովհաննէս Մկրտիչը և նրա քարոզութիւնը:
5. Քրիստոսի մկրտութիւնը:
6. Յիսուսի աշակերտները:
7. Յիսուսի վարդապետութիւնը (լերան քարոզից):
8. Յիսուսի վարդապետութիւնը (լերան քարոզից):
9. Յիսուսի վարդապետութիւնը (լերան քարոզից):
10. Յիսուսի վարդապետութիւնը (լերան քարոզից):
11. Յիսուսի վարդապետութիւնը (լերան քարոզից):
12. Յիսուսի հրաշքների, բժշկութիւնների և ուսման մասին:
13. Յիսուսի առակներից—Սերմանացանի առակը:
14. Ողորմած Սամարացու առակը:
15. Ողորմած Թագաւորի և չար ծառայի առակը:
16. Անառակ որդու առակը:
17. Մեծատան և Ղազարոսի առակը:
18. Փարիսեցին և մաքսաւորը:
19. Քանքարների առակը:
20. Այգու մշակների առակը:
21. Ղազարոսի յարութիւնը:
22. Ծաղկազարդ—Յիսուս մտնում է Երուսաղէմ:

23. Յիսուս արտաքսում է վաճառողներին տաճարից:
24. Խորհրդաւոր ընթրիքը:
25. Յիսուսի աղօթքը Գեթսեմանի սլաքտէզում:
26. Յիսուսը Կայիափայի և Պիղատոսի առաջ:
27. Յիսուսի խաչելութիւնը:
28. Յիսուսի թաղումը:
29. Յիսուսի յարութիւնը:
30. Յիսուսի Համբարձումը և Հոգեգալուստը:

ՆՈՐ-ՈՒՄՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

№ 1.

ՄԱՐԻԱՄ ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՈՒ ԱԻԵՏՈՒՄԸ

I. Հասաւ Փրկչի ծննդեան ժամանակը և Գարբիէլ հրեշտակապետը երևաց ս. կոյս Մարիամին, որ բնակվում էր Գալիլիայի Նազարէթ քաղաքում ու ասաց. «Ուրախացի՛ր, Մարիամ, Տէրը բեզ հետ է: Օրհնուած ես Դու կանանց մէջ: Ս. Հոգին կ'իջնի Քո վրայ և Բարձրեալի զօրութիւնը հովանի կը լինի Քեզ: Դու Որդի կ'ունենաս և կ'անուանես Նրան Յիսուս: Նա կը լինի մեծ և Բարձրեալի Որդի կը կոչուի: Աստուած կը տայ Նրան Դաւթի աթոռը և Նրա թագաւորութիւնը վերջ չի ունենալ»:

Սուրբ կոյս Մարիամը խոնարհութեամբ պատասխանեց. «Թող Աստու կամբը լինի»:

II. Ո՞վ աւետիք տուեց ս. կոյս Մարիամին: Ո՞ւր էր բնակվում ս. կոյս Մարիամը: Ի՞նչ ասաց հրեշտակապետը ս. կոյսին և ի՞նչպէս ընդունեց:

III. Այս պատմութիւնից մենք իմանում ենք. 1) Աստուած Իր ուխտը յիշում է և ուղարկում է իր Միածին Որդուն աշխարհ՝ մարդկանց փրկելու համար և ընտրում է որպէս մայր՝ աղքատ և համեստ ս. կոյս Մարիամին: 2) Տեսնում ենք ս. կոյս Մարիամի խոնարհութիւնն ու հաւատը—նա հաւատում է հրեշտակապետի խօսքին, որ պէտք է մայր լինի Փրկչի: Այսպէս, երբ մարդ հաւատով և սրածով է վերաբերում որևէ բանի, կարողանում է հեշտութեամբ ստանալ—ձեռք բերել և երբեմն էլ այնպիսի բաներ, որոնք անհնարին են համարվում ամեն մի թերահուստ մարդու համար: 3) Մենք տեսնում ենք, որ ս. կոյս Մարիամը իր խոնարհութեամբ երանելի է դառնում բոլոր ազգերի մէջ: Աստուած չէ արժանացնում մի այդպիսի մեծ շնորհքի մտքով ամբարտաւաններին և հզօրներին: Անկատար է թողնում մեծատունների յոյսերը, և բարձրացնում է խոնարհներին:

№ 2.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

I. Քրիստոսի ծննդեան ժամանակ Հռովմայեցոց Օգոստոս կայսրը կամեցաւ աշխարհագիր անել: Նա հրամայեց, որ իւրաքանչիւր հրեայ զնայ իւր հայրենի քաղաքը և այնտեղ գրել տայ իր ազգանունը.

Յովսէփը և սուրբ կոյս Մարիամը, որոնք Դաւիթ մարգարէի ցեղիցն էին, զնացին Նազա-

րէթից Բեթղեհէմ: Նրանք քաղաքում իջևանելու տեղ չգտան և բնակուեցին մի այրի մէջ, որտեղ հովիւները պահում էին իրանց ոչխարները ցուրտ և անձրևային եղանակներին:

Այս այրի մէջ գիշերը ս. կոյս Մարիամը ծնաւ իր Միածին Որդուն: Նա փաթաթեց նրան խանձարրում և դրաւ մսուրի մէջ:

Այս գիշեր Բեթղեհէմի հովիւները պահում էին իրանց ոչխարները դաշտում: Տիրոջ հրեշտակը երևաց նրանց և ասաց. «Մի վախենաք, ես ձեզ յայտնում եմ մեծ ուրախութիւն: Դաւիթի քաղաքի մէջ ծնաւ ձեզ համար Փրկիչ: Դուք կը գտնէք Մանուկին խանձարրում փաթաթած և մսուրի մէջ զրած»: Այս միջոցին յանկարծ շատ հրեշտակներ երևացին երկնքում և սկսեցին երգել. «Փառք Աստծուն երկնքում, երկրի վրայ խաղաղութիւն և մարդկանց մէջ ուրախութիւն»:

Երբ հրեշտակները վերացան երկինք, հովիւները գնացին Բեթղեհէմ, գտան Մանուկին այրի մէջ, փաթաթած խանձարրում և դրած մսրում: Երկրպագութիւն տուին և յետ դարձան:

Ութ օրից յետոյ Մանուկին անուանեցին Յիսուս:

II. Ո՞րտեղ էին բնակուում Յովսէփը և ս. կոյս Մարիամը: Ի՞նչը ստիպեց նրանց գնալ Բեթղեհէմ: Ո՞ւր իջան նրանք և ի՞նչ ժամանակ ծնաւ Յիսուս: Ի՞նչի՞ մէջ փաթաթեց ս. կոյս Մարիամը Մանուկին և ո՞ւր դրաւ: Ո՞վքեր և ի՞նչպէս իմացան առաջին անգամ Փրկչի ծնունդը: Ի՞նչ անուն տուին Մանուկին և քանի՞ օրից յետոյ:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) Հռովմայեցոց Օգոստոս կայսրը աշխարհագիր է անում և թոյլ է տալիս, որ այդ կատարուի հրեաների սովորութեան համաձայն, այն է՝ գրուել իրանց հայրենի քաղաքներում, որովհետեւ երկիւղ է կրում, մի՞ գուցէ ապստամբութիւն և խռովութիւն ծագի հրեաների մէջ: 2) Յովսէփը և ս. կոյս Մարիամը գնում են Գալիլիայի Նազարէթ քաղաքից Բեթղեհէմ—Դաւթի քաղաքը, որ 140 վերստաչափ հեռաւորութիւն ունի և այնտեղ գրվում: 3) Փրկիչը ծնւում է Բեթղեհէմի մի այրում՝ անյայտութեան մէջ, աշխարհի ստեղծագործութիւնից 5508 տարի անցած: Նա չէ ծնվում ոչ պարատում և ոչ փառաւոր աներում, ինչպէս հրեաներն էին սպասում: Աղքատիկ իջեանն աւելի հաճելի էր նրան, որ եկել էր աւետարանելու, թէ Աստծու առաջ մարդիկ—հարուստ և աղքատ հաւասար են: 4) Ծննդեան գիշերը Աստուած հրեշտակների երգով աւետում է, որ երկրի մէջ խաղաղութիւն կլինի և մարդկանց մէջ էլ ուրախութիւն: 5) Ո՞վ իր սրտի ղեկավարութիւնը կը յանձնէ նորածին Փրկչին, նա կրստանայ ներքին խաղաղութիւն, որ հալածում է սրտից խաւարը և հանում է ապականուած կեանքից: Ծննդեան տօնը մեզ համար մեծ ուրախութիւն է, որովհետեւ դրանով մենք ստանում ենք մեծ պարգև—Փրկիչ: Նա մարդացաւ, որ մեզ աստուածացնէ: Բարի քրիստոնեան միայն

այդ պէտք է նկատի ունենայ և ուրախանայ. բայց պէտք է իմանալ և այն, որ Աստծու հայրական սէրը և Փրկչի ծնունդը մեզ չի փրկել և երջանիկ դարձնել, եթէ ինքներս էլ մեր կողմից չաշխատենք մեզ փրկելու: Մենք պէտք է հաւատանք սրտով Փրկչին, սովորենք նրանից խոնարհութիւն, ունենանք նրան մեր մէջ և նմանեցնենք մեր սրտերը նրա մաքուր սրտին:

№ 3.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՔԱՌԱՄԵՕՐԵԱՅ ՏԱՃՄՐ ՏԱՆԵԼԸ

I. Հրեաներն իրանց անդրանիկ արու գաւակներին՝ ծննդեան քառասներորդ օրը՝ տանում էին Երուսաղէմի տաճարը՝ Տիրոջը ներկայացնելու: Նրանք տանում էին և զօհ, հարուստները արջառ կամ գառը, իսկ աղքատները—մի զոյգ տատրակ կամ աղանի:

Երբ Յիսուս քառասուն օրական դարձաւ, ս. կոյս Մարիամը և Յովսէփը տարան նրան Երուսաղէմի տաճարը: Նրանք վերցրին զօհի համար մի զոյգ աղանի:

Այդ միջոցին Երուսաղէմում կենում էր մի ծերունի մարդ Սիմէօն անունով: Սուրբ Հոգին նրան յայտնել էր, որ չի մեռնիլ, մինչև Օծեալին չտեսնի: Երբ Մանուկին բերին տաճար, Սիմէօն

ս. Հոգով իմացաւ: Նա դուրս եկաւ Նրա առաջ, գիրկն առաւ, փառք տուեց Աստծուն և ասաց. «Տէր, այժմ Քո խօսքիդ համեմատ արձակիր Քո ծառայիդ, որովհետև իմ աչքերը տեսան Փրկչին, Որին պատրաստեցիր ժողովրդի համար: Յովսէփը և ս. կոյս Մարիամը զարմանում էին այդ խօսքերի վրայ: Տաճարում կար և մի մարգարէութիւն՝ Աննա անունով: Սա էլ փառաբանում էր Աստծուն և ամենքին ասում, թէ այս Մանուկը խոստացեալ Մեսիան է:

II. Ի՞նչ օրէնք էր սահմանուած անդրանիկ արու զաւակների համար: Ի՞նչ զո՞հ էին տանում: Ս. կոյս Մարիամը ի՞նչ զո՞հ տարաւ: Ո՞վ իմացաւ, թէ Յիսուսին տաճար են բերել: Ի՞նչ ասաց Սիմէօն Աստծու որդու մասին: Ի՞նչ էր խօսում Աննան:

III. Այս պատմութիւնից մենք սովորում ենք. 1) որ Մովսէս մարգարէն իր ժողովրդի համար մի ծէս է սահմանել, որի կատարելու համար ամեն մի արու անդրանիկ զաւակի մայր, ուր և լինէր՝ հեռու թէ մօտիկ, պէտք է գնար Երուսաղէմի տաճարը և զո՞հ մատուցանէր Աստծուն՝ հարուստը միամեայ գառը կամ արջառ, իսկ աղքատը՝ մի զոյգ տատրակ կամ աղաւնի: Այս ծէսը կատարող մայրը քառասուն օր տանից զուրս չէր գալիս, իսկ բառաններօրը օրը գնալով Երուսաղէմի տաճար՝ սրբվում էր և մանուկին նուիրում Աստծուն՝ որոշեալ տուրքը տալով տաճարին: Այս ուխտագնացութիւնը խստիւ պահանջվում էր իսրայէլացիներից՝ թէ իբրև վկայութիւն նրանց հաւատի

զէպի Աստուած և թէ իբրև յիշատակ իսրայէլացիների անդրանիկների ազատութեան՝ եգիպտացոց անդրանիկների ստակման ժամանակ: Ընծայելուց յետոյ մանուկները համարվում էին Աստուծու սեպնականութիւն, ուստի ծնողներն ըստ օրինի պարտաւոր էին յետ գնելու որոշեալ տուրքով և զոհով: 2) Մենք տեսնում ենք ծերունի Սիմէօնին իբրև ներկայացուցիչ իսրայէլեան ժողովրդի և նրա հաստատ հաւատն ու սրտի ցանկութիւնը, որ իսրայէլացիներն ու հեթանոսները արդարև պէտք է փրկուեն: Նա Փրկչին՝ հեթանոսների լոյս, իսկ իսրայէլացիներին՝ փառք էր անուանում:

№ 4.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ ԾՆՈՒՆԴԸ, ԱՆԱՊԱՏՈՒՄ ԲՆԱԿՈՒՆԸ ԵՒ ՔՍՐՈԶՈՒԹԻՒՆԸ

I. Փրկչի ծննդեան ժամանակ Յուդայի մի փոքրիկ քաղաքում բնակվում էին երկու բարեպաշտ ամուսիններ՝ Զաքարիա և Եղիսաբէթ: Նրանք հասել էին խորին ծերութեան և զաւակ չունէին: Զաքարիան քահանայ էր: Մի անգամ երբ Զաքարիան խնկարկում էր տաճարում, երևաց նրան Գաբրիէլ հրեշտակապետը և յայտնեց, որ նրա աղօթքը լսելի եղաւ: Նա կունենայ որդի, որին կանուանէ Յովհաննէս: Նա կըստանայ ս. Հոգու շնորհքը և կը պատրաստէ մարդկանց սրտերը՝ Փրկչին ընդունելու. — Նա կըլինի

օգնել մերձաւորներին իրանց կարողութեան չափով: Նա զգուշացնում, կարգի էր հրաւիրում մաքսաւորներին ու զինուորներին, որ նրանք թողնեն իրանց պակասութիւնները նա քարոզում էր չափաւորութիւն: Վերջապէս Յովհաննէսը կամենում էր բարին—երկնքի արքայութիւնը— մարդկանց սրտերի մէջ սերմանել, որոնք լի էին շարութիւնով, նախանձով և կեղծ փառասիրութիւնով: Նա աշխատում էր այդ շարը հանել նրանց սրտերից խոստովանութեամբ, զղջումով և սպաշխարութեամբ:

№ 5.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

I. Երբ Յիսուս երեսուն տարեկան է դառնում, Գալիլիայից գալիս է Հրէաստան Յովհաննէսի մօտ՝ մկրտուելու նրանից Յորդանան գետում: Բայց Յովհաննէսն արգելում է նրան և ասում. «Ես պէտք է Քեզանից մկրտուեմ, Գուրնձ մօտ ես գալիս»: Յիսուս պատասխանում է. «Թո՛ղյ տուր, որովհետև այսպէս պէտք է կատարել ամեն արդարութիւն»: Այն ժամանակ Յովհաննէսը թոյլ է տալիս:

Երբ Յիսուս դուրս է գալիս ջրից, երկինքը բացում և ս Հոգին ազանակերպ իջնում է նրա վրայ: Երկնքից էլ ձայն է լսում, թէ «Գա է իմ սիրելի Որդին, Որին ես հաւանեցի»:

Մկրտութիւնից յետոյ Յիսուս գնում է անա-

պատ տեղ և քառասուն օր ու քառասուն գիշեր անց է կացնում աղօթքով և պահքով: Այստեղ նա պատրաստվում է սկսելու մարդկային ազգի փրկութեան մեծ գործը: Այս ժամանակ նա փորձութիւնների է հանդիպում, բայց Աստուծո խօսքով յաղթում է նրանց:

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук

II. Յիսուս ինչո՞ւ եկաւ Յովհաննէսի մօտ: Ի՞նչ ասաց Յովհաննէսը և Յիսուս ի՞նչ պատասխանեց: Գոնի տարեկան էր Յիսուս, երբ մկրտուեց: Մկրտութիւնից յետոյ մեր գնաց Յիսուս: Գոնի օր մնաց այնտեղ և ի՞նչպէս դուրս եկաւ փորձութիւնից:

79-42585

III. Այս պատմութիւնից մենք իմանում ենք. 1) որ Յիսուս Ինքն էլ կամենում է «բոլոր արդարութիւնները լրացնել», այն է՝ կամենում է կատարել այն ամենը, ինչ որ արդարացի է, ինչ որ կատարուելու է: Նա Գալիլիայից գալիս է Հրէաստան մարգարէի մօտ՝ մկրտուելու նրանից: Յովհաննէսը զգալով իր անարժան լինելը այդ բանին, հրաժարվում է. բայց Յիսուս պատասխանում է, որ նա ուղարկուած է Աստուծոց և պէտք է բոլորին մղկրտէ, և Ինքն էլ իբրև Աստուծո հրամանին հնազանդ՝ նոյնպէս պէտք է մկրտուի նրանից: 2) Մենք տեսնում ենք, որ մկրտութիւնից յետոյ Յիսուս սկսում է Իր յայտնի ծառայութիւնը մարդկային ազգի փրկութեան համար: Թագաւորներն ու քահանայապետները կոչուելով պաշտօնի՝ նախապէս օժիվում էին իւզով, իսկ Յիսուս՝ ինչպէս թագաւորների թագաւոր, ամենամեծ քահանայապետ և գերագոյն մարգարէ՝ օժիվում է սուրբ Հոգւով: 3) Յիսուս մկրտվում է ինչպէս և ամեն մի խրայելացի, այդպէս էր

МЭС УИВ ЧР. ТИФЛИС
Гос. Библиотека
ZUSU-ARM.GCP
ИМ А. МАКНИАН
ULUSU...

Աստծու կամքը: Բայց Յիսուսի մկրտութիւնը ոչ ապաշխարութեան և ոչ մաքրութեան մկրտութիւն էր, այլ զրանով Նա կամենում էր յայտնել, որ Ինքը մաքուր է և կամենում է մաքուր մնալ: Մկրտութեամբ քրիստոնեան վերստին ծնվում, նորոգվում է ս. Հոգւով և դառնում է Յիսուսի գինուր, իսկ երկնաւոր Հօր՝ որդեգիր: Նա ունի և այն խորհուրդը, որ քրիստոնեան հանդիսաւոր կերպով խոստանում է իր նոր կեանքի սկզբում՝ բարեպաշտ և վայելուչ կեանք վարել ապագայում: Յիսուս մկրտվում է երեսուն տարեկան հասակում, որովհետև հրէից օրէնքով այդ հասակից յետոյ էր մարդ չափահաս համարվում:

№ 6.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՇՄԱԿԵՐՏՆԵՐԸ

I. Յիսուս մկրտութիւնից յետոյ կրկին գալիս է Յորդանանի կողմերը: Յովհաննէսը տեսնելով նրան՝ ասում է ժողովրդին. «Ահա Աստծու Դաւը, Որ պէտք է գոհուի մարդկային ազգի փրկութեան համար: Ես տեսայ Աստծու Հոգին, թէ ինչպէս իջաւ երկնքից և բնակուեց նրանում: Ես վկայում եմ, որ Նա է Աստծու Որդին»:

Յովհաննէսի երկու աշակերտները—Անդրէաս և Յովհաննէս՝ լսելով այս վկայութիւնը, հետևեցին Յիսուսին: Յետոյ Անդրէասը գտնում է իր եղբայր Սիմոնին և ասում նրան. «Մենք գտանք Մեսիային», և բերում է Յիսուսի մօտ: Յիսուս Սիմոնին անուանում է Պետրոս, որ նշանակում է քար:

Յիսուս Գալիլիա գնալիս ճանապարհին կանչում է Փիլիպոսին և ասում. «Արի իմ յետևից»: ջա էլ բերում է Յիսուսի մօտ Նաթանայէլին, որ յետոյ Բարդուղիմէոս կոչուեց: Նաթանայէլը տեսնում է, որ Յիսուսը գիտէ իր ծածուկ մրտածմունքները, հաւատում է և ընդունում նրան ինչպէս Աստծու որդի—Իսրայէլի թագաւոր.

Այսպէս Յիսուսի աշակերտների թիւը օրէցօր աւելանում էր: Նա մշտական Իրան լսող հաւատացեալներից ընտրում է 12 հոգի, որոնց և առաքեալներ է անուանում: Դրանց անուններն էին Սիմոն—Պետրոս, սրա եղբայր Անդրէաս, Զերեզիայի որդիք Յակովբոս և Յովհաննէս, Փիլիպոս, Նաթանայէլ (Բարդուղիմէոս), Թովմաս, Մատթէոս մաքսաւոր, Յակովբոս Ալֆեան և Յուդայ (Թաղէոս), Սիմօն Կանանացի և Յուդայ Իսկարիովտացի:

Յիսուս բացի 12 առաքեալից ունէր և 72 աշակերտ, որոնց երկու-երկու ուղարկում էր քարոզելու այն քաղաքներում ու գիւղերում, ուր ինքը գնալու էր.

II. Ո՛ւր գնաց Յիսուս մկրտութիւնից յետոյ: Ո՞վ տեսաւ նրան և ի՞նչ վկայութիւն տուաւ: Ո՞վքեր հետևեցին Յիսուսին: Ո՞րոնք էին Յիսուսի գլխաւոր աշակերտները և ի՞նչ անուանեց նրանց: Բացի 12 առաքեալից էլի որքան աշակերտ ունէր Յիսուս:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ Յիսուս Յովհաննէսի նման չէ բնակվում անապա տում, այլ շարունակ շրջում է ամեն տեղ և քարոզում է ապաշխարել և հաւատալ Աւետարանին: Նա իրան գործակիցներ է ընտրում ոչ ուսեալ, գիտուն և հարուստ, այլ հասարակ մարդիկ—ձկնորսներ: Սրանք սիրով թողնում են ամեն ինչ—հայր, մայր, եղբայր, քոյր, որդիք, կին, բարեկամներ և հետևում են Նրան: Այդ մարդիկ (աշակերտները) միշտ լինում են Նրա մօտ և Նրա փրկարար վարդապետութիւնը—ուսումը լսում, սովորում են, որ յետոյ իրանք էլ գնան և ուսուցանեն ուրիշներին—մարդիկ որսան արքայութեան համար: 2) Մենք տեսնում ենք, որ Քրիստոս ապրում էր մի որոշ երկրում—Հրէաստանում, մի որոշ ժողովրդի մէջ, բայց Նա պատկանում էր ամենին, ուստի և հարկաւոր էր համարում քարոզել և տարածել Աւետարանը հեռուոր երկրներում— ուրիշ ազգերի—հեթանոսների մէջ: Սրա համար էլ Նա իր աշակերտներին անուանում է առաքեալներ—ուղարկուածներ և ընտրում է ժողովրդի միջից որոնց պաշտօնը պէտք է լինէր քարոզել և տարածել Նրա ուսումը ամեն տեղ: Նա իր աշակերտներին սիրում է, եղբայր, բարեկամ: Ընկեր է անուանում նշանց և ուղարկելով քարոզչութեան, խորհուրդներ է տալիս՝ լաւ ըմբռնել քարոզչական վսեմ կոչումը և իրանց ստանձնած պաշտօնի ծանրութիւնը: Ուսուցանում է, ցոյց է տալի օրինակով ժողովրդի հետ վարուելու չափն ու կանոնները, որից երեւում է, որ Նա ճանաչում է մարդկային սրտի խորքը: Եւ ինչին մարդիկ սովորաբար նշանակութիւն են տալիս, Յիսուս բոլորովին ուշք չէ գարձնում, այն է՝ հարստութեան, բարձր զիբքի վրայ և այլն: Այլ Նա իր աշակերտներից պահանջում է ունենալ մաքուր սիրտ և կատարեալ վճռականութիւն՝ երկրիս վրայ Աստու ալքայութիւնը հիմնելու գործում: Նա իր աշակերտներին անուանում է երկրի աղ

և աշխարհի լոյս, որոնք պէտք է կեանքի մէջ համեմեն ամեն ինչ և լուսաւորեն ժողովրդի խաւար մտքերը:

№ 7.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԵՆԻՅ

Աերանի քարոզը

ԻՆՆ ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

I. Մի անգամ Յիսուս իր շուրջը հաւաքուած տեսաւ ժողովրդի մեծ բազմութիւն: Նա բարձրացաւ լեաւը և նստեց իր աշակերտներով: Ժողովուրդն էլ տեղաւորուեց Նրա շուրջը լեռան զաւիվայրում և խորին լուսթեամբ սպասում էր Նրա քարոզին: Նա բացեց բերանը և սկսեց խօսել:

I Երանի՛ հոգևով աղքատներին, որովհետև նրանցն է երկնքի արքայութիւնը:

II Երանի՛ սգաւորներին, որովհետև նրանք կը մխիթարուեն:

III Երանի՛ հեզերին, որովհետև նրանք կը ժառանգեն երկիրը:

IV Երանի՛ նրանց, որոնք քաղցած և ծարաւ են արդարութեան համար, նրանք կը կշտանան:

V Երանի՛ ողորմածներին, որովհետև նրանք ողորմութիւն կը գտնեն:

VI Երանի՛ նրանց, որոնք սրտով սուրբ են, որովհետև նրանք Աստուած կը տեսնեն:

VII Երանի՛ խաղաղութիւն անողներին, որովհետեւ Աստծու որդիք կը կոչուին:

VIII Երանի՛ նրանց, որոնք հալածուած են արգարութեան համար, որովհետեւ նրանցն է երկնքի արքայութիւնը:

IX Երանի՛ է ձեզ, երբ կը նախատեն և կը հալածեն... ցնծացէ՛ք և ուրախացէ՛ք, որովհետեւ ձեր վարձը շատ է երկնքումը:

II. Ի՞նչպէս է կոչուում այս քարոզը և լինչու: Ի՞նչ երանութիւններ տուեց Փրկիչ Իր հաւատացողներին և քանի է նրանց թիւը:

III. Այս քարոզից մենք տեսնում ենք. 1) որ Փրկիչը համառօտ կերպով ներկայացնում է մեզ քրիստոնէական ուսման վարդապետութեան—բարոյական հիմունքները. աւելի ճիշտն ասած՝ Աստծու արքայութեան հիմնական օրէնքները: Հոգևոյ աղիստ չէ նշանակում մտաւոր, հոգեկան պակասութիւն ունեցող, յիմար անձն, այլ այնպիսին, որի մէջ մեծամտութիւն, հպարտութիւն չկայ: Փարիսեցիք կարծում էին, թէ իրանք ամենից հարուստ են առաքինութեամբ: Նրանք իրանց հոգևով հարուստ էին կարծում, չիմանալով, որ հէնց իրանց հպարտութեան և մեծամտութեան մէջ է կայանում իրանց կործանումը: Հոգևով աղքատը նա է, ով զգում է, որ ինքն աղքատ է արգարութեամբ, առաքինութեամբ և փոքր—աղքատ ծառայութիւններ ունի մատուցած Աստծուն: 2) Երանի՛ սպասուածներին ասելով՝ Փրկիչը տալիս է երանութիւն այն քրիստոնէաներին, որոնք սրտմու՛կ, նեղանում և լաց են լինում իրանց մեղքերի համար: Նրանց վարձատրութիւնն այն մխիթա-

րութիւնն է. որ Աստուած տալիս է՝ ներելով նրանց մեղքերը: 3) Երանի՛ հեղեղին. հեղեղ նրանք են համարուում, որոնք խոնարհութեամբ և առանց սրտունջի են ընդունում Աստուածանից ուղարկած ամեն ինչ: Հեղութեամբ ամեն ինչ կարելի է ձեռք բերել: Հեղութիւնն ամենից հեշտ կարողանում է սանձահարել հակառակորդի բարկութիւնն ու կատաղութիւնը: Ճշմարիտ հեղութիւնը ազնիւ մարդկանց հոգու վեհութեան և վսեմութեան նշանն է: Նա հանգիստ՝ խաղաղ և անվրդով է, երբ ուրիշներն անհանգիստ են անում իրան, յուզում և խուժում: Նա վրէժխնդիր չէ լինում և երբէք չէ տրանջում Աստծու գործերի դէմ, այլ խոնարհ և հնազանդ սրտով ասում է. «Կամք Տեառն օրհնեալ եղիցի»: 4) Երանի՛, որոնք քաղցած և ծարաւ են արդարութեան համար. զրանք այն մարդիկն են, որոնք ջերմ ցանկութիւն ունին և ձգտում են դէպի արդարութիւն, ինչպէս քաղցածը դէպի հացը և ծարաւը դէպի ջուրը, որպէսզի իրանց մտածածն ու գործածն ընդունելի լինի Աստծուն: Այսպիսիների վարձատրութիւնն այն է, որ նրանք կը կշտանան—կը հասնեն իրանց նպատակին: 6) Երանի՛ ողորմածներին. նրանք են, որոնք զթասիրտ են դէպի թշուառները, աղքատները և կարիք ունեցողները: 6) Վեցերորդ երանութիւնը Փրկիչը տալիս է նրանց, որոնք սրտով սուրբ են, մաքուր սիրտ ունին և սրանով տեսնում են Աստծուն: Ողորմած մարդու սիրտն ազատ է լինում անմաքուր ցանկութիւններից, նախանձից, չարախնդութիւնից, ատելութիւնից և մեծամտութիւնից: Ո՛վ մաքուր սիրտ ունի, նա երջանիկ է զգում իրան վրշտերի և նեղութիւնների մէջ և հարուստ աղքատութեան մէջ: Այդպիսիներին ուրիշ վարձատրութիւն չէր կարող տալ Փրկիչը, քան այն, ինչ որ խոստացել է: Ինչպէս աչքով բնութեան իրերն ենք տեսնում, այնպէս էլ մաքուր սրտով Աստծուն ենք ճանաչում: 7) Եօթանորրորդ երանութիւնը

խաղաղարարներին է տուած, որոնք ունին խաղաղասէր սիրա: Այդպիսիները կոչուում են Աստծու որդիք: Ուր Աստուած է, այնտեղ խաղաղութիւն է. խաղաղութիւն սրտի մէջ, տան մէջ, ընկերութեան և երկրի մէջ: Ո՞վ Աստուածային խաղաղութիւն ունի սրտի մէջ, նշանակում է, նա հասել է երանութեան: 8) Աւթերորդ երանութիւնը ապիս է նրանց, որոնք հալածուած են արդարութեան համար: Վշտի ձեռքով պէտք է ուրախութեան հասնել, ինչպէս գիշերուայ միջոցով հասնում ենք առաւօտեան: 9) Իններորդ երանութիւնը Փրկիչը ապիս է Իր աշակերտներին, երբ նրանց հալածեն ու նեղեն...: Սրանով էլ Փրկիչը վերջացնում է Իր երանիները, որոնք ուղղուած են Իր աշակերտներին և նրանց միջոցով էլ բոլոր քրիստոնեաներին:

№ 8.

ՅԻՍՈՒՄԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լեռան քարոզից

Օրէնքները շուծելու, երդման, հատուցման և թշնամուն սիրելու մասին:

I. Փրկիչն ասում է. «Չկարծէք, թէ ես եկել եմ քանդելու օրէնքներն ու մարգարէների գրուածները. չեմ եկել քանդելու, այլ լրացնելու: Բայց ասում եմ ձեզ, եթէ ձեր արդարութիւնը դպիրների և փարիսեցիների արդարութիւնից աւելի չլինի, չէք կարող մտնել երկնքի արքայութիւնը:

Լսեցէք, առաջին մարդկանց ասուեց, թէ «Սուտ

մի երդուիր, այլ Աստծուն տուած երդումդ կատարիր»: Բայց ես ասում եմ ձեզ. ամենին շերտուէք՝ ոչ երկնքով, որովհետև Աստծու Աթոռն է, ոչ երկրով, որովհետև Նրա պատուանդանն է և ոչ երուսաղէմով, որովհետև մեծ թագաւորի քաղաքն է. այլ ձեր խօսքը պէտք է լինի այոն՝ այո և ոչն՝ ոչ, որովհետև սրանից աւելին չարիցն է:

Դուք լսել էք, որ ասուել է. թէ «Աչքի տեղ՝ աչք և ատամի տեղ՝ ատամ»: Բայց ես ասում եմ ձեզ. չարին հակառակ մի կենաք: Եթէ մէկը քո աջ ծնօտին ապտակ խփէ, դարձրու նրան միւսն էլ: Եթէ մէկը բեզ հետ կամենայ դատի մտնել և քո շապիկին առնուլ, տո՛ւր նրան և քո վերարկուդ:

Դուք լսել էք, որ ասուել է. «Սիրիր քո ընկերին և ատիր քո թշնամուն»: Բայց ես ասում եմ ձեզ. սիրեցէք ձեր թշնամիներին, օրհնեցէք ձեզ անիծողներին, բարի արէք ձեզ ատողներին և աղօթեցէք նրանց համար, որոնք ձեզ շարշարում և հալածում են. որպէսզի կարող լինիք ձեր երկնաւոր Հօր որդիք դառնալ, որ Իր արեգակը ծագում է հաւասարապէս բարի և չար մարդկանց վրայ և թափում է անձր: Թէ արդարների և թէ մեղաւորների վրայ: Եթէ դուք սիրէք միայն նրանց, որոնք ձեզ են սիրում, ի՞նչ վարձ պէտք է ստանաք. չէ՞ որ մտքսաւորներն ու մեղաւոր-

ներն էլ նոյնն են անում: Եթէ միայն ձեր բարեկամներին ողջունէք, ի՞նչ աւելի բան արած կը լինիք, չէ՞ որ մաքսաւորներն ու մեղաւորներն էլ նոյնն են անում: Ուրեմն եղէք կատարեալ, ինչպէս որ ձեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է:

II. Ի՞նչ է ասում Յիսուս ինն օրէնքների և մարգարէութիւնների մասին: Ի՞նչպէս պէտք է կատարել: Ի՞նչ է ասում Նա սուտ երգուելու մասին: Քրիստոնէի խօսքը ի՞նչ պէտք է լինի: Ի՞նչ է ասում Յիսուս վրէժխնդրութեան և հակառակութեան մասին և քրիստոնեան ի՞նչպէս պէտք է վարուի: Ի՞նչ է ասում Փրկիչը ընկերսիրութեան մասին և ի՞նչպէս պէտք է լինի քրիստոնէի ընկերսիրութիւնը:

III. Այս քարոզից մենք իմանում ենք, 1) որ փարիսեցիները կատարում էին օրէնքները ո՛չ այնպէս, ինչպէս հարկաւոր էր: Նրանք աւելի ուշադրութիւն էին դարձնում օրէնքի արտաքինի, քան թէ ներքինի վրայ: Բացի սրանից օրէնքի վրայ ընդունուած յաւելուածները նոյնքան կարեւոր էին համարում, որքան օրէնքը: Ճշմարիտ գործի համար հերիք չէ միայն օրէնքի արտաքին լրացումը, այլ ամենից առաջ հարկաւոր է ճշմարիտ հորհուրդ, համոզումն, որովհետեւ օրէնքը ո՛չ թէ տառացի պէտք է կատարել, այլ ըստ մտաց, այն է՝ ըստ ներքին պահանջման: Քրիստոս չէր եկել օրէնքները քանդելու, եղծելու, այլ թերին լրացնելու—ամբողջացնելու: 2) Յիսուս արգելում է սուտ երգուելը: Սուտ երգումն յառաջանում է նրանից, որ մարդիկ կամենում են ստույգութիւնը ճշմարտութեան տեղը դնել և ասել: Հրեաները կարծում էին, որ եթէ սխալ, կեղծ երգումից հետո պահեն իրանց, երգման օրէնքը կատար-

ած կը լինին: Դրա հակառակ կարծում էին, թէ ճշմարիտ երգումը միշտ թոյլատրելի է, թէկուզ ամենափոքր բանի համար: Նրանց անյայտ էր այն ճշմարտութիւնը, որ սովորական կեանքում յաճախակի և թեթեամիտ երգումով Աստծու անունը ՚ի չարն են գործ դնում և երկնքի արքայութիւնից հեռանում: Սովորական կեանքի մէջ այսպիսի երգումը Փրկիչը կամենալով վերջացնել՝ արգելում է: 3) Յիսուս՝ վրէժխնդրութեան և հատուցման մասին բոլորովին ուրիշ հայեացք ունի: Նա չարութիւնը չարութեամբ հատուցանելը՝ անիրաւացի է գանձում և քարոզում է չարութիւնը յողթել բարութեամբ: Փարիսեցիներն այսպէս էին մտածում. ինչ որ դու ինձ կ'անես, ես էլ նոյնը իրաւունք ունիմ քեզ անելու: Մովսէս մարգարէն այդ օրէնքը միայն իշխանութեանն էր տուել և որոշել դատաստանի ժամանակ զբանով հատուցումն անել: Նա՛ որ ուրիշին խփել, հարուածել է, իբրև հատուցումն իր վարման՝ պէտք է հարուած ստանար իշխանութեան ծառայից: Այդ օրէնքը գործ էր դնում իշխանութիւնը ըստ պահանջման հարկին և ո՛չ թէ սովորական կեանքի ամեն մի շնչին յարաբերութեան ժամանակ: Ակն ընդ ական՝ իրաւունք է տուած միայն դատաւորներին: Մարդիկ սովորական յարաբերութեան մէջ նոյնը չպէտք է պահանջեն և գործեն. այն կէտը՝ «եթէ մէկը քեզանից շապիկդ ուզէ, բաճկոնդ էլ տո՛ւր», չպէտք է բառացի կերպով ընդունել, այլ փոխաբերական: Իսկապէս միտքն այս է. եթէ մինը քեզ վատութիւն է արել, կամ ցաւ, վիրաւորանք է պատճառել, դու նրա վատութեան փոխարէն աւելի բարութիւն արա՛, քան թէ նա կը սպասէր: Այս օրէնքները փարիսեցիներին մեկնաբանութեան շնորհիւ՝ կեանքի մէջ սովորական երևոյթ էին դարձել, չարը չարով հատուցանել և ամեն մի վիրաւորանքի համար վրէժխնդիր լինել: Օրէնքի այսպիսի յեղաշրջման դէմ լինելով Փրկիչը՝ ասում էր Իր ունկնդիրներին, որ ո՛չ թէ

չարը չարով, այլ բարի անելով պէտք է հատուցանել և այն աստիճան պէտք է բարիք անել, որ դիմացի վիրաւորողը երբէք չսպասէր: Այս տեսակ հանգամանքներում համբերութիւն, զիջողութիւն, ներողամտութիւն և երկայնատութիւն պէտք է ունենալ, որպէսզի խաղաղութիւն սերմանելով և յանցանքը ներելով՝ քո ոտխին դէպի ուղղութիւն կարողանաս առաջնորդել: 4) Փարիսեցիները՝ սիրել մերձաւորին, հասկանում էին միայն ընկերին և իրանց ազգին: Նրանք ընկեր ասելով ճանաչում էին միայն հրեային, իրանց հաւատակցին, իսկ ամեն մի ոչ հրեայի համարում էին իրանց թշնամի: Այստեղից էլ՝ ազգային հպարտութեամբ, ինքնասիրութեամբ, նեղ, սահմանափակ կրօնական հայեացքից զրգուած՝ միանգամայն հակառակ էին հասկանում Աստծու պատուիրանը: Նրանք իրանց սիրողին սիրել և ատողին ատել գիտէին: Սակայն ըրիստոնեան պէտք է սիրէ անխտրաբար ամենքին: Քրիստոսի օրէնքն է՝ սիրել թշնամուն և բարութիւն անել նրան:

№ 9.

ՅԻՍՈՍԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լեւրան Էարողից

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՂԻ, ԱՂՕԹԵԼՈՒ ԵՒ ՊԱՀԵՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ.

I. Փրկիչն ասում է. «Զգոյշ կացէք սղորմութիւն տալու ժամանակ, որ չանէք մարդկանց առաջ՝ նրանց ցոյց տալու համար, որովհետև վարձ չէք ստանալ ձեր երկնաւոր Հօրից: Եթէ կամենաս ողորմութիւն անել, փող մի փշիլ

տալ քո առաջ ժողովրդի մէջ և հրապարակներում, ինչպէս կեղծաւորներն են անում, որպէսզի փառաւորուին մարդկանցից: Աշմարիտն եմ ասում ձեզ, հէնց այն է նրանց վարձը: Իսկ դու, երբ սղորմութիւն անես, թող քո ձախ ձեռը չիմանայ, թէ ինչ է զործում աջը, որպէսզի քո սղորմութիւնը ծածուկ լինի և քո Հայրը, որ ծածուկն էլ է տեսնում, յայտնապէս կը հատուցանէ քեզ:

Երբ դու աղօթելիս լինիս, կեղծաւորների պէս չանես, որոնք սիրում են ժողովրդի մէջ և հրապարակների անկիւնում կանգնել աղօթքի, որպէսզի երևան մարդկանց: Աշմարիտն եմ ասում ձեզ, հէնց այն է նրանց վարձը: Իսկ դու, երբ աղօթքի կանգնես, մտիւր քո սենեակը, փակիր դուռը և ծածուկ աղօթիր քո Հօրը. իսկ քո Հայրը, որ ծածուկն էլ է տեսնում, կը հատուցանէ քեզ յայտնապէս: Եւ աղօթելիս շատախօս մի լինիք, ինչպէս հեթանոսները, որոնք կարծում են, թէ շատ խօսելով՝ ընդունելի կը լինին:

Երբ դուք պահք պահէք, մի տրամիք, ինչպէս կեղծաւորները, որոնք ապականում են իրանց երեսները, որպէսզի ցոյց տան մարդկանց, թէ պահում են: Աշմարիտն եմ ասում ձեզ, հէնց զրանով էլ ստանում են իրանց վարձը: Իսկ դու, երբ պահես, օժիր քո գլուխը իւղով և լուս երեսդ, որ

չերևաս մարդկանց, թէ պահում ես, այլ միայն
ըռ ճօրը և ըռ ճայրը, որ տեսնում է ծածուկն
էլ, յայտնապէս կը հատուցանէ քեզ»:

II. Ի՞նչ է պատուիրում Փրկիչը ողորմութիւն տալու համար:
Ի՞նչպէս էին կատարում հրեաները և Յիսուս ի՞նչ նկատողութիւն-
ներ արաւ: Ի՞նչ ասաց Յիսուս աղօթելու մասին, ի՞նչպէս էին ա-
ղօթում հրեաները և Փրկիչն ի՞նչ պատուէր տուաւ: Ի՞նչ ասաց
Փրկիչը պահք պահելու մասին. ի՞նչպէս էին պահում հրեաները և
ի՞նչ պատուէր տուաւ:

III. Այս քարոզից մենք տեսնում ենք. 1) որ Փրկիչը
յանդիմանում է փարիսեցիներին և հրեաներին կեղծաւոր
վարմունքի համար՝ ողորմութիւն տալու, աղօթելու և պա-
հեցողութեան ժամանակ: Մարդկանց բարեպաշտ գարծո-
ղութիւնը՝ որ արտայայտւում է ողորմութիւն տալով, գե-
ղեցիկ և համակրելի բան է, եթէ այդ կատարվում է Աս-
տծու անունով, սրտով, համոզմունքով, իսկապէս կարօ-
տին, գործին օգնելու նպատակով և ոչ փառքի, պարծանք-
քի, կամ աւելի լաւ ասած՝ ՚ի ցոյցս մարդկան: Բազմաթիւ
մարդիկ կան, որոնք որևէ աղէտի կամ հասարակական
թշուառութիւնների ժամանակ, օրինակ՝ սովի, ժանտախ-
տի, երկրաշարժի և այլն, ըստ երևոյթին մարդասիրաբար
են վերաբերում և հանելով քսակը՝ մի տուրք, ողորմու-
թիւն են տալիս խեղճերի, չքաւորների, արկածեալների
օգտին, որպէսզի ժլատ չերևան: Ստորագրում են որևէ
բարի նպատակի համար ստորագրութեան թերթին, որ ի-
րանց հարեանից յետ չմնան, բարեգործ ճանաչուեն. կամ
նրա համար, որ ակնկալութիւն ունին առաջարկողից. բայց
իսկապէս նրանք դուռը բաղխողի երեսին կը խփէին, եթէ
գիտենային, որ իրանց արարքը տեսնող, հրատարակող չկայ:

Անս այդպիսիներէ համար է ասում Փրկիչը. «Զգո՛յ՛ լե-
րուք ողորմութեան ձերում»: Նա զգուշացնում է՝ հեռու
մնալ ցուցամոլութիւնից և անապարծութիւնից: Փարիսե-
ցիական այդ ոգին մեր ժամանակներումն էլ մեռած չէ:
Վան մարդիկ, որոնք իրանց արած բարեգործութիւնը հրա-
տարակում են հազար և մի ձևով: Փրկիչը կամենում է,
որ մենք ծածուկ կերպով անենք բարեգործութիւն և զգու-
շացնում է, որ մեր կատարած բարի գործերի համար փող
չփչենք և կամ ուրիշների միջոցով փող փչել չտանք, այ-
սինքն՝ մեր այդ արածը շարունակ մեր խօսակցութեան
նիւթ չգարձենք և մեր տուած ողորմութեամբ չպարծե-
նանք՝ դատարկ բաւականութիւն զգալով: 2) Աղօթքը պէտք
է լինի սրտով և ոչ կեղծաւորութեամբ: Երկար ու կարճ
աղօթելու մէջ չէ լնդիրը, այլ շերմեւանդ սրտի մէջ: Ան-
մաքուր սրտով աղօթքը, եթէ նա երկար ևս լինի, չի օգ-
նիլ, այն ինչ մաքուր սրտով և այն էլ ճշմարիտ բարեք-
ների համար, թէկուզ մի քանի խօսքերով՝ լսելի կը լինի
և մարդուն կը օգնէ հեղութեան ժամանակ: Ամեն ինչ
կախուած է սրտից: 3) Հրեաները միայն կերակրով չէին
պահք պահում, այլ և չէին լուացում, անուշահոտ իւղով
չէին օծվում, ման էին գալիս բոկոսան, հագնում էին հին
զգեստներ և պառկում էին կոշտ անկողիններում: Փրկիչը
իսկապէս պահքի դէմ չէր, այլ նա պահանջում էր կատա-
րել նրան անկեղծ և հեզ սրտով և ոչ ՚ի ցոյցս մարդկան:
Փարիսեցիները պահեցողութեան օրերն առիթ վերցնելով՝
աշխատում էին դրանով ցոյց տալ ժողովրդին իրանց բա-
րեպաշտութիւնը: Նրանց այդ վարմունքը ոչ թէ առաքի-
նական, բարեպաշտական էր, այլ սնտարծութիւն, կնդ-
ծաւորութիւն: Նրանց սիրտը լի էր մեծամտութեամբ, սա-
կայն աշխատում էին դէմքերի վրայ հեզութիւն, անմեղու-
թիւն արտայայտել: Փրկիչը պատուիրում էր սրտմած և-

ընտանիքի փոխարէն հեղ սիրտ ունենալ և խոնարհած գը-
լուխներէ փոխարէն՝ բարձր ու ազնիւ մտածողութիւն:

№ 10.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հերան քարոզից

ԳԱՆՁԻ, ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ, ԿԵՐՍԿՐԻ ԵՒ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՄԱՍԻՆ

I. Փրկիչն ասում է. «Երկրիս վրայ ձեզ հա-
մար գանձ մի հաւաքէք, որ ցեցը և ուտիճը ա-
պականում են և գողերը գողանում: Այլ գանձե-
ցէք ձեզ համար գանձ երկնքումը, որտեղ ոչ ցեց
կայ և ոչ գող: Որովհետեւ ուր ձեր գանձն է, այն-
տեղ էլ ձեր սիրտը կը լինի:

Ո՛չ որ չէ կարող երկու տէրերի ծառայել,
կամ մէկին կատէ և միւսին կը սիրէ, կամ միւսին
կը պատուէ և միւսին կհարհամարհէ: Զէք կարող
ծառայել Աստծուն և մամոնային:

Ասում եմ ձեզ. հոգս մի անէք, թէ ի՞նչ պէտք
է ուտէք, կամ ի՞նչ հագնէք: Զէ՞ որ հոգին կե-
րակրից և մարմինը հանդերձից աւելի է—բարձր
է: Մտիկ տուէք երկնքի թռչուններին, որ ո՛չ վա-
րում են, և ո՛չ հնձում և ոչ ժողովում ամբար-
ներում, բայց ձեր երկնաւոր հայրը կերակրում է
նրանց: Զէ՞ որ դուք նրանցից աւելի էք: Մտիկ

տուէք վայրի շուշանին, նա ո՛չ աշխատում է և
ոչ նիւթում: Սողումոնն էլ իր բոլոր փառքերի
մէջ նրանց մէկի նման չհագաւ: Եթէ վայրի խոտը,
որ այսօր կայ և վաղը պէտք է դէն գցուի, Աս-
տուած այնպէս է հագցնում, ո՛րչափ աւելի ձեզ
համար կը հոգայ, թերահաւատներ: Եւ այսպէս հոգս
մի անէք՝ ասելով, թէ ի՞նչ ուտենք, կամ ի՞նչ
հագնենք, այդ մասին հեթանոսներն են հոգում:
Ձեր երկնաւոր Հայրը գիտէ, թէ ի՞նչ է ձեզ հար-
կաւոր: Դուք ամեն բանից առաջ խնդրեցէք Աս-
տծու արքայութիւնը և նրա արդարութիւնը, իսկ
մնացածը ինքն իրան կը ստանաք:

II. Ի՞նչ է ասում Փրկիչը գանձ ժողովելու մասին. ո՞ւր
պէտք է գանձ ժողովել, որ ապահով լինի: Ինչո՞ւ չէ կարելի եր-
կու տէրերի ծառայել: Ի՞նչ է ասում Յիսուս կերակրի և հագուս-
տի մասին և ի՞նչպէս պէտք է վարուել: Ի՞նչ օրինակներ է բեր-
ուած քարոզի մէջ: Քրիստոնեան աւելի ի՞նչ պէտք է խնդրէ իր
կեանքի համար:

III. Հերան քարոզի այս մասից մենք սովորում ենք.
1) որ երկրաւոր բարիքները չեն կազմում մարդուս եր-
ջանկութիւնը, հետեապէս և երկրաւոր բաներով—գանձ
ժողովելով չպէտք է զբաղուել շատ: Մարդուս երջան-
կութիւնը ո՛չ թէ երկրաւոր հարստութեան և մեծութեան
մէջ է, այլ երկնային և հոգևոր: Փրկիչը՝ գանձը, հարս-
տութիւնը բաժանում է երկուսի—երկնայինի և երկրայի-
նի և առաւելութիւն է տալիս առաջինին, որովհետեւ նա

անկորուստ է և յաւիտենական: Նրան ոչ ցեց, ոչ ուտիճ կ'ուտեն և ոչ գողերը կարող են յափշտակել ու գողանալ: Երկնային գանձեր են՝ սիրոյ, հաւատարմութեան և խաղաղասիրութեան առաքինութիւնները և բարեգործութիւնները, որ ոչ ոք չէ կարող յափշտակել, մարդոց խել, նոյնիսկ մահուանից յետոյ: Այսպիսի մարդկանց յիշատակը՝ կեանքից հեռանալուց յետոյ էլ՝ օրհնութեամբ է յիշուում և յաւիտեան մնում: Փրկիչը գանձի մասին խօսելով՝ շատ գեղեցիկ է նկատում, թէ ուր մարդու գանձն է, այնտեղ և նրա սիրտն է: Եթէ սիրոյ, ձգտման առարկան երկրաւոր գանձ է, նշանակում է, նրա սիրտն էլ երկրի վրայ է, երկրի ձևով է մտածում, կեանք վարում, երկրային բաների վրայ է սէր ունենում, առաւելութիւն տալիս, մոլորվում, գայթակղվում ուղիղ ձանապարհից և շատ անգամ էլ կործանվում իր հարստութեամբ: Իսկ եթէ երկնային է գանձը, սիրտն էլ այնտեղ է լինում, ձգտում է դէպի երկնայինը, հոգեկանը, անանցանելին և փոքր առ փոքր մօտենում է Աստծու պատկերին և նմանութեան: 2) Փրկիչի ուսումը՝ հոգս չբաշելու մասին վերաբերում է անմիտ և աննպատակ աշխարհային հոգսերին, որով քրիստոնեան չպէտք է շատ զբաղուի և ծանրաբեռնէ իրան, այլ նրա առաջին, ամենաբարձր և ամենահարկաւոր հոգսը պէտք է լինի ինչպէս Աստծու արքայութիւնը եւ նրա արդարութիւնը, որ նշանակում է՝ աշխատել ձեռք բերել Աստծու արքայութիւնը, այն է՝ ունենալ սրտի մէջ Աստծու իշխանութիւնը. իսկ նրա արդարութիւնը, այն է՝ լինել ճշմարտախօս և ողորմած: այն ժամանակ Աստուած կը տայ մեզ ամենը, ինչ որ հարկաւոր է մեր կեանքի համար: Աստուած կամենում է մարդուս ամբողջ սիրտը և ոչ կտոր-կտոր արածը: Մարդս միաժամանակ չէ կարող ծառայել Աստծուն և մամոնային—երկնային և երկրաւոր գանձ ժողովելուն, որի

համար նկատում է Փրկիչը: Ճշմարիտ քրիստոնեան անմիտ և անօգուտ հոգսերով՝ կեանքի, կերակրի, մարմնի և հանգերձի համար շատ չպէտք է զբաղուի, նա իր յոյսը պէտք է դնէ Աստծու ողորմութեան վրայ և հաւատայ, որ նա՝ որպէս երկնաւոր Հայր, կը հոգայ ամեն ինչ:

№ 11.

ՅԻՍՈՒՄԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ներան քարոզից

ԴԱՏԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ, ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԵՒ ԿԵՂԾ ՄԱՐԴՈՑ ՄԱՍԻՆ:

I. Փրկիչն ասում է. «Մի դատէք ուրիշներին, որ նրանք էլ ձեզ չգատեն», որովհետեւ ինչ դատաստանով ուրիշներին դատէք, նրանով էլ կը դատուէք:

Ինչո՞ւ եղբօրդ աչքի ծեղր տեսնում ես, իսկ քո աչքի գերանը՝ ոչ: Կամ ի՞նչպէս ես ասում եղբօրդ՝ թո՞ղ հանեմ աչքիդ ծեղր, այն ինչ քո աչքումը գերան կայ: Կեղծաւոր, առաջ քո աչքի գերանը հանիր և յետոյ նայիր, որ հանես եղբօրդ աչքի ծեղր:

Ինչ որ կամենում էք, որ մարդիկ ձեզ անեն, այն էլ դուք արէք նրանց. հէնց սա է օրէնքը և մարդարէութիւնը:

Մտէք նեղ դռնով. որովհետեւ ընդարձակ է

այն դուռը և համարձակ՝ այն ճանապարհը, որ տանում է դէպի կորուստ և շատերն են, որ մըտնում են նրա միջով: Իսկ այն դուռը, որ տանում է դէպի կեանք, շափազանց նեղ է և անձուկ և քշերն են գտնում նրան:

Զգոյշ կացէք սուտ մարգարէներից, որոնք ոչ խարի շորերով են գալիս ձեզ մօտ, իսկ ներսից լափշտակող գայլեր են. ուրեմն իրանց պտղիցը ճանաչեցէք նրանց: Մի՛թէ կարելի է փշիցը խաղող՝ կամ տատասկից թուզ քաղել: Բարի ծառը բարի պտուղ կը բերէ, իսկ շար ծառը՝ շար պտուղ: Այն մարդը, որ ինձ կանչում է՝ Տէր, Տէր, չի մտնի երկնքի արքայութեան մէջ, այլ ով կատարում է Իմ երկնաւոր Հօր կամքը:

Դրա համար ով Իմ խօսքերը լսում, կատարում է, նման է այն մարդուն, որ իր տունը շինեց քարի վրայ: Եկան անձրևները, վարարեցին գետերը, փչեցին քամիները, խփեցին տանը, բայց նա չկործանուեց, որովհետև քարի վրայ էր հաստատուած: Իսկ ով Իմ խօսքերը լսում, բայց չէ կատարում, նման է այն անխելք մարդուն, որ իր տունը շինեց ավազի վրայ: Եկան անձրևները, վարարեցին գետերը, փչեցին քամիները, խփեցին տանը և նա ընկաւ. նրա կործանումը մեծ էր:

II. Ի՞նչ է սուտ Յիսուս ընկերոջը դատելու մասին և ի՞նչ խրատ է տալիս: Ի՞նչ է քարոզում Յիսուս նեղ և լայն դռան մասին և թո՞ղ է նրանցից օգտաբեր մարդու համար: Ի՞նչ է պատուիրում Յիսուս սուտ մարգարէների մասին և ինչո՞վ պէտք է ճանաչել նրանց: Ո՞ր է նմանեցնում Փրկիչը նրանց, որոնք լսում և կատարում են Իր խօսքերը և ո՞ր է նմանեցնում նրանց, որոնք թէև լսում են, բայց չեն կատարում:

III. Փրկչի լերան քարոզի այս վերջին կտորից մենք տեսնում ենք. 1) որ նա խօսելով դատաւորութեան մասին՝ պատուիրում է արդարադատ լինել: Մարդիկ առհասարակ սովորութիւն ունին, իրանց մեծ պակասութիւնները թողած՝ ուրիշների փոքր պակասութիւնների մասին խօսել, դատել և խրատներ տալ: Նրանք շատ անգամ դատում են արտաքուստ՝ առանց ներսը թափանցելու, և ուրիշներին դատելու վերաբերմամբ ևս խիստ են, իսկ դէպի իրանց՝ մեղմ: Ոմանք էլ՝ իրանց բարձրացնելու մտքով, վատաբանում են և դատափետում ուրիշներին: Փրկչի պատուէրը՝ «մի դատէք, որ չդատուէք», վերաբերում է ոչ թէ իշխանութեան օրինական դատաստանին, այլ սովորական կեանքի մէջ մարդկանց անգուլթ, թեթեւամիտ, սիրուց զուրկ դատելուն, որ արտայայտվում է բամբասանքի, վատաբանութեան և չարախօսութեան ձևով: Այսպիսի սիրագուրկ դատելու վերաբերութեամբ է, որ Փրկիչը ցոյց տալով հասուցման գաղափարը, զգուշացնում է. «Որով չսփով չափէք, չափեսցի ձեզ»: Ապա մատնանիշ է անում, որ մենք առաջ մեր սեպհական (մեծ) սխալները պէտք է նկատենք, նախքան ուրիշների (փոքր) սխալները տեսնելը, դատելն ու ուղղելը: Այս միտքը նա գերանի և ծեղի օրինակներով է բացատրում: Մարդս պէտք է նախ իր մտքի կուրուլթիւնը տեսնի, հանի իր հոգու միջից, մաքրի իր խիղճը, հեռացնի իր սխալները, դատի իրան

խստութեամբ և ապա՝ երբ իր հոգեկան աչքը այլևս կուրացած չէ, երբ նա իրան առողջացած է գտնում, այն ժամանակ միայն կարող է ուղղել իր եղբօրը և այն՝ զգուշութեամբ, իմաստաբար: Ուրիշները հետ վարուելու օրէնքը Փրկիչը մի քանի խօսքով պարզ այսպէս է գծում. «Ինչ որ կամենում էք, որ մարդիկ ձեզ անեն, այնպէս էլ դուք արէք նրանց»: Մենք, հարկաւ, կամենում ենք, որ մեզ սիրեն, նեղութեան ժամանակ օգնեն, չվնասեն, նոյնն էլ մենք պէտք է նրանց կամենանք և այնպէս անենք: 2) Փրկիչը՝ խօսելով փրկութեան նեղ դռան և ճանապարհի մասին, բացատրում է, սբ նեղ դուռը՝ նեղ—սուր խճմտանքն է, որ ամենափոքր անարդարութիւն գործելիս անհանգիստ է լինում, իսկ ծանապարհը՝ արդարութեան և ճշմարտութեան նեղ գիծն է, որից ոչ ոք իրաւունք չունի մազաչափ անգամ շեղուելու, եթէ չէ ուզում սայթաքել և խորխորատ ընկնել: Ընդարձակ դուռը եւ համարձակ ծանապարհը՝ անսանձ խիղճը և մոլորութեան ճանապարհն է, որով շատերն են մտնում: Այս ճանապարհի սկիզբն ուրախ, զբաւիչ է, բայց շարունակութիւնը տխուր և վտանգներով լի: Սրանով գնացողը շուտով պատահում է կեանքի բարձրացող փոթորիկներին, ուր տեղի են ունենում ցաւ, հիւանդութիւն, տրտմութիւն, աղքատութիւն և թշուառութիւն, որոնք հետզհետէ թունաւորում, ապականում են կեանքը և յառաջ բերում զարհուրելի վախճան—մահ: Բոլորովին ուրիշ ճանապարհ ունի առաքինութեան ուղին. նա սկզբում զբաւիչ չէ, նեղ է ճանապարհը, տաժանելի և փշալից, նրանով գնալը դժուար է և քչերն են գնում: Այստեղ բաւականութեան առիթը սակաւ է և յարմարութիւնը չնչին, բայց ամենուրեք աշխատանք, ջանք, խնայողութիւն և հետեանքը՝ փրկարար: 3) Սուտ մարգարէներ էր անուանում Փրկիչը փարիսեցիներին և զպփրներին, որոնք սիրոյ պատրուակի տակ ծածկում էին Աստուծոց ի-

րանց հեռու լինելը և ինքնասիրութիւնը, ուստի և նրանց ընտրած ծանապարհը դէպի կորուստ էր տանում: Այսօր էլ շատ սուտ մարգարէներ կան մեր մէջ, որոնք գայթակղեցնում են մարդկանց խօսքով և իրանց վարմունքով: Այսօր էլ փարիսեցի է նա, ով մէկին կեանքի նեղ ճանապարհից հանում է, կամ ընդարձակ ճանապարհն է ցոյց տալիս: Այդպիսիներին շորերից չէ կարելի ճանաչել, որովհետև նրանք հազած ունին անմեղ մարգարէի շորեր, նրանք ոչխարի զգեստով են շրջում, բայց ներքուստ գայլեր են: Նրանց լեզուի տակ մեղր կայ, իսկ սրտի մէջ՝ թոյն: Յիսուս՝ այդպիսիների Տէր, Տէր ասելուն նշանակութիւն չէ տալիս և պատուիրում է ճանաչել նրանց գործերից, ինչպէս ծառը՝ պտղից, 4) Չպէտք է կարծեն մարդիկ, թէ առանց գործի բաւական է ունենալ միայն բարի կամք և հաւատ՝ երկնքի արքայութիւնը մտնելու համար: Այն քրիստոնեան, որ իր կեանքը Յիսուսի սկզբունքներով է վարում, նշանակում է, նա իր սուտը շինել է ժայռի վրայ: Այնպիսի անձին ոչ նեղութիւնը, ոչ կարիքը և ոչ փորձութիւնը կարող չեն դէպի կորուստ տանել: Իսկ սրա հակառակ՝ ով իր կեանքը սեփական ցանկութիւններով է առաջնորդում և վարում, նա բազմաթիւ նեղութիւնների, փորձութիւնների և սխալմունքների միջոցով էլ անդունդն է գլորում: Աւելի պարզենք, գործին եռանդով վերաբերող բարի մարդիկ, որոնք կեանքի վշտերի մէջ ևս ճշմարիտ ձեռով են վարվում. չեն խորտակվում երբէք, երբ վշտերը (անձրև), մարդկանց պատճառած թշուառութիւնները (հողմը), և զրպարտութիւնները (գետերը) սաստկանում են: Կարիքը բարի մարդոց չէ կարողանում բարոյապէս փոխել. նրանք չեն տատանվում եղէգի նման, այլ վշտերի ժամանակ ևս հաստատ կանգնած են և անյաջողութեան ու անբաղդութիւնների մէջ էլ անդրդուելի են մնում: Այդպիսին նման է այն քրիստոնէին, որ կեանքի

հիմքը բրիտոնէական—բարոյական սկզբունքների վրայ է կառուցանում և հիմնաձգութիւնը զգուշութեամբ է կատարում: Բոլորովին այլ է այն անձի վիճակը, որ իր կեանքի հիմքը չէ հիմնում բրիտոնէական—բարոյականութեան սկզբունքների վրայ, այլ լոկ մարդկային ցանկութիւններէ—փխրուն աւագի վրայ:

№ 12.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱՇԻՐՆԵՐԻ, ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՒՍՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

I. Յուդայի երկրում սկսուեց տարածուել և խօսուել Յիսուսի գործած հրաշքների մասին: Ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ գալիս էր նրա մօտ: Նա իր Աստուածային խօսքով ջուրը գինի էր դարձնում, ծովի մրրիկը հանդարտեցնում և նրա վրայից ոտքով քայլում, հինգ հացով և երկու ձկնով յագեցնում էր հինգ հազար հոգու և յարութիւն տալիս մեռածներին...: Նա տալիս էր կոյրերին աչք, խուլերին՝ լսողութիւն, անդամալոյծներին՝ զօրութիւն: Սրբում էր բորտաներին, ազատում էր դիւահարներին շար ուղիներից: Նա ոչ ոքի չէր հեռացնում Իրանից և ամենքն ստանում էին նրանից օգնութիւն: Նա իրան դիմողներից պահանջում էր հաւատ և բժշկածներին արձակում էր այսպիսի խրատով. «Նայիր, որ այլևս չմեղանչես»:

Յիսուս ուսուցանում էր. «Ապաշխարեցէք, երկնքի արքայութիւնը մօտեցել է և հաւատացէք Աւետարանին», այն է՝ փրկութեան աւետիքին: Եւ քարոզում էր ամեն տեղ—լճի ափին, ծովի վրայ, դաշտում, լեռան գլխին, մասնաւոր աներում, ժողովարաններում և նոյնիսկ տաճարում: Նա խօսում էր պարզ, հասկանալի լեզուով, երբեմն ուղղակի և երբեմն առակներով ու այլաբանօրէն: Իսկ ժողովուրդը զարմանում էր նրա վարդապետութեան վրայ և ասում. «Ոչ ոք այնպէս չէ խօսում, ինչպէս Սա»:

Յիսուսի վարդապետութեանը չէին հաւանում միայն հպարտ կարդացողները և կեղծ բարեպաշտութեամբ պարծեցող փարիսեցիները: Նրանք ատում էին Յիսուսին և նրան անուանում մեղաւորների բարեկամ: Նրան մեղադրում էին, թէ քանդում է օրէնքները և չէ պահպանում հայրենի աւանդութիւնները: Իսկ հրաշքների մասին տարածում էին, թէ նա սատանայի զօրութեամբ է գործում:

II. Յիսուսի որ գործերի մասին սկսեց խօսել ժողովուրդը: Ի՞նչ հրաշքներ և բժշկութիւններ էր անում նա: Ի՞նչ էր պահանջում նա Իրան դիմողներից և ի՞նչ խրատ էր տալիս բժշկուածներին:

Ի՞նչ տեղերում և ի՞նչպէս էր քարոզում Յիսուս: Ի՞նչ էր

խօսում Նրա մասին ժողովուրդը: Ի՞նչպէս էին վերաբերվում Նրա թշնամիները և ի՞նչ բանի մէջ էին մեղադրում:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ Յիսուս Իր առաքելական պաշտօնը կատարելիս հրաշքներ է գործում և այդ չէ անում՝ զարմանք պատճառելու կամ փառաւորութելու համար, այլ սիրուց, մարդկային գթասրբտութիւնից դրդուած: Ամենամեծ հրաշքն Ինքն էր և Նրա վարդապետութեան շուտափոյթ տարածումը: Նա միջօհաւոր չար մարդկանց անաստուած մտքերը դէպի Իրան դարձրեց և մարդկանց թշուառ վիճակը օրհնութեան և խնդութեան փոխարկեց: Այդ գթած, ողորմած և փրկող սէրն էր Նրա վարդապետութեան հիմքը և գործողութեան շարժաւիթը: Սիրուց դրդուած՝ Նա բժշկում, օգնում էր, նոյն ուրուց շարժուած՝ համբերութեամբ տանում էր վշտերը: Նա սիրոյ համար էր ապրում և սիրոյ համար էլ մեռաւ: Նա Աստու սէրն էր մարդկային կերպարանքով: 2) Քրիստոս Իր քարոզչական պաշտօնն սկսում է կատարել մկրտութիւնից անմիջապէս յետոյ և Նրա նպատակը չէր՝ յեղափոխութիւն ձգելու, այլ ժողովուրդը բարձրացնելու և սրբելու: Նա եկել էր բացատրելու, որ Աստուած մեզանից հեռացած չէ, այլ նա մեր մէջն է բնակվում: Ինքը եկել էր ցոյց տալու, որ Աստուած մեր Հայրն է, Որի մէջ ապրում ենք և շարժվում և թէ Նրա սիրած գործն է ողորմութիւն և ճշմարտութիւն, խաղաղութիւն և սէր: Փրկիչն իր քարոզներով մեծ ընդունելութիւն գտաւ. ամենքն ուշագրութեամբ լսում էին Նրան: Նա խօսում էր նրանց սրտի հետ սիրուն առակներով և բացատրում էր Աստու արքայութեան էութիւնը հասկանալի ձևով: Նա խօսում էր սրտի կրօնից, Աստու յաւիտենական օրէնքներից, որոնք մարդու խղճի մէջ են դրուած: Նրա իմաստալի խօսքերը

բոլորի վրայ լաւ տպաւորութիւն էին թողնում և այսպիսի հոգևոր կերակուրներով աճում, զօրանում էր նրանց հաւատը: 3) Յիսուսի թշնամիները—վարիսեցիներն ու սագուկեցիները՝ միշտ հակառակ էին Նրան, ատելութեամբ էին վերաբերվում դէպի Նրա անձնաւորութիւնը և արհամարհանքով՝ դէպի Նրա գործունէութիւնը: Քահանաները երկիւղ էին կրում, թէ զոհաբերութեան և այլ աստուածապաշտական ծիսակատարութիւնների վերանալովը իրանց արդիւնքը կը պակասի և գուցէ իրանց գոյութիւնը վտանգի ենթարկուի: Դպիրներն ու օրինականները վերաւորուած էին համարում իրանց. որովհետև Փրկիչը նրանց արտաքին օրինակատարութեան և կեղծ սրբութեան դէմ բարոյական զէնքով պատերազմում էր և նրանցից ողորմած սէր պահանջում, որից բոլորովին գուրկ էին օրէնքի մեկնիչները:

№ 13.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱԿՆԵՐԻՑ

ա. Սերմանացանի առակը

I. Մի անգամ Յիսուս ասաց ժողովրդին հետևեալ առակը.

«Մի սերմանացան զուրս գնաց սերմանելու: Սերմերից մի քանիսն ընկան ճանապարհի վրայ և թռչունները կերան: Մի քանիսն ընկան քարքարոտ տեղ, արմատ ձգեցին և բողբոջ— ծիլ տուին, բայց որովհետև շատ հաղ չկար, արմատը չկարողացաւ ամրանալ և բողբոջը չորացաւ:

Մի քանիսն ընկան փշերի մէջ և դուրս եկան, բայց փշերը խեղդեցին նրանց: Իսկ մի քանիսն էլ ընկան լաւ հողի մէջ և պտուղ տուին՝ որը հարիւր, որը վաթսուն և որը երեսուն».

Աշակերտները խնդրեցին Յիսուսին մեկնել այս առակը և նա ասաց, որ սերմանացանը Ինքը՝ Քրիստոս է, սերմը Աստծու խօսքն է, իսկ երկիրը՝ մարդկանց սրտերը: *Կոշտ երկիրը* ծանապարհի վրայ անհող և անուշաղիւր մարդկանց սրտերն են, որ չեն պահում Աստծու սերմանած խօսքերը իրանց սրտում և չարը գալիս է ու յափրշտակում: *Բարբարոս հողը*՝ այն փոփոխական մարդկանց սրտերն են, որոնք թէև ուրախութեամբ են ընդունում Աստծու խօսքերը և հաւատում են, բայց պատահած առաջին նեղութեան ժամանակ՝ թողնում են նրանց: *Փշոտ երկիրը*՝ այն սրտերն են, որոնք զբաղուած են աշխարհի հող-սերով, հարստութեամբ, գուարճութիւններով և խեղդում են իրանց մէջ բարի խօսքերը և պտուղ չեն տալիս: *Բարի երկիրը*՝ ուշաղիւր և ունայնութիւնից ազատ սրտերն են, որոնք լսում են Աստծու խօսքերը, պահում են և պտուղ—բարի գործեր են տալիս:

II. Ո՛ւր գնաց սերմանացանը և ինչո՞ւ համար: Ո՛ւր ընկան սերմերը. Ո՞րոնք պտուղ տուին և որոնք ոչ: Ի՞նչպէս մեկնեց Յիսուս այս առակը. Ո՞վ է սերմացանը, սերմ և ագարակը: Ի՞նչ տեսակ սրտերի է նմանեցնում Յիսուս ճանապարհի վրայ, բարբարոս տեղ, փշերի և բարի հողի մէջ ընկած սերմերը:

III. Յիսուս այս առակով ուսուցանում է. 1) որ բոլոր քրիստոնեաները կազմում են Աստծու արքայութիւն — եկեղեցի և այդ արքայութեան մէջ կարող են լինել միայն նրանք, որոնք հաւատով ընդունում են Նրա օրէնքները: Նա այս առակով պատմում է, թէ ինչպէս հետգհեաէ աճում, զարգանում է այդ արքայութիւնը, մանաւեհի հատակից ծառ դառնում: Քրիստոս առաջինը յայտնեց այն գաղափարը, թէ Աստուած ոչ թէ ժողովրդի մօտ, այլ ժողովրդի մէջ պէտք է լինի: Նրա բնակարանը ժողովրդի սրտերը պէտք է լինին, որտեղից նա ղեկավարուէ և իւրաքանչիւր մարդու մտքերը, զգացմունքները և կամքը, ուրիշ խօսքով՝ Աստուած մարդկանց մէջ և մարդիկ Աստծու մէջ պէտք է բնակւեն: քրիստոսի արքայութիւնն ասելով պէտք է հասկանալ Աստծու իշխանութիւնը որոշ մարդկանց սրտերում, որով կազմվում է փրկուածների մի հասարակութիւն, ճշմարիտ հաւատացեալների մի ժողով: Սրանից պարզ երևում է, որ Աստծու արքայութիւնը նիւթական վայելք չէ, այլ արդարութիւն և խաղաղութիւն: Այդ թագաւորութեան իւրաքանչիւր անդամի մէջ Նրա հոգին է բնակվում անխտրաբար՝ թէ աղքատի, թէ հարստի, թէ հզօրի և թէ տկարի մէջ և ամենին սըբում, երանելի է դարձնում, ինչպէս նաև մի սիրա, մի հոգի տալով՝ Աստծու ընտանիք կազմում, որ ապրում է Աստծու յաւիտենական սիրով: Սյատեղից յառաջ է գալիս Աստծու արքայութեան կրկին նշանակութիւնը—Աստծու արքայութիւնը անհատի մէջ և Աստծու արքայութիւնը

ընդհանրութեան—հասարակութեան մէջ: Ահա թէ Փրկիչն այս աշխարհում ինչ թագաւորութիւն էր ուզում հիմնել, որ այս աշխարհից չէր, այլ երկնքից էր բերել և դարձեալ երկինք պէտք է տանէր և մեզ երկրայիններին երկնային դարձնէր: Եւ այն երանութիւնը, երջանկութիւնը, որ մենք սպասում ենք սովորաբար այն աշխարհից, իրանց սկիզբն առնում են այստեղից. ուստի և մեր երկրային կեանքը մեզ համար մի տեսակ երկինք պէտք է դարձնենք: Սրա համար էլ Փրկիչը քարոզում էր, թէ «Արքայութիւնը ձեռք մէջ, ձեր սրտերումն է»: Գրիստոս Իր ամբողջ կեանքի ընթացքում Իր վարդապետութեամբ աշխատում էր հիմնել այդ թագաւորութիւնը, որի համար հալածուեց, շարժարուեց և Գողգոթայ բարձրացաւ: 2) Այս առակից դուք էլ սիրելի աշակերտներ, պէտք է խրատ առնէք: Ձեր սրտերն այժմ նմանվում են ագարակին: Ուսումնարանն ագարակ է, իսկ ձեր ուսուցիչները՝ սերմանացան: Աշխատեցէք լցնել ձեր սիրտն ու միտքը Աստծու խօսքերով, որ կեանքի մէջ մտնելով՝ աճեցնէք, զօրացնէք նրանց և բարի պտուղ տաք:

№ 14.

Ը. Ողորմած Սամարացին

I. Մի օրինական հարցրեց Յիսուսին. «Ես ի՞նչ պէտք է անեմ, որ յաւիտենական կեանք ստանամ»: Յիսուս պատասխանեց.— Ի՞նչ է զբուսած օրէնքի մէջ և ի՞նչպէս ես կարդում:—Օրինականն ասաց. «Միրիւր քո Տէր Աստծուն քո բոլոր սրտով, քո բոլոր հոգու զօրութեամբ, քո բոլոր մտքով և քո մերձաւորին՝ ինչպէս քեզ»: Յիսուս պա-

տասխանեց.—Ուղիղ ասացիր. զնա, այդպէս արա և կր ստանաս: «Իսկ ո՞վ է իմ ընկերը», հարցրեց օրինականը: Յիսուս այս խօսքին պատասխանեց առակով.

—Մի մարդ Երուսաղէմից գնում էր Երիքով: Ճանապարհին յարձակուեցին նրա վրայ աւազակներ, վիրաւորեցին նրան, թողին կիսամեռ և զնացին: Անցաւ այս ճանապարհով մի քահանայ. նա տեսաւ վիրաւորուածին և ուշադրութիւն չըզարձրեց: Անցաւ նոյն տեղով մի ղևտացի. նա էլ տեսաւ վիրաւորուածին և ուշադրութիւն չըզարձրեց: Յետոյ անցաւ մի Սամարացի. սա տեսնելով վիրաւորուածին՝ մօտեցաւ նրան, լուաց նրա վէրքերը, իւղ և զինի թափեց վրան, փաթաթեց և նստեցնելով իր զրաստի վրայ, տարաւ հիւրանոց: Կանչեց հիւրանոցի տիրոջը, փող տուաւ և խնդրեց հոգալ հիւանդի մասին, աւելացնելով և այն, որ եթէ աւելի ծախսէ, իր վերադարձին կը հատուցանէ: Ի՞նչ ես կարծում, այս երեքից ո՞վ էր մօտ վիրաւորուածին, հարցրեց Յիսուս: Օրինականը պատասխանեց. «Նա, որ ցոյց տուաւ օգնութիւն». Գնա և դու այդպէս արա, ասաց Փրկիչը, և յաւիտենական կեանք կը ստանաս:

II. Ի՞նչ գլխաւոր պատուիրաններ կան օրէնքում: Ի՞նչ ա-
սիթով ասաց Յիսուս այս առակը: Ի՞նչպէս բացատրեց Նա, թէ
նվ է մեր ընկերը—մերձաւորը: Ի՞նչի՞ մէջ է կայանում ողորմած
Սամարացու առակի միտքը: Ո՞վ է մեր ընկերը:

III. Այս առակից մենք տեսնում ենք. 1) Յիսուս Քրիս-
տոս հրաւիրում է մեր ուշադրութիւնը, թէ երկնային արքա-
յութիւն գնալու համար բաւական չէ, որ մարդ գիտենայ
այս կամ այն, այլ հարկաւոր է, որ նոյնը և գործէ: Նա
այս առակը պատմելով՝ կամենում էր ցոյց տալ, թէ նվ
որ նեղութեան մէջ է, նա ամեն մարդու ընկերը—մեր-
ձաւորն է և մարդու բարոյական պարտքն է կարեկցել նե-
ղեալին՝ լինի նա բարեկամ, ծանօթ, թշնամի թէ ապե-
րախտ...: Չեոք մեկնել անկեալին, օգնել, մխիթարել, ար-
տասուքը սրբել՝ նա կարող է, ով ճշմարիտ սէր ունի իր
մէջ: Սամարացու առակի մէջ հանդէս են բերուած սէր,
գութ, կարեկցութիւն և դրանց հակառակ՝ անտարբերու-
թիւն, անգթութիւն և անկարեկցութիւն: Սյգպիսի սէրը
գէպի մերձաւորը Փրկիչ բերաւ աշխարհ և դա անուան-
վում է քրիստոնէական սէր: Սկզբում ընկերական սէրն
ընդարձակ մտքով չէր հասկացվում, այլ սահմանափակ:
Ընկերական սէր ասելով՝ մարդիկ ընդունում էին, որ պէտք
է սիրել միայն իրանց ազգականներին, բարեկամներին,
պաշտօնակցին, իրանց ազգին... և ատել օտարներին, թըշ-
նամիներին...: Հրեաների մեծագոյն մասն էլ ընկերական
սէրն այդպէս էր ընդունում, որովհետև այդ էին քարո-
զում փարիսեցիներն ու օրինականները (օրէնքի մեկնիչ-
ները): Նկատելի է, որ շատերը, նոյնիսկ ներկայ ժամա-
նակներում, ընկերական սէր են ցոյց տալի գէպի մերձա-
ւորը՝ սրա-նրա խնդրելովը, խաթեր, պատուի, դիրքի կամ
օրևէ ակնկալութեան համար: Թէև դա էլ օգնութիւն է,
բայց ո՞չ սրտով: Սյգպիսիները իրանց սրտով չեն զգում

կարեկցութիւն: 2) Մենք տեսնում ենք այս առակի մէջ,
որ չար մարդիկ—աւագակները յափշտակում են մի մար-
դու ունեցածը, անգութ կերպով վիրաւորում, խոցոտում
են նրան և թողնում կիսամեռ ճանապարհի վրայ անա-
պատի մէջ: Քահանան և դևոացին (վերջինը նոյնպէս տա-
ճարում սպասաւորողներից էր),—որոնք Աստու պաշտօ-
նեաներ էին, գիտէին Նրա պատուիրանները և հրաւիր-
ուած էին կեանքով ու վարքով օրինակ լինել ժողովրդին,
մանաւանդ քահանան, որ պարտականութիւն ունէր ուսու-
ցանելու և ուրիշներին,—տեսնում են վիրաւորուածին նե-
ղութեան մէջ, մերձ 'ի մահ, բայց անտարբեր սրտով վե-
րաբերուելով և անխնամ թողնելով՝ անցնում են: Աստուա-
ծային սիրոյ այս օրէնքը, որ գրուած էր Ս. Գրքի մէջ,
նրանք միմիայն կարգում էին, իսկ սրտները դատարկ էին:
Նրևում է նրանց վարմունքից, որ չէին ծառայում իրանց
կոչմանը. նրանք նուիրուած չէին ժողովրդի ծառայու-
թեանը, այլ վարձկաններ էին և մտածում էին միմիայն
իրանց օգտի, իրանց ապրուստի ու բարեկեցութեան մա-
սին. իսկ կարեկցել օտարի վշտերին, նեղութեան ժամա-
նակ օգնել, մխիթարել, անսովոր բաներ էին նրանց սառը
սրտին: Հարկաւ նրանք ուրիշ կերպ կը վարուէին, եթէ
այդ վիրաւորուածը ոչ թէ անմարդաբնակ անապատում,
այլ նրուսողէմի փողոցներից մէկում լինէր, որպէսզի տես-
նէին և գովէին նրանց արածը: Ներկայ ժամանակներում
ևս նկատելի կարող են լինել Աստու և ժողովրդի ծառա-
յութեանը նուիրուած անձանց մէջ նոյնպիսի անտարբեր
վարմունք գէպի իրանց կոչումը: 3) Սամարացու վարմուն-
քի վրայ մարդ հիանում է. նրա արածը գովելի և օրինա-
կելի է: Հէնց որ տեսնում է վիրաւորուածին, զգում է նրա
ցաւը և խղճալով, կարեկցելով՝ թողնում է ամեն ինչ և
իջնելով գրաստից, մօտենում է նրան և շուտով օգնու-
թիւն հասցնում: Նա չէ բաւականանում ցաւակցելով, մխի-

Թարահան խօսքեր ասելով, այլև գործով ցոյց է տալիս իր բարեսրտութիւնը: Չէ սպասում, որ վիրաւորեալը խնդրէ, աղաչէ, այլ օգնում է ազատ կամքով, չէ սպասում ոչ ոքից զովասանութիւն լսելու, չէ մտածում իր կրելիք նեղութիւնների և ժամանակի կորստեան վրայ, այլ ինքն իր ձեռքով հոգում է, լուանում է վէրքերը. ձէթ է քսում, փաթաթում է և ցաւը մեղմացնում. զինի է տալիս՝ սպառուած ոյժերը կազդուրելու համար և իր գրաստի վրայ նստեցնելով տանում, հասցնում է պանդոկ—իջևանը: Յանձնում է պանդոկապետին՝ երկու դահեկան տալով (դահեկանը մօտաւորապէս 40 կոպ. է), որ հոգ տանի հիւանդի վրայ, իսկ ինքը գնում է, խոստանալով վերադարձին վճարել՝ եթէ աւելի ծախսի: Նա այս անում է առանց ակնկալութեան, առանց սպասելու ապագայում նրանից վարձատրութեան, շնորհակալութեան: Չէ հարցնում, թէ ի՞նչ ազդից է, ի՞նչ դաւանութեան է պատկանում, ի՞նչ վիճակի տէր է, հարուստ է, աղքատ է, բարեկամ է թէ թշնամի: Նա այդ անում է լոկ մարդասիրական զգացմունքից դրդուած: Ահա թէ ճշմարիտ բրիստոնեան ինչպէս պէտք է վերաբերուի գէպի ընկերը—մերձաւորը:

№ 15.

գ. Ողորմած թագաւորի և շար ծառայի առակը

I. Յիսուս ասաց հետևեալ առակը. «Մի թագաւոր իր ծառաներից հաշիւ պահանջեց: Նրա մօտ բերին մի մարդ, որ պարտ էր նրան տասը հազար քանքար (մի քանքարը 2400 ու. է): Նա տեսաւ, որ հատուցանելու բան չունի, հրամայեց

ծախել նրա բոլոր ունեցածը՝ իրան, կնոջը ու որդոցը և պարտքը հատուցանել: Պարտապանը լրսելով այս՝ ընկաւ նրա ոտքերը և ասաց. Տէր, համբերիր, ես բոլորը կը հատուցանեմ քեզ»: Թագաւորը խղճաց ծառային, արձակեց և պարտքն էլ ներեց:

Այդ ծառան դուրս գալով թագաւորի մօտից, տեսնում է իր ընկերներից մէկին, որ պարտ էր իրան հարիւր դենար (դենարը 20 կոպ. է), բռնում է նրան, խեղդում և ասում. «Վճարիր՝ ինչ որ պարտ ես»: Ընկերն ընկում է նրա ոտքերը, աղաչում է և ասում. «Համբերիր, ժամանակ տուր, ես բոլորը կը հատուցանեմ»: Բայց նա չկամեցաւ սպասել և բանտարկել տուաւ՝ մինչև վճարէ պարտքը:

Նրա ընկերները տեսնելով այս՝ շատ տրտմեցին և գնացին պատմեցին թագաւորին: Թագաւորը կանչեց նրան և ասաց. «Չար ծառայ, դու ինձ խնդրեցիր և ես քո բոլոր պարտքը ներեցի, մի՞թէ դու էլ պարտական չէիր քո ընկերին ներել»: Այս ասելով՝ բարկացաւ և յանձնեց նրան դահիճներին, որ շարչարեն, մինչև բոլոր պարտքը վճա. է:

Այսպէս և Իմ երկնաւոր Հայրը կը վարուի

ձեզ հետ, եթէ դուք էլ չէք ներիլ ձեր եղբոր—
ընկերի յանցանքները»:

II. Բանի քանքար էր պարտ ծառան թագաւորին: Ի՞նչ հրա-
մայեց թագաւորը և ծառան ի՞նչ խնդրեց: Ընդունեց արդեօք թա-
գաւորը ծառայի խնդիրը և ի՞նչպէս վարուեց: Ի՞նչպէս վերաբեր-
ուեց այդ ծառան դէպի իր ընկերը, որ նրան փող էր պարտ:
Ի՞նչպէս վարուեց նրա հետ: Իմացաւ արդեօք թագաւորն այդ
ծառայի ազեղ վարմունքը և ի՞նչ հրամայեց: Ի՞նչէ այս առակի միտքը:

III. Այս առակով Փրկիչը կամենում է հասկացնել ժո-
ղովրդին. 1) որ Աստուած ներում է այն մարդկանց մեղ-
քերը, որոնք իրանք էլ ներում են իրանց ընկերի—մեր-
ձաւորի վիրաւորանքներն ու մեղքերը: Սրանով Փրկիչը
խոնարհութեան և ներողամտութեան ոգի է ներշնչում և
պատուիրում է ներել ոչ թէ մի անգամ, այլ եօթանասուն
և եօթն անգամ: Իսկ ով չի ներիլ իր ընկերին, նա ինքն
էլ ներումն չի ստանալ: 2) Մենք տեսնում ենք առակի
մէջ թագաւորի ողորմութիւնը և ծառայի անխղճութիւնը:
Թագաւորը՝ կարեկցութիւնից, բարեսրտութիւնից և ողոր-
մածութիւնից գթաշարժուած, ներում է իր ծառայի բոլոր
պարտքը, այն ինչ այդ ծառան՝ իբրև անխիղճ և անպար-
տաճանաչ, որի վրայ տիրոջ վարմունքը ոչինչ տպաւո-
րութիւն չէ թողնում, փոխանակ երախտագէտ լինելու և
ներողամիտ գտնուելու դէպի իր ընկերը, անխիղճ կերպով
է վարվում նրա հետ և բանտի մէջ գցելով՝ պահանջում է
իր պարտքը վճարել: Ընկերոջ արցունքները, աղաչանքն
ու խնդիրը, որ համբերէ, ժամանակ տայ վճարելու հա-
մար, ոչինչ ներգործութիւն չէ անում նրա սրտի վրայ:
Նա անգութ և վաշխառուի մէկն է երևում և միայն իր
վրայ է մտածում: Նա մոռանում է, որ ինքն էլ մի փոքր

առաջ նոյն վիճակի մէջն էր, մոռանում է իր տիրոջ բա-
րեսրտութիւնը, որից ողորմութիւն և համբերութիւն էր
խնդրել և ներումն ստացել: Ծառայի այս զգուելի վար-
մունքը և չլսուած անգթութիւնը թագաւորի ականջին է
հասնում: Նա արդար բարկութեամբ լցուած՝ երեսօփն է
տալիս անխիղճ ծառայի ազեղ վարմունքը և յիշեցնելով իր
արած ողորմածութիւնը՝ նորից պահանջում է իր պարտքը
նոյնպիսի անդրդուելի կերպով: Չար ծառան արժանի էր
այդ պատժին, տէրն արդարութեամբ վարուեց: 3) Մենք
տեսնում ենք, տարաբաղդաբար, որ շատ պարտատէրեր
կան, որոնք չար ծառայի նման են վարվում. նրանք վի-
րաւորանք են պատճառում և ներողութիւն ասածդ մոռա-
նալով՝ վրէժխնդիր են լինում, որով և կրկին ցաւ պատ-
ճառում: Այդպիսիներին Աստուած անպատիժ չէ թողնում:
Մեր ժամանակում ևս կան մարդիկ—քրիստոնեաներ, որոնք
իրանց եղբոր սխալանքը չեն ներում, այլ վատութիւնը
վատութեամբ են հատուցանում: Յիսուս այս առակով կա-
մենում է այդ քաղաքացիների ներողամտութիւնը շարժել
դէպի իրանց նմանները: Փրկիչն Իր ամբողջ երկրաւոր
կեանքի ընթացքում խօսքով, մանաւանդ գործով ներողա-
միտ է եղել և ներողամիտ է դէպի թշնամիներն ու ատող-
ները: Նա՝ քրիստոնէական ներողամտութեան այս Աստուա-
ծային օրէնքը միշտ յիշեցնելու համար, զետեղել է Իր սո-
վորեցրած աղօթքի մէջ. «Թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս
մեք թողումք մերոց պարտապանաց»:

№ 16.

դ. Անառակ որդու առակը
I. Փրկիչն ասաց հետևեալ առակը. «Մի մարդ
երկու որդի ունէր: Փոքր որդին խնդրեց հօրից՝

տալ իր ժառանգութեան մասը: Հայրը բաժու-
նեց և տուաւ: Մի քանի օրից յետոյ փոքր որ-
դին ժողովեց իր ունեցածը և գնաց հեռու եր-
կիր: Այնտեղ նա սկսեց անառակ կեանք վարել
և վատնեց իր կարողութիւնը: Երբ բոլորն ար-
դէն սպառել էր, սաստիկ սով ընկաւ այն եր-
կրում և ինքն էլ աղքատացաւ: Կարօտութիւնից
ստիպուած նա ծառայ մտաւ և տէրը հանդը ու-
ղարկեց՝ արածացնելու իր խոզերը: Նա հաց
չգտնելով, ցանկանում էր իր փորը լցնել նրա-
նով, ինչ որ խոզերն էին ուտում, բայց այն էլ
չէր գտնում: Այս նեղութեան մէջ նա յիշեց իր
հայրենի տունը և ասաց. «Ինչքան ծառաներ
կան իմ հօր տանը՝ հացով կուշտ, իսկ ես այս-
տեղ սովից մեռնում եմ. կ'երթամ հօրս մօտ և
կ'ասեմ նրան, «Հայր, մեղաւոր եմ Աստծու և քո
առաջ, արժանի չեմ այլևս քո որդի կոչուելու.
ընդունիր ինձ ինչպէս քո ծառաներից մինը»:
Այս ասելով նա եկաւ հօր մօտ: Հայրը հեռուից
տեսաւ որդուն, խղճաց, դուրս գնաց նրա առաջ,
փաթաթուեց և համբուրեց: Որդին ասաց. «Հայր,
մեղաւոր եմ Աստծու և քո առաջ, արժանի չեմ
որ ինձ որդի անուանես»: Հայրը հրամայեց ծա-
ռաներին հազցնել նրան նոր պատմուճան և կօ-
շիկներ և մատանին դնել մատը, մորթել պա-

րարակ եզր, ուտել և ուրախանալ, «որովհետև,
ասում էր, իմ այս որդին մեռած էր և կենդա-
նացաւ, կորած էր և գտնուեց»: Եւ սկսեցին ու-
րախութիւն անել:

Մեծ որդին՝—հանդից տուն վերադառնալիս
լսում է երգի և պարի ձայներ և հարցնելով ծա-
ռաներից մէկին, երբ իմանում է իր եղբօր
գալը, ուրախութեամբ ընդունուելը հօրից և
պարարակ եղան մորթուելը.—սաստիկ բարկա-
նում է և չէ կսամենում ներս մտնել տուն: Հայ-
րը դուրս գալով՝ խնդրում է մասնակից լինել
ուրախութեան, բայց որդին նեղացած պատաս-
խանում է: «Հայր, ես այսքան տարի բեզ ծա-
ռայում եմ, երբէք քո խօսքից չեմ անցել, մի
ուլ չմորթեցիր, որ ուրախանամ իմ բարեկամ-
ներիս հետ. իսկ երբ եկաւ քո անառակ որդին,
դրա համար մորթեցիր պարարակ եզր»: Հայրը
ասաց. «Որդեակ, դու միշտ ինձ մօտ ես և բո-
լոր ունեցածս քոնն է, բայց հարկաւոր է ուրա-
խանալ, որովհետև քո եղբայրը մեռած էր և
կենդանացաւ, կորած էր և գտնուեց»:

II. Քանի որդի ունէր հայրը: Ի՞նչ խնդրեց փոքր որդին և
հայրը ի՞նչպէս վարուեց: Ո՞ւր գնաց փոքր որդին և ի՞նչպիսի
կեանք էր վարում: Ի՞նչ պատահեց այն երկրում, ուր ապրում էր
փոքր որդին: Ի՞նչ պաշտօնի մտաւ նա, երբ աղքատացաւ: Ի՞նչը

ստիպեց նրան յիշել իր հայրենի տունը և ի՞նչ մտածեց: Ի՞նչ ասեց հօրը, երբ տեսաւ նրան: Ի՞նչպէս ընդունեց հայրը և ի՞նչ կարգադրութիւն արաւ: Ո՞վ չուրախացաւ նրա վերադարձով: Ի՞նչ սոսց նա և հայրն ի՞նչ պատասխանեց:

III. Այս առակը ոչ այլ ինչ է, և թէ ոչ մեր սրտի և մեր կեանքի պատմութիւնը, որից երևում է, թէ ինչպէս մարդ անմեղութիւնից ընկնում է յանցանքի մէջ և վերջապէս զգալով իր սխալը, ապաշխարում է և սրտանց զղջալով՝ կրկին վերականգնում, հասնում է իր նախկին վիճակին—անմեղութեանը: 2) Մեր առաջ պատկերանում է մի անհնազանդ և ապերախտ որդի, որ մոռանալով հօր արած բարիքը, ծանր է թվում լսել նրան և նրա պատտուէրների համաձայն ապրել: Նա մեծամտութեամբ կարծում է, թէ ինքը միայնակ, առանց հօր օգնութեան՝ կարող է ազատ լինել և իր սրտի ուզածին պէս ապրել և այդ ազատութիւնը կարող է շատ քաղցրութիւններ պատճառել իրան: Հայրն՝ չկամենալով ստիպմամբ հնազանդութեան մէջ պահել իր որդուն, չէ արգելում և թոյլ է տալիս նրան անել, ինչ որ ցանկանում է, համոզուած լինելով որ ապերախտ որդին իր սեփական փորձերով աւելի կը խրատուի և միայն աշխարհիս դառնութիւնները կը խելօքայնեն նրան: Արդարև, նա առաջին անգամ օտարութեան մէջ գտնում է զուարճութիւն և ազատութիւն, որովհետև ինքն էր իր գլխի տէրը, ազատ էր հօր հսկողութիւնից և ինչ որ ցանկանում էր, գործում էր, ժամանակն ուրախ էր անցկացնում իր նման ընկերների հետ: Ո՛չ մի յորդորող ձայն չէր զիպչում նրա ականջին. ազատ ուտում, խմում, կեանք էր վարում, ինչպէս կամենում էր: Ոչ ոք էլ չէր վստահանում նկատել, զգուշացնել, քաշուելով նրա յանդիմանութիւնից, թէ ինչ նրա բանն է խառնուել իր գործերի մէջ, ինքը զիտէ, թէ ինչպիսի կեանք պէտք է

վարէ: Եւ այդպէս շուրջ կեանք վարելով՝ նա վատնում է իր բոլոր հարստութիւնը, կորցնում է իր առողջութիւնը և օրէցօր վատթարանալով, ընկնում է ամենաթշուառ վիճակի մէջ: Հոգով, մաքով աղքատ, մարմնով տկար, օտարութեան մէջ մենակ, հեռու հայրենական տանից, ամենի աչքից ընկած, նոյնիսկ իր ընկերների, օրական հացի կարօտ, բոբիկ, ցնցոտիների մէջ փաթաթուած, անա, նրա վիճակը: Արդէն հասել է մտածելու ժամանակը՝ վերադառնալու մասին. բայց ո՞վ այդպիսի վիճակի մէջ է եղել, ո՞վ այդպիսի յանցանքի մէջ է ընկել՝ նա կը յիշէ, որ յանցանքի հետ կապուած է և աղքատ հպարտութիւնը. «Աւելի լաւ է կորչեմ, քան թէ հօրս մօտ վերադառնամ. ես առանց նրան էլ կարող եմ ապրել»: Եւ նա որոնում է ապրելու միջոցներ, դիմում է իր ընկերներին, որոնց հետ ուրախ օրեր էր անցկացրել, բայց ոչ ոք նրան չէ ուզում ճանաչել. մինը ցաւում նրա վիճակի վրայ, միւսը բաց է ասում, երբորդը տանը չէ, չորրորդը լոկ խօսքերով է մխիթարում... ոչ ոք չէ կամենում օգնութեան ձեռք կառկառել: Նա ստիպուած դիմում է անծանօթ մարդկանց և ծառայութեան տեղ խնդրում: Այդտեղ էլ է անաշոգութիւն ունենում, և ո՞վ կարող էր ընդունել այնպիսի մի փշացած մարդու, որ իր բոլոր կարողութիւնը կերել, վատնել էր անառակ կեանք վարելով: Սովը սաստկանում է և նրա վիճակը օրէցօր վատթարանում. ի՞նչ անէր. մտածում էր՝ վերադառնայ թէ ոչ... — Ո՛չ, դարձեալ կրկնում է աղքատ հպարտութիւնը: Եւ նա գնում է նոյն երկրի մի հեթանոս քաղաքացու մօտ և սկսում է նրա խոզերն արածացնել: Նա կարօտում է խոզերի կերած կերակուրին, բայց այն էլ չէ գտնում: Թշուառութեան բաժակը լցվում է, էլ աւելի տանել չէ կարողանում. մնում էր նրան՝ կամ վերջ տալ իր կեանքին, կամ վերադառնալ: Վերջապէս այնքան երկար ու դառն փորձերից յետոյ կարիքն ստիպում է նրան

մի հայեացք զցել իր ներքին աշխարհի՝ սրտի վրայ: Նա յիշում է իր հայրենի երկիրը, հօր տունը, շատ հաց, կուշտ մարդիկ, մշակների լաւ վիճակը, այն ինչ ինքը սովամահ է լինում: Նա համեմատում է իր նախկին կեանքը ներկայի հետ և գալիս է այն եզրակացութեան, որ ինքն է եղել այդ բոլոր թշուառութիւնների պատճառը, որ ազատութիւն և ուրախութիւն վնասելով՝ ընկել է թշուառութեան մէջ: Նրա այս մտածմունքը դառնում է կամք և ծագում է նրա մէջ այն հաւատը, թէ հայրը կը խղճայ և կը ներէ, դուրս չի անիլ տանից, և հաւատարով հօր անփոփոխ սիրոյն և ողորմածութեան՝ վերագառնում է: 3) Մենք տեսնում ենք, որ հայրը սիրով է ընդունում զղջացող որդուն. նա չէ ասում ո՛չ մի նախատական խօսք, չէ յիշում անցեալը և ոչ մի յանդիմանութիւն չէ անում, այլ կարեկցաբար նայում է նրա վրայ և լի ուրախութեամբ ընդունում. այն ինչ մեծ որդին իր սրտի զժգոհութիւնն է յայտնում հօրը, որ նա ընդունել է և տանից դուրս չէ արել իր մեղաւոր եղբօրը: Հօր իմաստալից պատասխանը մեղմացնում է եղբօր բարկութիւնը և նա հաշտվում է: Աստուած յանցաւորին չէ արգելում իրանից հեռանալու, որովհետեւ նա բռնի հնազանդութիւն չէ սիրում. նա կամենում է, որ յանցաւորը իր անձնական փորձով համոզուի: Թէև առաջին անգամ վայելք և բաւականութիւն է ստանում, բայց յետոյ այդ բոլորին հետևում է երկարատեւ և խորին վիշտ, որ խիստ ներգործութիւն է ունենում յանցաւորի վրայ. դրանից յետոյ նա սկսում է ինքն իրան հաշիւ տալ, մտածել: Սրան հետևում է դառն զղջում, այն է՝ վերագառնալ:

և. Մեծատան եւ Ղազարոսի առակը

I. Փրկիչն ասաց հետևեալ առակը. «Մի հարուստ մարդ կար, նա հագնում էր բեհէզ և ծիրանի և շարունակ ուրախութիւններ էր անում: Միևնոյն քաղաքում կար և մի աղքատ մարդ, Ղազարոս անունով, որ ծածկուած էր վէրքերով և հարստի դուանն ընկած՝ կերակրում էր այն փշրանքներով, ինչ որ թափվում էին նրա սեղանից, իսկ շներն էլ գալիս և լիզում էին նրա վէրքերը:

Մեռաւ աղքատը և հրեշտակները տարան նրա հոգին Աբրահամի գոգը, (այն է՝ նախահայր Աբրահամի հետ արժանացաւ երանութեան): Հարուստն էլ մեռաւ և թաղուեց. նա զժոխքի տանջանքների մէջ բարձրացնելով իր աչքերը և տեսնելով հեռուից Աբրահամին և Ղազարոսին նրա գոգում հանգրստացած՝ աղաղակեց. «Հայր Աբրահամ, ողորմիր ինձ և ուղարկիր Ղազարոսին, որ իմ մատի ծայրը ջրի մէջ թաց անէ և զովացնէ լեզուս, ես պապակում եմ այստեղ տաքութիւնից»: Աբրահամը պատասխանեց. «Յիշիր, որդեակ, որ դու կենդանութեանդ ժամանակ ստացար քո բարիքները, իսկ Ղազարոսը՝ իր տանջանքները: Այժմ

սա այստեղ պէտք է մխիթարուի, իսկ զու այդտեղ տանջուես: Բացի սրանից մեր և ձեր մէջ մեծ անդունդ (վիհ) կայ, որի պատճառով այստեղից ձեզ մօտ և այդտեղից մեզ մօտ անցնել անկարելի է». Այն ժամանակ հարուստն ասաց. «Ուրեմն աղաչում եմ, հայր, որ ուղարկես Ղազարոսին այն աշխարհը՝ իմ եղբայրների մօտ: Թո՛ղ նա պատմէ իմ գրութիւնը, որ նրանք էլ չզան այս տանջանքի տեղը»: Աբրահամը պատասխանեց. «Թո՛ղ նրանք լսեն Մովսէսին և մարգարէին, (այսինքն՝ կատարեն Աստծու օրէնքները, որոնք գտնվում են Ս.-Քրքի մէջ): Եթէ նրանց չեն լսում, մեռելներից յարութիւն առնողին էլ չեն հաւատար»:

II. Ի՞նչպէս է նկարագրուած առակի մէջ հարստի և Ղազարոսի կեանքը: Ի՞նչպէս է պատկերացրած նրանց կեանքը մահուանից յետոյ: Ի՞նչ էր խնդրում հարուստը Աբրահամից և սա ի՞նչու չկատարեց նրա խնդիրը: Ի՞նչ խնդրեց հարուստն իր եղբայրների համար և ի՞նչ պատասխանեց Աբրահամը:

III. Այս առակից մենք իմանում ենք. 1) որ երկրային բարիքները՝ հարստութիւնը չեն կազմում մարդու երջանկութիւնը: Երկու տեսակ հարստութիւն կայ՝ երկնային և երկրային, առաջինը կոչվում է նիւթական, իսկ երկրորդ՝ քրիստոնէական—քարոյական: Նիւթականը՝ անցաւոր, ժամանակաւոր է, իսկ քարոյականը՝ մշտական, անանց: Փրկիչը պատ-

ուիրում է՝ աւելի երկնային գանձ ժողովել, որ ոչ ցեց, ոչ ուտիճ կուտեն ու կապականեն և ոչ գողերը կը յափշտակեն ու կը գողանան և ուր գանձն է, այնտեղ են և մարդկանց սրտերը: Երկնային գանձ են համարվում այն բոլոր բարի գործերը, որոնք հետեանք են կենդանի հաւատի և յոյսի առ Աստուած և անկեղծ սիրոյ դէպի ընկերը—մերձաւորը: Մարդու բարի անունը և նրա առաքինասէր կեանքը և կատարած Աստուածահաճոյ ու հասարակաց օգտին բարեգործութիւնների հոշակը, փառքը այն գանձն է, որ ոչ ոք չէ կարող նրանից յափշտակել, խել, այլ նա յաւիտեան կը մնայ: Այս փառքին կարող է հասնել ամեն մէկը իր շփով, իր մտածողութեան եղանակով ու գործով: Հարուստը՝ իր հարստութեամբ, եթէ նա սխալ ճանապարհով չէ գործադրում, գիտնականը՝ իր ուսմամբ, եթէ նա քանքարաթագոյց չէ և առաջնորդում է մարդկանց ուղիղ ճանապարհով, աղքատը՝ իր աղքատութեամբ և թշուառութեամբ, եթէ ունի մեծահոգութիւն և համբերութիւն: Սրբանից ամեն մէկը վարձատրվում է իր արածի համեմատ—յաւիտենական երանութեամբ: 2) Մենք տեսնում ենք, որ այս առակի մէջ բերուած հարուստը ապրում էր միայն իր համար և շուայութիւնն ու վայելք կոչուած աշխարհային ցանկութիւնները նրա սիրտն այնպէս էին գրաւել, որ ուրիշ ոչնչի վրայ չէր մտածում, բացի անմիտ գուարճութիւններ անելուց, խմելուց և ճոխ հագնելուց: Նա անտես առնելով Աստծու պատուիրանները՝ երբէք չի մտածել մի բան անել Աստծու համար: Թէև աղքատին նա իր տանից դուրս չէ արել, թողել է, որ իր սեղանից թափուած փըշրանքներով կերակրուի, բայց նրա այդ արածը շատ չնչին է: Նա սրտի կատարեալ սառնութեամբ վերաբերուեց դէպի ընկերը և առանց կերակրելու թողեց ոչ թէ մի անգամ, այլ երկար ժամանակ: Այսպէս կը վարուի միայն նա, ով քարասիրտ է: Եւ շատ բնական է, որովհետև որկրա-

մոլութիւնն անգգայ էր գարձրել նրա սիրտը: Նա չէր կարող մտածել Ղազարոսի մասին, այն է՝ քաղցրացնել նրա դառը վիճակը, թէև նրա մի օրուայ շուայութեան ծախքը բաւական էր՝ այդ աղքատի ծանր վիճակը թեթեւացնելու և ապահովելու: Հարստի սիրտն ինքնասէր էր, այնտեղ Աստուած չէր բնակվում, դրա համար էլ զուրկ էր սիրուց և նա անգգայ էր դէպի մերձաւորը: 3) Մենք տեսնում ենք, որ աղքատ Ղազարոսը տկար լինելով՝ չէ կարողանում աշխատութեամբ ձեռք բերել իր օրական հացը. նա անտէր, անտուն է, ո՛չ ոք չունի և բարեկամներից զուրկ, ցաւերով լիքը՝ նա թափառում էր մի տանից միւսը: Նա ուրիշների համար ոչինչ չէր կարող անել, նրան շատ քիչ էր տուած. բայց կեանքի մէջ՝ իր վերաբերմամբ նա հաւատարմութեամբ և ժրութեամբ է աշխատել, նա շատ փորձութիւններին համբերութեամբ է տարել: Նրա մերկութիւնը, տկարութիւնը, հացի կարօտ լինելը հեշտութեամբ կարող էին նրա մէջ գարթեցնել տըրտունջ դէպի Աստու արդարութիւնը. բայց ոչ մինը տեղի չունեցաւ: Նա իր գառն վիճակի մէջ անգամ իր յոյսը չկտրեց Աստուծուց և համբերութեամբ տարաւ իր վշտերը, ոչ ոքի հարստութեանը չնախանձեց: Նա իւր վշտերը համարում էր նախապատրաստութիւն՝ երկնային արդարութիւն ձեռք բերելու համար: Փրկութեան ժամը հասնում է, մահը վերջ է գնում ամեն նեղութեան: 4) Հարուստի համար, հարկաւ, ծանր կը լինէր մահը, որովհետեւ պէտք է բաժանուէր այն ամենից, ինչ որ սրտով սիրել է: Նա երկինք ու երկիր օգնութեան կը կանչէր հիւանդ ժամանան, որ գարձեալ ապրէր, բայց իզուր. հարստութիւնը նրան չօգնեց, նա մեռաւ, միայն վատանուն թողնելով աշխարհի մէջ և թաղուեց, թէև փառաւորապէս: Մահուան հետ անհետացաւ և նրա անունը: Նրա հարստութիւնը, ոսկիները ժառանգեցին սւրբիշները, որոնք մի կաթիլ ար-

ցունք անգամ զլացան թափել նրա դագաղի վրայ: Այսպէս երկուսն էլ՝ թէ հարուստ և թէ աղքատ, միատեսակ են մեռնում. նրանք այժմ հաւասար են, աղքատն այլ ևս աղքատ չէ, հարուստը՝ այլ ևս հարուստ, երկուսն էլ պառկած են ցուրտ գերեզմանի մէջ, երկուսի դիակներն էլ դարձել են հող. մինի գերեզմանի վրայ կանգնած է արձան, իսկ միւսինը ծածկուած է փոքրիկ հողաբլրով: Նրանք իսկապէս հաւասարուած կը լինէին, եթէ մահուան հետ ամեն ինչ վերջանար. սակայն մահուանը հետևում է մի ուրիշ կեանք, մինն ստանում է կեանք, ուրախութիւն, միւսը՝ պատիժ, չարչարանք: Ղազարոսի ուրախութիւնը կայանում էր խղճի անդորրութեան մէջ, իսկ հարստի տանջանքը—հերքին անհանգստութեան՝ խղճի խայթի մէջ: Չպէտք է կարծել, թէ Ղազարոսը նրա համար եղաւ երջանիկ, որ այս կեանքում աղքատ և ամբողջ էր, և հարուստը ստացաւ տանջանք, որովհետեւ այստեղ հարուստ և բաղդաւոր էր. ո՛չ մէկը և ոչ միւսը չէ կարելի պատիժ կամ վարձատրութիւն համարել, այլ աղքատը նրա համար եղաւ բաղդաւոր, որ իր կեանքում իր աղքատութիւնն ու թշուառութիւնը առանց տրտնջալու տարաւ, երբէք չգանգատուեց, թէ ինչո՞ւ այս դառն օրերը իրան են վիճակուել. նա իր յոյսը միշտ գրել էր Աստուծու վրայ: Այն ինչ՝ հարուստը իր ունեցածը սխալ ճանապարհով գործ դրեց. նա Աստուծուն հաճելի գործեր չկատարեց, սէր չունեցաւ դէպի Աստուած և ընկերը—մերձաւորը: 5) Մեր ժամանակն էլ հարուստ է այդ տեսակ մարդկանցով, որոնք երկրային հարստութիւններ ձեռք բերելով՝ իրանց կեանքն անց են կացնում միանգամայն աշխարհային վայելքների, զուարճութիւնների, շուայութիւնների և որկրամոլութեան յետեւից ընկած, կարծես աշխարհ են եկել միայն դրա համար և թէ՛ պարտաւոր են այդ հարստութիւնը միայն իրանց վրայ գործադրելու: Այդպիսիները Աստուծու տուած բարիք-

ները սխալ ճանապարհով են գործ գնում և մոռանում են իրանց աղքատ մերձաւորին:

№ 18.

2. Փարիսեցին ու մաքսաւորը

I. Այն մարդկանց համար՝ որոնք իրանց համարում են արդար և պարծենում են իրանց բարեպաշտութեամբ, իսկ ուրիշներին արհամարհում, — Յիսուս այս առակն ասաց.

«Մի անգամ մի փարիսեցի և մի մաքսաւոր մտան տաճար՝ աղօթելու: Փարիսեցին առանձին կանգնած՝ հպարտութեամբ ասում էր. «Շնորհակալ եմ քեզանից, Աստուած, որ ես այնպէս չեմ, ինչպէս ուրիշ մարդիկ — յափշտակող, անիրաւ... և կամ ինչպէս այս մաքսաւորը: Չաբաթուայ մէջ երկու անգամ պահում եմ, տասանորդ եմ տալիս ամեն բանից, ինչ որ աշխատում եմ»: Իսկ մաքսաւորը հեռու կանգնած՝ նայնիսկ չէր համարձակում աչքերը դէպի երկինք բարձրացնել, այլ բաղխելով իր կուրծքը՝ ասում էր. «Աստուած, բաւիր ինձ մեղաւորիս»: Աշմարիտ եմ ասում ձեզ, որ վերջինս արդարացած գնաց իր տուն, քան թէ փարիսեցին: Որովհետեւ ո՞վ կը բարձրացնի իր անձը, նա կը ցածրանայ, իսկ ո՞վ կը ցածրացնի, նա կը բարձրանայ»:

II. Ի՞նչ առակ ասաց Յիսուս այն մարդկանց համար, որոնք իրանց արդար են համարում, պարծենում են, իսկ ուրիշներին արհամարհում: Ինչի՞ մէջ է կայանում փարիսեցու և մաքսաւորի առակի միտքը: Ո՞վ էր փարիսեցին և ո՞վ մաքսաւորը: Աստուած նրանցից ո՞րի աղօթքը լսեց:

III. Այս առակից մենք տեսնում ենք. 1) Եթէ արտաքին բարեպաշտութիւնը կապուած չէ ներքին հոգեկան զգացմունքների հետ, նա կեղծիք և անընդունելի է Աստուծուն: Ով իր արժանիքն ինքն է չափում, նա սխալվում է, որովհետեւ կարող է սխալ չափով չափել: Այն ընդհանուր չափը՝ որով մարդիկ պէտք է չափուեն, Աստուած ինքն է: Կատարեալ լինելու համար՝ եթէ մէկը այդ չափով չափէ իրան, կը գտնէ, որ դեռ շատ հեռու է կեանքի նպատակից, որին՝ իր չափով չափելիս, հասած է համապատասխանութիւնում: Յիսուս՝ պարծենկոտ մարդկանց այս ճշմարտութիւնը ցոյց տալու համար, պատմում է այս առակը: 2) Տեսնում ենք, որ փարիսեցին ինքն իրան արդար համարելով կանգնում է համարձակ Աստուծու սեղանի առաջ և հպարտ աչքերը դէպի երկինք դարձրած՝ վստահ կերպով աղօթում է: Նրա աղօթքն իսկապէս շնորհակալութիւն է իրանից, սր այնպիսի անձն է դարձել: Նա գովում է իրան, պարծենում է, որ ինքը յափշտակող, անիրաւ չէ, և որպէս ապացոյց իրան համեմատում է ամենախտ մարդկանց հետ: Փարիսեցին արդարանում է Աստուծու առաջ նրանով, ինչ որ չէ արել. նա առանց ամաչելու՝ ինքնագովութեամբ պատմում է այն ամենը, ինչ որ, որպէս թէ, Աստուծու համար է գործել. շաբաթը երկու անգամ ծօմ է պահել, ամեն տարի տասանորդ է տուել, մինչև անգամ չնչին բաներից: Նրա աղօթքից երևում է, որպէս թէ ինքն արդար է, Աստուած պարտա որ է տալ նրան ամեն ինչ այս աշխարհում, իսկ հանդերձեալում էլ երկինքի արքայութիւնը նրանն է: 3)

Մաքսաւորին տեսնում ենք, հեռու մի անկիւնում կանգնած. նա ամօթից աչքերը չէ կարողանում բարձրացնել դէպի երկինք, այլ զղջացած սրտով վայր է նայում, թաղում է կուրծքը, ուր բնակվում է յանցաւոր սիրտը և միայն ասում. «Աստուած, քաւիր ինձ մեղաւորիս»: Այս համառօտ խօսքերի մէջ շատ միտք կայ թագնուած, որոնցով հասկացվում է թէ՛ Տէր, ես իմ գործերով իմ անձը Քեզանից շատ եմ հեռացրել, ես արժանի չեմ քո առաջը կանգնելու: Ես մեղաւոր եմ, ես չեմ հետևել քո պատուիրաններին, այլ իմ ցանկութեան, իմ ձգտումներին—փող ժողովելու, հարստանալու և բաւականութիւն ստանալու: Ես արժանի եմ պատժի. արդարադատ Աստուած, արժանի եմ, որ մերժես ինձ Քո արքայութիւնից, որ մոռանաս ինձ, ինչպէս ես Քեզ մոռացայ: Եւ խոստանում եմ այսօրուանից նոր կեանք վարել, լաւ ճանապարհով գնալ. ես յոյս ունիմ Քո անսահման սիրոյ և ողորմութեան վրայ: Աղաչում եմ, ներիր իմ մեղքերը և օգնիր ինձ իմ նոր ընտրած ճանապարհովս յաջող հետևանքի հասնելու: 4) Մենք տեսնում ենք երկու հակապատկեր—փարիսեցին իրան գովում է, մաքսաւորը՝ իրանից գանգատվում. փարիսեցին գերազասում է իրան միւսներից, մաքսաւորը՝ հեզ ու խոնարհ կերպով է կանգնած Աստծու առաջ. փարիսեցին պարծենում է իր առաքինութիւնների համար, մաքսաւորը աղաչում է ներել իր յանցանքները: Այսօր էլ մեր մէջ կան և պարտում են շատ փարիսեցիներ:

№ 19.

է. Զանքարների առակը

I. Յիսուս հետևեալ առակը պատմեց. «Մարդու Որդին (Յիսուս) կը վարուի այն մարդու

նման, որ հեռու երկիր գնալիս՝ կանչեց իր ծառաներին և իր կարողութիւնը յանձնեց նրանց: Մէկին տուաւ հինգ քանքար, միւսին երկու և երրորդին մէկ՝ իւրաքանչիւրին իր ընդունակութեան համեմատ, և գնաց:

Այն ծառան՝ որ հինգ քանքար էր ստացել, գնաց, գործադրեց և աշխատեց նրա վրայ էլի հինգ քանքար: Նոյնպէս նա՝ որ երկու քանքար էր ստացել, գնաց և աշխատեց նրա վրայ էլի երկու քանքար: Մի քանքար ստացողը գնաց և թաղեց նրան հողի մէջ:

Երկար ժամանակից յետոյ վերադարձաւ տէրը և ծառաներից հաշիւ պահանջեց: Այն ծառան՝ որ ստացել էր հինգ քանքար, տուաւ տիրոջը էլի հինգ քանքար նրա վրայ շահած: «Լաւ, բարի և հաւատարիմ ծառայ, ասում է նրան տէրը, որովհետև փոքրի մէջ դու հաւատարիմ եղար, շատի վրայ կը կանգնեցնեմ քեզ. մտի՛ր քո տիրոջ ուրախութեան մէջ»: Նոյնը ասաց և այն ծառային, որ վերադարձնելով երկու քանքարը՝ յանձնեց նրան էլի նոյնքան փող, որ ձեռք էր բերել իր աշխատութեամբ: Մօտեցաւ և նա, որ ստացել էր մէկ քանքար ու ասաց. «Տէր, ես զիտէի, որ դու խիստ մարդ ես. հնձում ես, ինչ որ չես ցանել և ժողովում ես, որտեղ չես սփռել. վա-

խեցայ և թագարի հողի մէջ քո քանքարը. ահա քոնը՝ քեզ: Տէրը պատասխանեց. «Չար և ծոյլ ծառայ. եթէ զիտէիր, որ ես խիստ մարդ եմ, հնձում եմ, ինչ որ չեմ ցանել և ժողովում եմ, ուր չեմ սփռել, այն ժամանակ դու պէտք է տայիր իմ արծաթը սեղանաւորներին, որ ես իմ վերադարձին պահանջէի նրանցից իմս. Այժմ առէք զրանից այդ քանքարը և տարէք տուէք նրան, ով ունի տասը քանքար: Իսկ այդ անպիտան ծառային զ՛ուրս հանեցէք արտաքին խաւարը, այնտեղ կը լինի լաց և ափամների կըրճրոսց:

II. Փրկչի ուսման համաձայն՝ ինչ է սպասում այն մարդկանց, որոնք անհոգ և անօգուտ կեանք են վարում: Ի՞նչպէս արտայայտեց այդ ուսումը: Ո՞վ է հասկացվում առակի մէջ տէր անունով, որ ծառաներին քանքարներ է տալիս: Ի՞նչ է նշանակում քանքարներ և ինչ՝ նրա տոկոսը. Ո՞վ է իմացվում այն ծառայի անունով, որ քանքարը թաղել էր հողում:

III. Այս առակից մենք սովորում ենք, որ Աստուած զանազան տեսակ պարգևներ—ոյժ, զօրութիւն, շնորհ և բարիքներ է բաժանել մարդկանց. մինին տուել է զրամ, միւսին՝ խելք, երրորդին՝ Ֆիզիքական ոյժ և այլն: Ինչպէս պարգևները զանազան են, այնպէս էլ ստացողներն են զանազան տեսակ գործ դնում: Շատ քչերն են միայն Աստծու առած պարգևները վայելուչ ձևով գործադրում՝ վարժեցնելով իրանց բարիք գործելու մէջ և հաւատարիմ

մնալու իրանց կոչմանը: Իւրաքանչիւր մարդ պարտաւոր է Աստծու տուած կարողութիւնը, ընդունակութիւնը գործադրելու ընդհանուրի օգտին: Տէրը բաժանում է իր կարողութիւնը, հարստութիւնը, որովհետեւ չէ կամենում թողնել անգործ և առանց շահեցնելու: Միւս կողմից կամենում էր ծառաների գործունէութիւնը փորձել, ուստի և զանազան քանակութեամբ գումարներ է բաժանում նրանց՝ համաձայն իրանց կարողութեան և աշխատասիրութեան: Երկու առաջին ծառաները այդ գումարներով գործ են սկսում և որովհետեւ հաւատարիմ և ժիր գործակատարներ են, նոյնքան էլ շահում են: Նրանք սիրում են իրանց տիրոջը և մտածում են նրա օգտի մասին, նոյնիսկ նրա բացակայութեան ժամանակ հաւատարիմ են: Երրորդ ծառան՝ տիրոջ զրամը թաղում է երկրի մէջ. նա ծոյլ է և աշխատելու ցանկութիւն չունի: Նա իր ծուլութիւնը ծածկելու համար յայտնում է տիրոջը, որպէս թէ նրա բարկութիւնը, խստութիւնն է պատճառ՝ զրամն առանց շահեցնելու թողնելու: Նա վերին աստիճանի ծոյլ է ու դանդաղում է փոքրիկ գործ անգամ սկսել: Տէրը վերադառնալով գովում է առաջին և երկրորդ ծառաներին և որպէս վարձատրութիւն խոստանում է աւելի մեծ գործեր պէս վարձատրութիւն խոստանում է աւելի մեծ գործեր յանձնելու և իր ուրախութեանը մասնակից անելու: Երրորդին յանդիմանում է նրա ծուլութեան և չարութեան համար, որ իր ծուլութիւնը ստութեան վերարկուով է ծածկում, յանցանքը տիրոջ վրայ ձգում և յանդուգն կերկուով դատում, որի համար և պատժվում է: Տէրը երկու պին էլ հաւասար չափով է վարձատրում, չնայելով որ մէկը աւելի և միւսը պակաս էր ստացել: Եւ այս նրա համար, որ ով ինչքան ստացել է, համեմատաբար՝ նրա չամար, որ ով ինչքան ստացել է, համեմատաբար՝ նրա չափով էլ աշխատել է: Երկրորդն իր ժրութեամբ, շանասիքով էլ աշխատել է: Երկրորդն իր ժրութեամբ հաւասար է առաջինին, բութեամբ և հաւատարմութեամբ հաւասար է առաջինին, ուրեմն և արժանի նոյն վարձատրութեան: 3) Աստուած Իր

ծառաներին - մարդկանց տուել է անթիւ, անհամար հոգևոր, մարմնաւոր և երկնային բարիքներ: Ո՛չ մի բարիք չկայ, որ մարդիկ Նրանից ստացած չլինէին: Այս բարիքներին մարդիկ զանազան կերպով են մասնակցում և այնքան զանազան, որքան մարդիկ կան երկրագնդի երեսին: Այս զանազանութիւնը անվերջ է. ո՛չ որ չէ կարող մարդկանց իրար հետ հաւասարացնել: Աստուած այս բարիքները, հարստութիւնները հաւատացել է մարդկանց, որպէսզի նրանք գրանով գործ սկսեն, բայց ո՛չ միայն իրանց համար, այլև Աստծու: Աստծու արքայութեան մէջ աշխատող հաւատարիմ մշակները նման են առաջին երկու ծառաներին, այսինքն՝ նրանք հաւատարմութեամբ աշխատում են իրանց տիրոջ համար, չեն մտածում անձնական օգտի, այլ յօգուտ մերձաւորի, համաձայն խղճի, որպէսզի ամենուրեք բարիք լինի: Այդպիսիներն իրանց ունեցած քանքարները վրայ նոր քանքարներ են աւելացնում, նրանք աշխատանքի միջոցով իրանց և ուրիշներին աւելի բարեպաշտ, աւելի հաւատարիմ, գթոտ, բարի կամեցող և բաղդաւոր են դարձնում և այդպիսով Աստծու բարիքները մարդկանց ձեռքում և սրտերում շահեցնում: Եթէ մէկն իր կոչումով, կարողութիւնով, ոյժով և շրջանով աւելի հաւատարմութեամբ և ջանասիրութեամբ է գործում, քան թէ միւսը, որ իրանից աւելի մեծ կոչում, կարողութիւն, ոյժ և գործելու շրջան ունի, առաջինը ևս արժանի է նոյն հետև սա ևս իր սրտով նոյնքան հաւատարիմ է, ինչքան նա: Աստուած դատում է իր ծառաներին ո՛չ թէ նրանց կատարած գործի քանակն ՚ի նկատի ունենալով, այլ որակը, այսինքն թէ ինչ ոյժ ունին և ինչպիսի հաւատարմութեամբ են գործ գրել ստացած բարիքները: Նա հաւատարմութեամբ գործողներին երբէք չէ զանազանում իրարից, չնայելով որ նրանք անհաւասար քանա-

կութեամբ են շահեցրել: Աստծու առաջ հաւասար արժէք ունին երկուսն էլ: 4) Աշխարհիս երեսին կան նաև անհաւատարիմ ծառաներ, որոնք ծուլութեան պատճառով Աստծու հաւատացած բարիքները չեն շահեցնում, չեն գործ դնում: Այդպիսիներից շատերն էլ նոյն ծառայի նման զանազան պատճառաբանութեամբ յանցանքն Աստծու վրայ են ձգում: Իսկ ով Աստծու սրբակած բարիքները գործ չէ դնում, չէ շահեցնում, այնպիսին մեղանշում է Աստծու և իր մերձաւորի դէմ, հետևաբար՝ արժանի է խիստ պատժի, ինչպէս քանքարաթագոյց ծառան:

№ 20.

ը. Այգու մշակների առակը

I. Փրկիչն ասում է. «Երկնքի արքայութիւնը նման է մի տանուտէր մարդու, որ առաւօտեան վաղ դուրս գնաց մշակներ վարձելու իր այգու համար: Մշակներին՝ օրական մի դահեկան վարձ խոստանալով, ուղարկեց այգի: Ժամը երեքին (9-ին ըստ մեր) տեսաւ ուրիշ մշակներ, որոնք հրապարակում անգործ կանգնել էին և ասաց նրանց. «Դուք էլ զնացէք իմ այգին և ինչ ասաց նրանց. «Դուք էլ զնացէք իմ այգին և ինչ որ արժան է, կը տամ»: Դարձեալ հրապարակ որ արժան էկաւ ժամը վեցին (12-ին), իննին (3-ին) դուրս եկաւ ժամը վեցին (12-ին), իննին (3-ին) և նոյնպէս արաւ: Ժամը տասն և մէկին (5-ին) դուրս եկաւ հրապարակ, գտաւ ուրիշ մշակներ պարապ կանգնած և ասաց. «Դուք էլ զնացէք

իմ այգին և ինչ որ արժանի է, կտտանար»:

Երեկոյեան այգու տէրը տան վերակացուին ասաց. «Վանչիր մշակներին և վարձը տուր նրանց՝ յետիններից սկսած մինչև առաջինները: Փամը տաս և մէկին եկողները մօտեցան և ըստացան մի-մի դահեկան: Առաջին մշակները եկան և կարծում էին, թէ աւելի կտտանան, բայց նրանք էլ մի-մի դահեկան ստանալով՝ ըսկսեցին տրտնջալ և ասել. «Այդ յետինները մի ժամ միայն աշխատեցին և դրանց էլ մեզ հետ հաւասար վարձատրեցիք»: Տէրը նրանցից մէկին պատասխանեց և ասաց. «Ընկեր, ես քեզ չեմ գրկում. չէ՞ որ դու ինձ հետ մի դահեկանով համաձայնեցիր, առ քո վարձը և գնա, ես կամենում եմ այս յետիններին էլ քո շափ վարձ տալ. մի թէ ես իրաւունք չունիմ իմ ստացուածքի հետ այնպէս վարուել, ինչպէս ցանկանում եմ, ինչո՞ւ ես դու նախանձում իմ առատաձեռնութեան վրայ»: Այսպէս յետինները կը լինին առաջին, իսկ առաջինները՝ յետին»:

II. Ի՞նչին է նմանեցնում Յիսուս երկնքի արքայութիւնը: Ո՞րքան մշակներ ուղարկեց այգին և ի՞նչ ժամանակներում: Ի՞նչպէս վարձատրութիւնը վարձուած մշակներին: Երեկոյեան ի՞նչպէս վարձատրեց մշակներին և որոնք տրտնջացին: Ի՞նչէ՞ մէջ է կոյանում այդ առակի միտքը:

III. Այս առակով Փրկիչը կամենում է հասկացնել.
1) Թէ այն քրիստոնեաները՝ որոնք իրանց կեանքի սկզբից են սկսել մշակել, աշխատել տիրոջ այգում—բարի գործել, որով և միշտ պարծենում են ու յանդիմանում ուշ եկողներին, այն է՝ կեանքի զանազան, նոյնիսկ ծերութեան ժամանակամիջոցում, — տեսնեն, թէ ինչպէս և ինչ կարճ ժամանակամիջոցում այդ ուշ եկողները—վերջինները՝ առանձին շերմեռանդութեամբ աշխատելով տիրոջ այգում՝ իրանց բարեգործական կեանքով՝ կարողանում են արժանանալ Աստուծոյ ողորմութեան և ստանալ առաջինների հետ հաւասար վարձատրութիւն: 2) Առաջին մշակներին տէրը տալիս է այն վարձը, ինչ որ սպասում էին, նրանք իրաւացի է. որովհետեւ նրանք իրանց տգեղ մտաոր շատ իրաւացի է. որովհետեւ նրանք իրանց վարձատրութեան ծողութեան եղանակով՝ դրանից բարձր վարձատրութեան արժանի չէին, չնայելով, որ աւելի գործ էին կատարել, քան թէ յետինները, որոնք սպասածից աւելի վարձ են ստանում: Սա մի տեսակ ողորմութիւն է և Աստուծոյ այդ նրա համար է անում, որովհետեւ նրանց մտածողութեան նրա համար է անում, որովհետեւ նրանց տեսակ մշակեղանակն իրան հաճելի է: Ուրեմն առաջին տեսակ մշակները վարձկաններ են, իսկ երկրորդները՝ ճշմարիտ և հաւատարիմ աշխատաւորներ:

№ 21.

Ղազարուի Յարութիւնը

I. Չատկի տօնից փոքր ինչ առաջ Յիսուս եկաւ Բեթանիա գիւղը, որ գտնվում է Երուսաղէմի մօտ: Այդտեղ բնակվում էր նրա բարեկամ Ղազարոսը՝ իր երկու քոյրերի՝ Մարիամի և Մարթայի հետ:

Անցաւ շորս օր. Ղազարոսը մեռաւ և թա-
 դուեց: Յիսուս լսելով նրա մահը՝ կրկին եկաւ
 Բեթանիա և գնաց նրա գերեզմանի մօտ: Քոյ-
 րերի վիշտն ու լացը շարժեցին Փրկչի սիրտը
 և նա արտասուեց: Նա հրամայեց վեր առնել
 գերեզմանի վրայի քարը և աղօթելուց յետոյ՝
 բարձրաձայն կանչեց. «Ղազարոս, գնա եկ»: Ղազարոսը
 դուրս եկաւ գերեզմանից, յարութիւն առաւ
 (կենդանացաւ): Այս հրաշքը սարսափեցրեց
 ներկայ եղողներին և շատերը հաւատացին Յի-
 սուսին:

Հէնց որ իմացան այս մասին Երուսաղէմում,
 իսկոյն ժողովեցան ծերակոյտի անդամները և
 խորհուրդ արին, թէ ինչ անեն Յիսուսին: «Այդ
 մարդը, ասում էին, շատ հրաշքներ է գործում.
 Եթէ թողնենք նրան այսպէս, բոլոր ժողովուրդը
 կը հաւատայ նրան և Հռովմայեցիք կը գան և
 կը տիրեն մեր երկրին»: Ծերակոյտի նախագա-
 հը, որ քահանայապետն էր, այս խորհուրդը
 տուաւ. «Լաւ է, որ մի մարդ մեռնի, քան թէ բո-
 լոր ժողովուրդը ոչնչանայ»: Բոլորը հաւանու-
 թիւն տուին քահանայապետի այս խորհրդին և
 վճռեցին սպանել Յիսուսին:

II. Ո՞ւր էր ապրում Յիսուսի բարեկամ Ղազարոսը: Յիսուս
 ինչպէս յարութիւն տուաւ նրան: Ի՞նչ արին Յիսուսի թշնամի-
 ները, երբ լսեցին Ղազարոսի յարութիւնը: Ի՞նչ վճիռ կայացաւ
 ծերակոյտի ժողովում:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ
 Յիսուս բարեկամ է անուանում Ղազարոսին, երևի, նրա
 համար, որ նա էլ սրտով նման է եղել Իրան, ապա թէ
 ոչ՝ Յիսուս նրան չէր սիրել: Թէ ո՞ր աստիճան էր սիրում
 Յիսուս Ղազարոսին, այդ երևում է նրանից, որ երբ լսում
 է նրա մահը, շտապում է դէպի Բեթանիա, որ 3 վերստ
 հեռու է Երուսաղէմից և անմիջապէս գնում է գերեզ-
 մանի մօտ, ուր սգաւոր քոյրերի վիշտն ու արցունքները
 տեսնելով՝ ինքն էլ սրտաշարժվում, արտասովում է: 2) Ղա-
 զարոսի մահը դժբաղտութիւն չէր քոյրերի և աշակերտնե-
 րի համար, սրովհետև նրանք շուտով իրանց կորցրածը
 պէտք է գտնէին, այլ ուրախութիւն և աշակերտների հա-
 ւատը դէպի Փրկչին աւելի ևս ամրապնդող մի միջոց:
 Մարթան առաջինն է խօսում եղբօր մահուան մասին Յի-
 սուսի հետ և նրա խօսքերի մէջ մի տեսակ փափուկ զրժ-
 փոնութիւն է նկատվում, թէ ինչու առաջին իմաց տա-
 ւուն պէս նա իսկոյն չէ եկել ու բժշկել: Յիսուս խոս-
 ւում է Ղազարոսին յարութիւն տալ: Մարթան կաս-
 ւածում է և վերջին յարութիւնն է հասկանում: Յիսուս
 նրա տատանող հաւատը զօրացնում է, ասելով՝ «Ես իսկ
 եմ յարութիւն ե կեանք»: Այսինքն՝ իմ մէջ կայ զօրու-
 թիւն և որին կամենամ, կարող եմ շունչ և հողի տալ,
 մահը ևս նրան չի կարող յաղթել, բաւական է, որ ինձ
 հաւատայ: Ղազարոսը ինձ հաւատացել է, ուրեմն նա
 մեռած չէ, այլ կենդանի: 3) Ով դէպի Յիսուս հաւատ ու-
 նի, նա կապրի, թէկուզ մեռած էլ լինի և դէպի Յիսուս
 հաւատ ունենալն ու սրտանց նրան նուիրւելը՝ հէնց
 կեանք է: Մահը կարող է յաղթուել միայն ճշմարիտ հա-

ւատացեալներէց, որոնց զէնքը հաւատն է: Ուր հաւատ չկայ, ուր մարդիկ իրանց սիրտը փոխանակ Յիսուսին՝ մեղքին են յանձնուած, այնտեղ մահը տիրող է և սարսափ է ձգում, այնտեղ մարմնի մահանալուց առաջ՝ հողին է մահանում. այնտեղ մարդիկ կենդանի մեռած են: Այն կեանքն է միայն ճշմարիտ, որ Յիսուսի և Աստուծոյ համար է գործում. այսպիսի կեանքն ընդունակ է յաւիտեան ապրելու, աճելու և զօրանալու:

№ 22.

ՅԻՍՈՒՍ ՄՏՆՈՒՄ Է ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

I. Զատկից վեց օր առաջ Յիսուս դարձեալ եկաւ Բեթանիա և այնտեղից Զիթենեաց սարի վրայով գնաց Երուսաղէմ: Սարը պատած էր ծառերով: Նրա յետևից գնում էր ժողովրդի մեծ բազմութիւն: Յիսուս՝ մօտենալով Զիթենեաց սարին, իր աշակերտներէց երկուսին հրամայեց, որ մօտակայ զիւղից մի աւանակ բերեն: Աշակերտները բերին աւանակը, որի վրայ ոչ ոք չէր նստել, մէջքը ծածկեցին իրանց հանդերձով և նստացրին նրա վրայ Յիսուսին: Այժմ բոլոր ժողովուրդը կարող էր տեսնել Աստուածային Ուսուցչին, Որ յարութիւն էր տուել Ղազարոսին: Զատերը հաւատացին, որ Նա Քրիստոսն է՝ Մեսիան և սկսեցին յարգանք ու պատիւներ տալ: Ոմանք կտրատում էին արմաւենու ոստերը և

ձգում նրա ոտքերի տակ. ոմանք էլ իրօնց շորերը փռում էին ճանապարհի վրայ և երգում. «Ովսաննա՛ Դաւթի Որդուն, օրհնուած է, Որ գալիս է Տիրոջ անունով, օրհնութիւն բարձումը»:

Քաղաք մտնելու ժամանակ ժողովրդի նոր բազմութիւն շրջապատեց Յիսուսին: «Ով է Սա», հարցնում էին չճանաչողները»: «Յիսուսն է Սա, Նազարէթի Մարգարէն», պատասխանում էր ժողովուրդը և պատմում Ղազարոսի յարութիւնը:

II. Զատկից քանի՞ օր առաջ եկաւ Յիսուս Բեթանիա և այնտեղից ուր գնաց: Երբ Զիթենեաց սարին մօտեցաւ, ի՞նչ հրամայեց իր աշակերտներին և նրանք ի՞նչ արին: Յիսուս միայն էր գնում Երուսաղէմ, ի՞նչպէս էր նայում նրա վրայ ժողովուրդը և ի՞նչով էր արտայայտում նրան իր հաւատն ու յարգանքը:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ ժողովուրդը Յիսուսին յարգանք է մատուցանում՝ համարելով նրան *Խորայէլի թագաւոր*, *Իսրայէլի*, որի համար գործել էր այնքան հրաշքներ: Ժողովուրդը փառաբանական երգեր է երգում, որը դիւր չգալով նրա թշնամիներին՝ խնդրում են լռեցնել, բայց Նա կարճ պատասխաւում է. «Եթէ դրանք լռեն, քարերը կաղաղակեն»: Նա չի խաչ հան զգա՞ կը դառնան: Այդ մասին երբէք չէր էլ մտածում: Նրա տխրութեան պատճառն այն էր, որ ժողովուրդը չճանաչեց, չհասկացաւ այն ժամանակը, երբ Տէրը այցելեց նրան, ուստի և Երուսաղէմը պիտի կործանուէր: 2) Յիսուս գնում է Երուսաղէմ, զիտենալով այն ծանուէր: Նա իր վճիռը, որի զօրութեամբ պէտք է իրան սպանեն: Նա իր

յոյսը Աստու վրայ գրած՝ կամովին դիմում է կատարելու այն գործը, որի համար ուղարկուած էր: Նա հաւատացած էր, որ անհետ չի կորչիլ այն ամենը, ինչ որ Աստու արքայութեան մասին Ինքը խօսել, քարոզել է երկրում և գիտէր, որ շատերի սրտերի մէջ չի մարիլ այն սէրը, որ Ինքն է վառել, որովհետև ճշմարտութիւնն ու սէրը անմահ են, նրանց չի կարելի մահացնել: Նա ասում էր՝ այն գործերը, որ ես գործել եմ Իմ հօր անունով, Աստուածային են, նրանք վկայ կը մնան և յողթող կը հանդիսանան, եթէ մինչև անգամ ես մեռնելու լինիմ: 3) Յիսուս մի անգամ յայտնի կերպով մտաւ Երուսաղէմ, իսկ մեր սրտի մէջ ամեն ըսպէ անտեսանելի կերպով է մտնում՝ թէ՛ տանը, թէ՛ ուսումնարանում և թէ՛ եկեղեցում: Նրա յորդորը և մեզ մօտ վերջին գալը (մահուան անկողնում) կարող է լինել, երբ մենք բոլորովին չենք սպասում. այդ պատճառով պէտք է միշտ պատրաստ լինինք, մտածենք, թէ՛ որն է մեր փրկութիւնը և որը մեզ համար խաղաղութիւն բերողը: Մենք արմաւենու ոստերի տեղ մեր սրտերը պէտք է նուիրենք նրան, ովսանայի տեղ՝ նրա պատուիրաններն ու սաղմոսները երգենք և հանդերձների ու ծաղիկների տեղ՝ մեր բարի գործերը փռենք նրա ոտքի տակ: Յիսուսին այժմ էլ հաճելի է՝ թէ արտաքին Աստուածաբանական ծէսերով և թէ ներքին—հաւատով և սիրով ճանաչելն ու փառաբանելը, ինչպէս այն ժամանակ: Նա ներքին—հոգով ճանաչողների սրտի թագաւորն է և այդ աւելի հաճելի է նրան . ուրեմն աշխատենք թագաւորեցնել նրան մեր սրտերի մէջ:

№ 23.

ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄ է ՎԱՃԱՌՈՂՆԵՐԻՆ ՏԱՃԱՐԻՑ
 I. Յիսուս՝ փոյովրդի ցնծութեան աղաղակ-

ներով մտաւ տաճարը և տեսաւ այնտեղ մեծ անկարգութիւն: Տաճարի գլխաւորները թոյլ էին տուել վաճառել անասուններ, որոնց կարելի էր գոհ բերել, և կանգնել հատավաճառներին իրանց ապրանքներով՝ այն գաւթում, ուր ժողովուրդը աղօթում էր: Յիսուս՝ գայրանալով, դուրս արաւ բոլոր վաճառողներին և գնողներին. իսկ աղաւնեվաճառներին ասաց. «Վերցրէք այստեղից և իմ Հօր տունը մի դարձնէք վաճառատուն»:

Այդ ժամանակ տաճարի գլխաւորները մօտեցան Յիսուսին և ասացին. «Դու ի՞նչ նշանով կարող ես ապացուցանել մեզ, որ իշխանութիւն ունիս այդ անելու»: Յիսուս գիտէր, որ Յուդայի երկրի գլխաւորները ատում են Իրան և պիտի սպանեն, ուստի պատասխանեց. «Քանզեցէք այս տաճարը և ես երեք օրում կը շիջեմ նրան»: Այս նշանակում է, երբ դուք Ինձ կսպանէք, կը քանդէք Իմ մարմինը, որ Աստուծու տաճար է, ես երեք օրից յետոյ յարութիւն կառնեմ և այն ժամանակ կը տեսնէք, որ որ ես իշխանութիւն ունիմ այսպէս վարուելու»: Նրանք այնպէս ձեռացան, իբր թէ չհասկացան նրա գուշակութիւնը և պատասխանեցին. «Այս տաճարը քառասուն և վեց տարում շինուեց, իսկ

դու երեք օրումն ես կանգնեցնում: Այդ ասելով հեռացան:

II. Գնում էր արդեօք Յիսուս Զատիկի տօներին երուսաղէս: Ամինից ասաջ ուր է գնում քաղաք մտնելիս: Ի՞նչ տեսաւ Յիսուս տաճարում: Ո՞վ էր թոյլ տուել՝ անել այդ անկարգութիւնը տաճարում: Ի՞նչպէս վարուեց Յիսուս վաճառողների հետ և ի՞նչ ասաց աղանկավաճառներին: Ի՞նչ ասացին տաճարի գլխաւորները և Յիսուս ի՞նչ պատասխանեց: Տաճար ասելով՝ նա ի՞նչ էր ուզում հասկացնել, որ երեք օրում պէտք է շինէր: Ի՞նչ պատասխանեցին Նրան տաճարի գլխաւորները:

III. Այս պատմութիւնից մենք իմանում ենք. 1) որ տաճարը՝ ուր Բարձրեայի անունը պէտք է փառաբանուի և մարդիկ իրանց ներքին աշխարհի՝ սրտի և հոգու հետ գործ ունենան, ուր պէտք է խորհրդաւոր լուծիւն լինի և ամեն ոք յարգանով վերաբերուի, — գարձել էր անպատիւ: Այն սրահը՝ որ կոչւում էր հեթանոսների դուռը և որի հէնց անունը վկայում էր, թէ ամեն ազգերի համար աղօթքի տուն պէտք է լինի, — անմաքրութիւնից գարձել էր անասունների բակ, իսկ առևարի՝ կողմից մի տօնաոչխարների և աղանիւնների ամբողջ հօտեր, զրել էին սեղաններ՝ հատավաճառների և փողերի մանրացնելու համար: Ծախում էին հոտաւէտ խնկեր, իւղեր և փողերը ոչ թէ Հռովմայեցոց փողերով, այլ տաճարի անունով կտրած դրամով պէտք է վճարէին հասանելի հարկը: Յիսուս տեսնելով այս անկարգութիւնները, արգար բարկութեամբ լցուած՝ չուանից ջինեց խարազան և գաւիթն ազատեց սրբապղծութիւնից: Ամենքը հպատա-

կուեցին և տաճարը մաքրուեց: Ո՛չ որ չէր կարողանում ասել ոչինչ, որովհետև տեսնում էին, որ իրաւացի էին նրա արածները: Տաճարի գլխաւորները վիրաւորվում են. որովհետև այդ յայտնի յանդիմանութիւն էր իրանց անհոգութեան համար: 2) Մենք տեսնում ենք, որ այս անկարգութիւնների պատճառը քահանաներն են, որովհետև նրանք թոյլ էին տուել այդ գործելու իրանց շահի համար: Հարկաւ այնտեղ սեղաններ կանգնելու և վաճառելու իրաւունքի համար տուրք կը լինէին որոշած, իսկ ժողովրդին էլ Սուրբ-Գրքից մի կտոր կարդալիս, կամ մեկնելիս, այնպէս ցոյց կը տային, թէ այդ ներելի է, որովհետև զօհի համար են այդպէս արել: 3) Մարդու սիրտը կենդանի Սասծու տաճար է, ինչ սրտի մէջ էլ մտնի Յիսուս, այնտեղից կը հալածէ անարգարութիւնը և տշեղը. ուստի մեր սիրտը պէտք է աղօթատուն դարձնենք, որից բխած ամեն մի բարի մտածողութիւն, բարի խօսք և գործ՝ աղօթք է և ոչ աւազակների այր, որ միայն զբաղվում է իր կոպէկներով, իր շահով. նախանձով, բարկութեամբ, ատելութեամբ և չարութեամբ: Այն սիրտը՝ որ Յիսուս է մաքրում և այն կեանքը՝ որ Յիսուսով է ղեկավարվում, ամենազեղեցիկ ովսանման և կեցցէն է, որ մարդիկ կարող են երգել Յիսուսի համար:

№ 18.

ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ԸՆԹՐԻՔԸ

I. Բաղարջակերաց տօնի առաջին օրը (Աւագ-Հինգշաբթի) Յիսուս Իր աշակերտների հետ եկաւ Երուսաղէմ՝ գատկական տօնը կատարելու: Երեկոյեան 12 առաքեալներով մտաւ այն վերնատունը, ուր պատրաստուած էր՝ ուտելու պասէքը: Յիսուս Իր աշակերտներին խոնարհութեան և ըն-

վում է կենդանիների զոհի արիւնով և այնպէս ընդունելի
 դառնում: Իսկ Նոր-Ուլխտը, որ Աստուած Իր միջնորդու-
 թեամբ է կապում բոլոր մարդկութեան հետ, կամենում է
 Իր սեփական արիւնով նուիրագործել, որպէսզի ընդունելի
 լինի: Արանով նա Նոր-Ուլխտ է կապում և Իր արիւնով
 նուիրագործում. դա բոլոր հաւատացեալների համար երկ-
 նաւոր օրհնութիւն է: Յիսուս կամենում է, որ Իր մահ-
 ուանից յետոյ էլ կատարուի և աշակերտները հացը կըտ-
 րելիս մտածեն Նրա մահուան և սիրոյ վրայ, այն սիրոյ,
 որ Նրան դէպի մահ տարաւ: 2) Հրեաները պատէքը սօ-
 նում էին Եգիպտոսից դուրս գալու յիշատակի համար և
 կատարում էին Նիսան (մարտ) ամսի լուսնի աւագ լրման
 ժամանակ և այդ կատարվում էր Գառը մորթելով և բա-
 զարջ հաց ուտելով: Թէև տօնը 14-ին էր, բայց որովհետև
 ընդհանուր սովորութիւն էր դարձած նախընթաց երեկո-
 յին տօնել, այդ պատճառով էլ Յիսուս կամեցաւ երեկոյ-
 եան վերջին անգամ Իր աշակերտների հետ կատարել այդ
 տօնը: Այն ժամանակուայ սովորութեամբ այդ երեկոյին՝
 հացի նստելուց առաջ պէտք է ոտները լուանային: Վեր-
 նատան մէջ լուացման համար ամեն ինչ պատրաստ էր,
 բայց ծառայ չկար, որ լուանար: Աշակերտները փոխանակ
 փոխադարձապէս միմեանց ոտները լուանալու, վիճում էին
 իրար հետ, թէ ով է նրանցից մեծը: Յիսուս՝ խոնարհու-
 թեան օրինակ տալու համար նրանց, վերկացաւ սեղանից,
 հանեց վերնագգեստը, կապեց զենջակ, կոնքի մէջ ջուր
 ածեց և հերթով սկսեց լուանալ աշակերտները ոտքերը:
 Այս յիշատակը ևս աւանդեց նա պահել միշտ ոչ միայն Իր
 առաքեալներին, այլ բոլոր քրիստոնեաներին, որոնք յիշում
 են Նրան և մտածում Նրա մահուան և սիրոյ վրայ: Նա
 Իր կեանքի ամբողջ ընթացքում գործով ցոյց տուաւ, որ
 ընդհանրապէս ուրիշների և մասնաւորապէս կարօտեալնե-
 րի վրայ էր մտածում, ապրում և նրանց համար գործում:
 Նրա պատուէրն էր, որ Իր աշակերտները ևս նոյնպիսի

կեանք վարեն: Նա նրանց ուրիշ սիրով սիրեց, անուանե-
 լով եղբայր, բարեկամ, ընկեր և երկնից արքայութիւնը Իր
 սրտից նրանց սիրտը փոխադրեց, որպէսզի ապագայում
 Իր աշակերտները նոյն սէրը գործ դնեն: Յիսուսի յիշա-
 տակը՝ Իր աշակերտների մօտ ահա այդ սէրը պէտք է լի-
 նէր: Նա կամենում էր, որ այդ սէրը նրանց սրտի մէջ
 շարունակուի, երբ Ինքն այլևս երկրի վրայ չի լինիլ: Եւ
 այս յիշատակը կենդանի պահելու համար՝ սահմանեց հա-
 զորդութեան Ս. Խորհուրդը, որ Փրկչի անսահման սէրն
 աւելի վառ պահելու միջոց է նրանց մէջ:

№ 25.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՂՕԹՔԸ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ՊԱՐՏԷՁՈՒՄ

I. Խորհրդաւոր ընթրիքից յետոյ Փրկիչն Իր
 աշակերտներով գնաց Գեթսեմանի պարտէզը, որ
 գտնվում էր Ձիթենեաց սարի ստորոտում: Նա
 այգու մուտքի մօտ թողեց Իր աշակերտներին,
 ասելով. «Նստեցէք այստեղ, մինչև ես գնամ, ա-
 ղօթք անեմ»: Իսկ ինքը վեր առաւ միայն Պետրոսին,
 Յակովբոսին և Յովհաննէսին ու մտաւ պարտէզ:

Այստեղ նրանցից էլ փոքր ինչ հեռանալով
 սկսեց սաստիկ տրտմել և հոգալ. քրտինքը արիւնի
 կաթիլների պէս թափվում էր Նրա ճակատից:
 Նա ծունկ չօքելով՝ ընկաւ երեսի վրայ գետին
 և սկսեց աղօթել, որ Աստուած ազատէ Իրան այն
 ծանր տանջանքներից, որ պէտք է կրէր: «Հայր
 ասում էր նա, եթէ հնարաւոր է, թող այս բա-

ժակը անցնէ Ինձանից, բայց ոչ ինչպէս ես եմ կամենում, այլ ինչպէս Դու»: Աղօթելուց յետոյ եկաւ աշակերտների մօտ, որոնք արդէն քնած էին և առայ Պետրոսին. «Միմօն, քնած էք, շկարողացար մի ժամ ինձ հետ արթուն կենալ: Արթուն կացէք և աղօթք արէք, որ փորձութեան մէջ չընկնէք: Հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տրկար»: Գարձեալ վերադարձաւ աղօթելու և երեք անգամն էլ նոյն խօսքերն առայ: Այն ժամանակ Աստծու հրեշտակն իջաւ երկնքից և զօրացրեց նրան:

Աղօթքը վերջանալուն պէս մատնիչ Յուդան եկաւ պարտէզ քահանայապետի ծառաների և հռովմայեցի մի խումբ զինուորների հետ և մօտենալով Յիսուսին, առայ, «Բարև Քեզ, Վարդապետ», և համբուրեց նրան: Այս համբուրով Յուդան նշան էր տուել ծառաներին, որոնք պէտք է կալանաւորէին Յիսուսին: Ծառաները բռնեցին և կապեցին Յիսուսին, իսկ նրա աշակերտները թողին և փախան:

II. Ո՛ւր գնաց Յիսուս խորհրդաւոր ընթրիքից յետոյ: Ո՛ւր թողեց աշակերտներին և ի՞նչ պատուէր տուաւ նրանցից որոնց նշան էր տուել Յուդան ծառաներին՝ Յիսուսին կալանաւորելու համար: Ի՞նչ եղան աշակերտները, երբ Յիսուսին բռնեցին:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) Յի-

սուսի վշտերը: Նա յիշում է այն սոսկալի մահը, որ մատնիչը պէտք է պատճառէր նրան փոքր ժամանակից յետոյ: Թէև նա մարմնով առողջ և կենդանի էր, բայց հոգին նախապէս զգում էր այն վիշտը, որ շատ անգամ աւելի մեծ է և զարհուրելի, քան թէ մարմնականը: Նա կարող էր հեշտութեամբ հեռացնել այդ ամենն Իրանից, եթէ կամենար Իր կոչման հակառակ գնալ: Մենք շատ անգամ լսել ենք նրա բերանից, որ նրա առաքելական կոչումը չէր՝ հիմնել հրէական իշխանութիւն, այլ երկնային թագաւորութիւն, աւրիշ խօսքով. Նա չէր կամենում Իր Իր ժողովրդին ազատել Հռովմէական իշխանութիւնից, այլ փրկել ամբողջ մարդկութիւնը մեղքի կապանքներից: 2) Նա, որ ամբողջ մարդկութիւնը մեղքի կապանքներից էր հոգուրոպէսները և առաջուց գուշակելով այդ ամենը Իր հոգու մէջ, վախենում է, ծունկ է չոքում, աղօթում, քրտնում և կարէք է զգում օգնութեան: Միայն մարմնական վշտերը և մահու երկիւղը չէր, որ նրա հոգին վշտերով լցրել էր, այլ Իր ազգի անգթութիւնը, որ պէտք է իր Բարերարին խաչ հանէր, փոխանակ երախտագէտ լինելու: Նա ցաւում է և այդ ցաւերը պատճառողը Իր աշակերտներից է: Նրա սրտին ցաւ էր և այն, որ աշակերտները, որոնք պէտք է շարունակէին Իր սկսած գործը, դեռ ևս չէին կարողալից հասկանալ, թէ ինքն ինչ Մեսիա է ցանկանում լինել: Նրանք դեռ երազում էին երկրաւոր փառքեր ստանալ: Յիսուս այս վշտի և արամութեան ժամանակ գիմում էր գէպի երկնաւոր Հայրը և նախապէս խնդրում հեռացնելու այս քաժակը, եթէ Հայրը զիտէ ուրիշ ճանապարհ, որով կարողանայ երկրիս վրայ երկար մնալ Իր աշակերտների հետ և շարունակել Իր Փրկչական պաշտօնը: Մտախոս այս ամենից յետոյ իսկոյն աւելացնում է. «Որպէս Դու կամիս», որ նշանակում է, ես յօժար կամքով կը գոհնեմ Իմ կեանքը: 3) Նրա աշակերտները անկարող եղան նոյնիսկ իրանց քնին յաղթելու. մի ժամ անգամ չկարողացան արթուն

մնալ, եւամ գոնէ խօսքով մխիթարել իրանց վշտացած Վարդապետին: Նրանք ընկան փորձութեան մէջ և խօսքի փորձութիւնից, պէտք է սասած, յաջող դուրս եկան, բայց երբ հասաւ ժամանակը՝ գործով ցոյց տալու իրանց սէրը—մի ժամ արթուն մնալով իրանց Վարդապետի հետ, չկարողացան և չկամեցան կարճ ժամանակ անհանգստութիւն պատճառել իրանց մարմինն: Եւ այսպէս այս փոքրիկ փորձութեան մէջ ընկնելով՝ անյաջող դուրս եկան: 4) Մենք ևս առաքեալների նման շատ անգամ խոստանում ենք զիմազրել. փորձութեան սկզբում խիստ հաստատ ենք լինում մեր խօսքին, բայց հէնց որ փորձութիւնների դէմքը տեսնում ենք, որքան էլ նա փոքր է լինում, մոռանում ենք մեր խոստումները և թոյլ ենք տալիս չարին յաղթող հանդիսանալու մեր խօսքով՝ սիրած, բարի և արդար բաների դէմ, ասել է, ընկնում ենք փորձութեան մէջ: Խօսքով մենք մեր կեանքն զոհում ենք մեր բարեկամներին, մերձաւորների համար, բայց երբ հասնում է ժամը, նոյնը գործով ցոյց տալու, մոռանում ենք մեր խօսքը, նոյնիսկ ամենափոքր ձևով էլ չենք կամենում անհանգստութիւն պատճառել մեկ մարմինն, մեր մտքին ու մեր զրպանին՝ յօգուտ մեր մերձաւորի: Մեր հոգին, արդարև, բարի կամք ունի իրաւացին գործելու և, պէտք է սասած, դրան հարկաւոր ոյժն ու զօրութիւն էլ չէ պակասում, բայց մարմինն հաճոյք պատճառող հանգամանքները, ինչպիսիք են՝ հանգստութիւն, վայելք և ապահովութիւն, աւելի զօրեղ են, քան թէ բարի կամքը և զրա համար էլ այդ բարեկեցութեան հանգամանքները բարոյական թուլութեան են մասնում մեզ և մեր կամքի հակառակ գործել տալիս: Փորձութիւնների առաջն սունելու համար պէտք է աղօթել, որ մարդ զօրանայ զիմազրելու: Ինքն Յիսուս սովորեցնում է. «Հակեցէք ձեր սրտերի, ձեր մտքերի և մանաւանդ ձեր բարի խոստումների վրայ և երբ փորձութիւնը գայ, աղօթեցէք, մտածեցէք այն մասին, ինչ որ

խոստացել էք, այն ժամանակ նա էլ ձեզ կը զօրացնէ և այնուհետև ոչ թէ ձեր մարմինը, այլ հոգին յաղթող կը հանդիսանայ: Եթէ Յիսուս փորձութեան մէջ կարիք ունեցաւ աղօթելու և հսկելու, ո՞րչափ աւելի մենք: Եթէ Նրա Հոգին մեր մէջ ընդունենք, մենք կարող ենք յաղթել մարմինն: Այսպէս էլ մենք պէտք է վարուենք, եթէ կամենում ենք ճշմարիտ քրիստոնեաներ լինել: Եթէ մեզ կամ մեր մերձաւորին վտանդ պատահելու լինի, մենք մեր մտքովն անգամ չպէտք է անցկացնենք՝ աղօթքով ստիպելու Աստծուն, որ մեր ցանկութեանը բաւականութիւն տայ, այլ մենք ևս Քրիստոսի նման պէտք է ներկայացնենք մեր վիշտն ու նեղութիւնը ջերմեռանդ կերպով և Նրա նման ասենք. «բայց ոչ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս Դու»: Այնուհետև այդ վշտերն ու փորձութիւնները մեզ չեն ներկայանալ սարսափելի կերպարանքով:

№ 26

ՅԻՍՈՒՍ ԿԱՅԻԱՓՆՅԻ ԵՒ ՊԻՂԱՏՈՍԻ ԱՌԱՋ

I. Յիսուսին բերին Կայիափայ բահանայապետի տուն, ուր կազմուեց ծերակոյտի ժողով: Չատ ուտ վկաներ դուրս եկան, բայց չկարողացան ասել այնպիսի բան, որի համար կարելի լինէր դատապարտել Նրան: Այն ժամանակ Կայիափայի հարցրեց Նրան. «Դ՞ու ես Քրիստոս՝ Աստծու Որդին»: Յիսուս պատասխանեց. «Դու առացիր, թէ ես եմ: Եւ ասում եմ ձեզ, ոչսուհետև կը տեսնէք Մարդու Որդուն նստած Աստծու զօրութեան աջ կողմը և եկած երկնքի ամպերի

զանում»: Ծերակոյտի անդամները պատասխանեցին. «Մենք օրէնք ունինք և նրա համեմատ դա պէտք է մեննի, որովհետև իրան Աստծու Ռրդի է համարում»: Իսկ ժողովուրդը գոռում էր. «Եթէ դրան արձակես, բարեկամ չես կայսեր»: Պիղատոսը տեսնելով, որ ոչինչ չէ օգնում և ժողովրդի մէջ խռովութիւնն աւելի է սատուկանում, վերցրեց ջուր և ձեռքերը լուանալով, ասաց. «Քաւուած եմ ես այդ արդար մարդու արիւնից»: Ժողովուրդը բացականչեց. «Թող դրա արիւնը մեր և մեր որդեց վրայ լինի»: Այն ժամանակ Պիղատոսը հաստատեց մահուան վճիռը և հրամայեց խաչել:

II. Ո՛ւր տարան Յիսուսին Գեթսեմանի պարտէզից: Ո՛վքեր հաւաքուեցին այս ժամանակ Կայիափայի տանը: Ի՞նչ էին ասում վկանները: Ի՞նչ հարցրեց քահանայապետը Յիսուսին և Սա ի՞նչ պատասխանեց: Ի՞նչ վճիռ տուաւ ձերակոյտը: Ո՛ւր և ի՞նչպէս անցկացրեց Յիսուս գիշերը: Ի՞նչ բաժնասանքներ էին անում նրա մասին: Պիղատոսը ի՞նչ միջոցներ գործ դրաւ Յիսուսին ազատելու համար: Ի՞նչ բանից վախեցաւ, որ մատնեց Յիսուսին նրանց ձեռքը խաչելու:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) Քահանայապետն ամեն կերպ աշխատում է շուտով, հէնց գիշերը, քանի ժողովուրդը քնած է, ծերակոյտի ժողով կազմել և դատապարտել Յիսուսին, իսկ առաւօտեան վաղ չոտմայեցի դատաւորին յանձնելով՝ մահուան վճիռ նշանակել տալ, որպէսզի, ինչպէս դատապարտուած, նրան այլևս ոչ ոք չընդունէ ինչպէս Մեսիա: Յիսուսի այն խօս-

քը՝ թէ կը տեսնէք Մարդու Որդուն Հօր Աստծու աջ կողմը, երկնքի ամպերի վրայ նստած, նշանակում է՝ դուք ինձ կարհամարէք և կապանէք, բայց Իմ սկսած գործը և Իմ մեսիական կոչումը չէք կարող անհետ անել: Ամենակարող Աստուած կըտայ այն գորութիւնը, որով կը տիրապետեմ բոլոր ազգերի սրտերին, անա, այսպէս կը լինի Իմ անտեսանելի գալուստը երկրիս վրայ, իսկ աշխարհի վերջում ես կը գամ տեսանելի կերպով, պատած երկնային փառքով՝ դատելու բոլոր ազգերին: Քահանայապետը Յիսուսի այս խօսքերի մէջ վերաւորանք է նկատում Աստծու դէմ և մահու վճիռ է կարգում, բայց հաւանական է, որ նա ներքուստ ուրախանում լինէր, որ գտաւ մի ելք արդարութեան և օրէնքի անուշով հեռացնելու այդ վտանգաւոր Մարդուն: 2) Բարձրագոյն ատենի անդամները կայսեր տեղակալի մօտ են բերում Յիսուսին, որ դատէ և հաստատէ մահուան վճիռը, որովհետև իրանք իրաւունք չունէին: Պիղատոսը նրանց պատճառաբանութիւններն անբաւարար է գտնում Յիսուսին մահուան դատապարտելու համար: Փարիսեցիները շարունակ սկսում են ամբաստանել Յիսուսին՝ թէ նա կամեւում է թագաւոր լինել, ժողովրդին ապստամբեցնել Հռովմայեցոց դէմ և արգելում է կայսեր հարկ տալ: Պիղատոսը չէ հաւատում այս ամբաստանութեանը, թէև Յիսուսի մասին շատ բաներ էր լսել, բայց ո՛չ քաղաքական միտումներ: Այս ամբաստանութիւնը օտարօտի թուաց նրան, որովհետև մեղադրողները փարիսեցիներն էին, որոնց լաւ էր ճանաչում Պիղատոսը և գիտէր, որ նրանք իսկապէս Հռոմի հակառակ մարդիկ են. ուստի եթէ Յիսուսի մէջ նկատած լինէին այդպիսի բան, այդ նրանց սրտով կը լինէր և ո՛չ թէ կը մատնէին նրան, այլ ամենայն սիրով կը միանային հետը, որովհետև դրանք էին կազմում ազգային կոչուած կուսակցութիւնը, որ ձգնում էր Հռոմի լուծը կուսակցութիւնը, որ ձգնում էր Հռոմի լուծը թօթափել: Պիղատոսը հաստատէս իմանում է, որ նա յեղափոխական, ապստամբ չէ և փարիսեցիներն առ նախան-

ձու են արել, խոստանում է խրատել և արձակել: Պիղատոսի բռնած գիրքից երևում է, որ այդ դատը դուր չէ գալիս նրան, դատապարտել մեղադրեալին առանց հիմքի նա չէր կարողանում, միևս կողմից էլ չէր ուզում վիրաւորել երկրի մէջ կշիռ ունեցող քահանայապետներին և բարձրագոյն ատենի անդամներին և նրանց կամքը չկատարել: Այս պատճառով անհեռատեսութեամբ միջին ճանապարհ է ընտրում՝ թէ ժողովրդին բաւականութիւն տալ և թէ արգարութիւնը ստնակոխ արած չլինել: Նա ընտրում է մի ծանր յանցաւոր—մարդասպան և առաջարկում է Յիսուսի հետ՝ ըստ սովորութեան երկուսից մէկին արձակել: Ժողովուրդը՝ թելադրած քահանաներից, խնդրում է արձակել մարդասպանին, իսկ Յիսուսին խաչել: Պիղատոսը գործը վատ է տանում: 3) Մենք տեսնում ենք ժողովրդին փոփոխամիտ, շարժուն եղէզի նման, որին հողմը որ կողմն ուզում՝ ծռում է: Մի քանի օր առաջ նա ուխաննա էր գոչում, իսկ այժմ՝ խաչի՛ր է պահանջում: Այս կարճ ժամանակամիջոցում ժողովրդի սառելու և անտարբեր վերաբերուելու պատճառն այն էր, որ Յիսուս չհաստատեց նրանց սղասած երկրային թագաւորութիւնը, ուրեմն արժանի է այդ պատժին. նա անգոր գտնուեց և ընկաւ հեթանոսների ձեռքը: Փարիսեցիներն իմանալով ժողովրդի թոյլ կողմը՝ զբոսել էին նրան մինչև կատաղութեան աստիճան, որ թեթևամտութեամբ չէր հասկանում, թէ ինչ էր ասում, կամ գործում: 4) Յիսուսի վարմունքի մէջ ոչինչ փոփոխութիւն չէ նկատվում: Նա նոյն ձևով էր մատճում, խօսում և գործում, ինչպէս միշտ: Նա առանց երկիւղի անում, ներկայանում է դատաւորին, որից կախումն ունէր նրա մահն ու կեանքը: Միշտ խաղաղ, հանգիստ կերպով ստիպում է այդ հեթանոսին ճանաչելու իր անմեղութիւնը և Աստուածային վեհութիւնը: Ստախօս ու զբոս պարտիչ հրեաների շարութեան դէմ միշտ լռում էր ար-

համարհանքով ու երկնային համբերութեամբ ու հեզութեամբ տանում սոսկալի հարուածները, տանջանքները և ծաղր ու ծանակը: Նրա համեստութիւնն ու հոգու վեհութիւնը այսքան վշտերի մէջ՝ պէտք է վերագրել նրան, որ նրա մէջ է Աստուած. իսկ ուր Աստուած կայ, այնտեղ խաղաղութիւն է տիրում: Յիսուս այդ վշտերի ժամանակ միայն մի հոգեկան անհանգստութիւն ունէր, այն է՝ Նա ցաւում էր, մարդկանց շարութեան վրայ, որոնք սիրոյ փոխարէն ատելութիւն էին գործ դնում:

№ 27

ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

I. Զինուորները տարան Յիսուսին Գողգոթա սարը և այնտեղ խաչեցին: Նրա աջ և ձախ կողմը խաչեցին նոյնպէս երկու աւազակ: Յիսուսի խաչափայտի վրայ գրուած էր՝ Յիսուս Նազովրեցի Թազատը չրէից: Երրորդ ժամն էր (մեր հաշուով առաւօտեան իննը ժամը), երբ խաչեցին Յիսուսին: Նա ողորմաժաբար աղօթեց Իրան շարչարողների համար. «Հայր, ներէ՛ր զրանց, որովհետև չեն իմանում, ինչ են անում»:

Յիսուսի թշնամիները խաչի վրայ էլ հանգիստ չթողին նրան: Քահանայապետները, զպլիւնները և ծերերը նախատում, ծաղրում էին նրան և ասում, «Եթէ դու Աստծու Որդի ես, իջի՛ր խաչից և կը հուտտանք քեզ»: Մինչև անգամ Յիսուսի

հետ խաչուած շարագործներից մէկն էլ սկսեց արհամարհել նրան, եթէ դու ես Քրիստոս, ապա ախր քո անձը և մեզ: Բայց միւս շարագործը յանդիմանեց նրան. «Միթէ՞ չես վախենում Աստծուց, երբ դու էլ նոյն պատժի մէջ ես. բայց մենք մեր գործերի արժանի հատուցումն ենք ստանում, իսկ Սա ոչինչ վատ բան չի գործել»: Այս ասելով դարձաւ դէպի Փրկիչը և խնդրեց. «Յիշիր ինձ, Տէր, երբ կը գաս քո արքայութեամբ»: Փրկիչը պատասխանեց. «Ճշմարիտն եմ ասում քեզ, որ այսօր իսկ կը լինես Ինձ հետ դրախտում»:

Վեցերորդ ժամին (12-ին ցերեկուայ) խաւարը պատեց բոլոր երկիրը, արեգակը դադարեց լոյս տալուց, աստղերը երեացին երկնքում: Ժողովրդից շատերը երկիւղից հեռացան խաչելութեան տեղից: Խաչի մօտ կանգնած էր Տիրամայրը՝ Յիսուսի սիրելի աշակերտ Յովհաննէսի և մի քանի Գալիլիացի կանանց հետ: Յիսուս խաչից տեսաւ Իր մօրը և ասաց՝ ակնարկելով Յովհաննէսին. «Անձ քո որդին». Ապա դառնալով դէպի Յովհաննէսը՝ ասաց. «Անձ քո մայրը»: Այդ ժամանակից Տիրամայրը Յովհաննէսի մօտ էր ապրում:

Ինն ժամին (3-ին ճաշից յետոյ) Յիսուս ազդակեց. «Աստուած Իմ, Աստուած Իմ, ինչո՞ւ

թողիր ինձ»: Մահուան տագնապը և ծարար տանջում էին նրան: Նա ձայն տուաւ. «Ծարաւ եմ»: Զինուորներից մէկը թաց արաւ սպունգը քայախի մէջ և կոէգով մօտեցրեց նրա շրթունքներին: Յիսուս ճաշակեց քայախը և ասաց. «Ամենայն ինչ կատարեալ է»: Յետոյ կանչեց «Հայր, Բո՛ւ՛ս՝ անքն եմ աւանդում իմ Հոգին»: Եւ այս ասելով՝ խոնարհեցրեց գլուխը և աւանդեց Հոգին:

Այս ժամանակ տաճարի վարագոյրը երկու մասն եղաւ, երկիրը շարժուեց, քարերը պատառուեցին, գերեզմանները քայ եղան և շատ ննջեցեալների մարմիններ յարութիւն առան: Հարիւրապետն ու զինուորները տեսնելով այս մեծ շարժումը՝ ասացին. «Ճշմարիտ», որ Սա Աստծու Որս զի էր: Իսկ ժողովուրդը կուրծքը ծեծելով վերադարձաւ տուն:

VI. Ո՞ւր խաչեցին Յիսուսին: Ի՞նչ էր գրուած Յիսուսի խաչի վրին: Ո՞ր ժամին Նա խաչուեց: Ի՞նչ աղօթեց Յիսուս Իրան խաչողների համար: Յիսուսի թշնամիները ի՞նչ ծաղրածութիւններ էին անում: Ի՞նչ էին ասում նրա հետ խաչուածները: Ի՞նչ պատասխանեց Յիսուս աջակողմեան աւագակին: Ի՞նչ նշաններ եղան Յիսուսի խաչելութեան ժամանակ: Յիսուսի խաչի մօտ ո՞վքեր կային կանգնած նրա բարեկամներից: Ո՞ւր հողացողութեանը յանձնեց Յիսուս Իր մօրը: Ի՞նչ էին Յիսուսի վերջին խօսքերը և

որ ժամին Նա աւանդեց Հոգին: Ի՞նչ նշաններ եղան նրա մահուան ժամանակ:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ Փրկիչը միանգամայն Իր յօժար կամքով դիմում է դէպի Գողգոթա և մահ ընդունում, այլապէս եթէ Նա Իր քարոզածները յետ էր վերցրել, ինչպէս և մեսիական կոչումը, կարող էր հաշտուել Իր թշնամիների հետ և ազատուել, բայց Նա այդ չարաւ: Իսկ եթէ դիմած լինէր այդ միջոցներին, հարկաւ իրաւունք կը տար՝ այլևս չհաւատալ Իր քարոզած ճշմարտութիւններին և չհետևել Իրան, այնուհետև ո՛չ քրիստոնէութիւն, ո՛չ եկեղեցի և ո՛չ ազգերի բարոյապէս վերածնունդ կարող էր տեղի ունենալ: Միայն կամաւոր մահով կարողացաւ ցոյց տալ աշխարհին, թէ ինչ որ ուսուցանում է և ինչպիսի կեանք որ Ինքը վարում է, այն է միայն կատարեալը, ճշմարիտը, ուղիղը և Աստուծոյ հաճելին: Նա շարունակ լռելեայն տանում էր սոսկալի վշտերը խաչի վրայ: Ո՛չ մի արտունջ և ո՛չ մի անէծք դուրս չեկաւ նրա բերանից. Նա մրմնջում էր և այդ մըրմունջը ազօթք էր առ Աստուած՝ կուրացած ամբոխի համար: Նրա ցաւը հետզհետէ սաստկանալով ստիպում է ազազակել առ Աստուած՝ ինչո՞ւ Նա բարձի թող է արել Իրան: Այս աղաղակով չպէտք է հասկանալ, որ Աստուած մոռացել է Յիսուսին: Աստուծո Հոգին ամեն տեղ է, նոյնպէս և Նրա կամքը, առանց նրա կամքի ոչինչ չէ լինում: Այս գանգատը ցոյց է տալիս Յիսուսի զգացած ցաւի ամենաբարձր աստիճանը, որ աւելի էր, քան թէ Գեթսեմանի պարտէզում: Սա Նրան պատահած ամենամեծ փորձութիւնն էր, բայց Նա այս անգամ էլ յաջող դուրս եկաւ, հոգին դարձեալ զօրեղ հանդիսացաւ մարմնից: Վերջին խօսքը արտասանելուց առաջ Փրկիչն ասում է. «Ամենայն

ինչ կատարեալ է»: Այս նշանակում է՝ ինչ որ երկրիս վրայ պէտք է գործել էի, վերջացրել եմ: Հոգեպէս սուրբ, մաքուր կեանք եմ վարել, շատերի մէջ նոյնպէս հոգի եմ ներշնչել: Ես Աստուածային գործի հիմքը դրել եմ երկրի վրայ, մարդկանց փրկել և երկնային արքայութիւնն եմ հրաւիրել. այժմ հոգեպէս ուրախ՝ գործի յաջողութեան համար, յաղթանակով գալիս եմ Քեզ մօտ: 2) Ժամանակի սովորութեան համաձայն յանցաւորների մահուան պատճառը գրում էին տախտակի վրայ և խաչի վերին մասում կպցնում, որ ամենքն իմանան: Յիսուսի խաչի տախտակի վրայ գրած էր երեք լեզուով. ա) Եբրայեցերէն՝ որ ժողովրդի գործածական լեզուն էր և որով Յիսուս քարոզում էր. սրանից պահուած է Աւետարանի մէջ մի քանի խօսք, որ՝ էլի, էլի, տալիթա կումի, եփփաթա և այլն. բ) Յունարէն՝ որ բարձր, կրթուած դասակարգի լեզուն էր և գ) Դաղմատերէն (լատիներէն)՝ որ տիրող ազգի—Հռովմայեցոց լեզուն էր: Սրանից երևում է, որ այն ժամանակ Պաղեստինում երեք տիրապետող լեզու է եղել: 3) Փրկիչը վերջին եօթը խօսքը՝ «Հայր, Քո ձեռքն եմ աւանդում Իմ Հոգին», արտասանելով, աւանդում է Հոգին հանգիստ և խաղաղ կերպով: Նրա արիւննաներկ մարմինը մնում է կախ ընկած խաչի վրայ՝ փշեայ պսակը գլխին: Տաճարի վարագոյրի պատառուելը նշանակում է, թէ այժմ ամեն ոք կարող է անձամբ գնալ Աստուծո մօտ, այլևս քահանայապետի և զոհի կարեւորութիւն չկայ: Երկրի շարժուելը, ժայռերի պատառուելը և գերեզմանների բացուելը ցոյց են տալիս նախ՝ նրա Աստուծու որդի լինելը և երկրորդ՝ գլորում, հեռացնում է յանցաւոր սրտերից մահուան երկիւղը, որ ծանրանում, մահացնում և անընդունակ էր դարձնում զղջման և ապաշխարութեան համար, և պատառում, դուրս գղջման և ապաշխարութեան համար, և պատառում, դուրս է բերում այդ յանցաւորներին իրանց սրտի գերեզմաններից նոր կեանքի համար: 4) Յիսուս մարդկանց մեղքերի

համար մեռաւ: Նա մեռաւ մեր փոխարէն, որպէսզի մեզ ազատէ հոգեկան մահից: Նա ապրեց մեզ համար, մենք էլ պէտք է ապրենք Նրա համար. Նա մեռաւ մեզ համար, մենք էլ պատրաստ պէտք է լինենք՝ մեռնելու Նրա համար:

№ 28.

ՅԻՍՈՒՍԻ ԹՆՂՈՒՄԸ

I. Յիսուսի մահուան երեկոյեան (ուրբաթ)՝ որ սկսւում էր մեծ շաբաթը, ծերակոյտի անդամները չկամենալով թողնել խաչերի վրայ խաչուածների մարմինները, խնդրեցին Պիղատոսին՝ թոյլ տալ ջարդելու նրանց սրունգները, որպէսզի շուտ մեռնեն: Պիղատոսի հրամանով զինուորներն գնացին Գողգոթա և ջարդեցին աւագակների սրունգները. բայց երբ նրանք մօտեցան Յիսուսին, տեսան, որ Նա արդէն մեռել է, և չջարդեցին Նրա սրունգները, միայն նրանցից մէկը գեղարդով խոցեց Նրա կողը և խոցուած տեղից արին և ջուր գուրս եկաւ:

Չուտով սրանից յետոյ Պիղատոսի մօտ գնաց ծերակոյտի անդամ Յովսէփ Արեմաթացին և խնդրեց թոյլ տալ իրան՝ իջեցնելու խաչից Յիսուսի մարմինը և թաղելու. Պիղատոսը թոյլ

տուաւ: Այս ժամանակ Յովսէփը բերաւ թաղման կտաւը, իսկ Նիկողիմոսը՝ որ Յիսուսի ծածուկ աշակերտն էր, զմուռ և հալուէ: Նրանք իջեցրին Յիսուսի մարմինը խաչից, օծեցին նրան անուշահոտ իւղով, պատեցին կտաւով և թաղեցին Գողգոթայից մօտիկ, Յովսէփի պարտիզում՝ մի նոր գերեզմանի մէջ, որ շինել էր իր համար, իսկ գերեզմանի դուռը ծածկեցին մի մեծ քարով: Այն ժամանակ մի քանի Գալիլիացի կանայք, որոնք չկարողացան իրանց կողմից կատարել, սովորութեան համաձայն, ինչ որ հարկաւոր էր, շտապեցին քաղաք, որպէսզի մինչև տօնի սկսուելը գնեն անուշահոտ խուճկ և իւղ՝ Յիսուսի մարմինը օծելու համար:

Չարաթ առաւօտեան Յիսուսի թշնամիները՝ քահանայապետները, կարդացողներն ու ծերերը եկան Պիղատոսի մօտ և խնդրեցին նրան, որ հրամայէ պահպանել Նրա գերեզմանը մինչև երրորդ օրը, որպէսզի Նրա աշակերտները չզանգիշերը և չգողանան Նրա մարմինն ու տարածեն ժողովրդի մէջ, թէ Նա յարութիւն առաւ: Պիղատոսը թոյլ տուաւ և նրանք կանգնեցրին պահապաններ ու գերեզմանն էլ կնքեցին:

II. Ո՞վ իրաւունք տուաւ իջեցնել խաչից խաչուածներէ մարմինները: Ի՞նչ արին, որ շտապեցնեն նրանց մահը: Ինչո՞ւ չջարդեցին Յիսուսի սրունդները: Ինչո՞վ հաւատացին զինուորները. թէ Յիսուս արդարեւ մեռած է:

Ո՞վքեր իջեցրին Յիսուսի մարմինը խաչից և ո՞ւմ թոյլտուութեամբ: Ո՞ւր թաղեցին Քրիստոսին: Բացի Յովսէփից և Նիկիդիմոսից էլի ո՞վքեր էին ներկայ:

Ի՞նչն էր անհատապէս մեռած Յիսուսի թշնամիներին թաղելուց յետոյ: Ի՞նչ արին նրանք, որ Յիսուսի մարմինը չյափշտակուի:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) Յովսէփ Արեմաթացին՝ որ Յիսուսի ծածուկ աշակերտն էր և ինքն արգար ու բարեպաշտ, իրաւունք է խնդրում Պիղատոսից՝ Յիսուսի մարմինը իջեցնելու և թաղելու: Նա հետևող էր Խաչեալի վարդապետութեան, իսկ այսպիսի մի քայլ, կարող էր Բարձրագոյն Ատենի անդամների վրէժխընդրութիւնը շարժել իր դէմ. բայց սէրը, որ նա ունէր դէպի Յիսուս, ամեն ինչ մոռացնել էր սուել. Գուցէ նա շատ անհանգիստ էր, որ ոչնչով չէր կարողանում իր վարժապետի դատի ժամանակ՝ իբրև ծերակոյտի նշանաւոր անդամ, օդնել նրան. բայց այլևս չէ կարողանում չըլսել իր ներքին ձայնին, որ ստիպում է նրան աշխարհի առաջ խոստովանել Փրկչին և իր թոյլ հաւատը զօրացնել: Այս հաւատը գէպի Յիսուս մեծ է, որովհետև Յիսուս՝ Ատենի անդամներից իբրև Աստուծոյ հայրոցը է դատապարտուել, իսկ այժմ Յովսէփը վստահանում է մի այնպիսի անձի ուղղութեան համակիր ներկայանալ: Յովսէփի օրինակին հետևում է և վախկոտ Նիկոդիմոսը, սա՛ քանի Յիսուս կենդանի էր, ծածուկ և քաշուած էր պահում իրան, բայց այժմ նրա մահուան երեկոյին՝ նա էլ կարեկցաբար է վերաբերվում և շտապում է գէպի Խաչեալը՝ կամենալով

իր առատաձեռն արքայական ընծայով մասնակցել թաղմանը: Այն հաւատը. — որ երբեմն ծածուկ, գիշեր ժամանակ տանում էր նրան Փրկչի մօտ՝ իր ցաւակցութիւնն ու յարգանքը մատուցանելու: Այս երկու հարուստ և գիտուն հաւատացեալները՝ խորին վշտի և ջերմ կարեկցութեան շնորհիւ շարագործի պէս մեռնող Յիսուսին թաղում են փառաւորապէս: Խաչելութեան տեղին մօտիկ՝ Յովսէփ Արեմաթացին ունէր պարտէզ, որի մէջ պատրաստել էր իր համար նոր գերեզման, այնտեղ Աւագ-Ուրբաթ երեկոյեան՝ թաղում է շտապով: Փրկչի սիրողները հետևեալ օրը — շաբաթ՝ անհանգիստ են անցկացնում, որովհետև նա վշտի և յուսահատութեան օր էր: Յիսուսի կողից բըղխած արիւնը՝ հաղորդութեան, իսկ ջուրը՝ մկրտութեան ս. խորհրդի նշան է ընդունում մեր հայաստանեայց ս. Եկեղեցին:

№ 29

ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

I. Կիրակի առաւօտեան վաղ Քրիստոսի գերեզմանի մօտ մի մեծ շարժ եղաւ: Տիրոջ հրեշտակն երկնքից իջաւ, գերեզմանի քարը մի կողմ վզորեց և նստեց նրա վրայ: Նրա երեսը փայլակի նման էր և շորերը ձիւնի նման սպիտակ: Այդ ժամանակ Յիսուս յարութիւն առաւ մեռելներից: Պահապանները տեսնելով այս՝ երկիւղից զետին ընկան — ինչպէս մեռածներ: Եւ երբ ուշքի եկան վնային, պատմեցին, ինչ որ պատահել էր:

Այս ժամանակ Գալիլիացի կանայք, — Մարիամ Մաղթաղինացին, Մարիամ Յակովբեան, Սոզոմէ և ուրիշները եկան Քրիստոսի գերեզմանի մօտ, որպէսզի օծեն իւրով նրա մարմինը: Նրանք ոչինչ չէին իմանում պատահածի մասին, չգիտէին մինչև անգամ, թէ գերեզմանի մօտ պահապաններ կան կանգնած: Նրանք մտան պարտէզ և տեսան, որ քարը դէն է գլորուած գերեզմանից: Մարիամ Մաղթաղինացին երկիւղից վազեց քաղաք և պատմեց աշակերտներին: Ուրիշ կանայք մօտեցան գերեզմանին և տեսան հրեշտակներ, որոնք աւետեցին նրանց, թէ Յիսուս յարութիւն տուաւ մեռելներից: Վերադառնալով Երուսաղէմ՝ նրանք ճանապարհին ոչ ոքի ոչինչ չասացին, այլ պատմեցին միայն աշակերտներին, ինչ որ տեսել և լսել էին. բայց աշակերտները չհաւատացին, մինչև իրանք անձամբ չտեսան Յիսուսին յարութիւն առած:

Յիսուս Իր յարութիւնից յետոյ քառասուն օրուան ընթացքում շատ անգամ երևաց Իր աշակերտներին և զրուցեց երկնքի արքայութեան մասին: Նա հաւաստիացնելով նրանց, որ իսկապէս յարութիւն է առել, ցոյց տուաւ Իր վէրքերը և նրանց հետ կերակուր կերաւ: Վերջապէս

Նա պատուիրեց նրանց գնալ ամեն աշխարհ, քարոզել աւետարանը բոլոր ազգերին և մկրտել «Յանուն Հօր ևւ Որդւոյ ևւ Հոգւոյն Սրբոյ» և խոստացաւ միշտ նրանց հետ լինել մինչև աշխարհի վերջը:

II. Ի՞նչ պատահեց Յիսուսի գերեզմանի մօտ: Ի՞նչ եղան պահապանները և ո՞ւմ պատմեցին իրանց տեսածները մասին: Ինչո՞ւ եկան կանայք Յիսուսի գերեզմանի մօտ: Ի՞նչ տեսան նրանք պարտէզում: Ի՞նչ արին միւս իւղաբեր կանայք: Ո՞ւմ տեսան նրանք գերեզմանի քարայրի մէջ և որոնց պատմեցին. Գանձի օր Յիսուս յարութիւնից յետոյ փնայց երկրի վրայ: Ի՞նչ պատուէր տուեց իւր աշակերտներին:

III. Այս պատմութիւնից մենք տեսնում ենք. 1) որ մարգարէների գուշակութեան և Իր ասածի համաձայն երբորդ օրը Յիսուս յարութիւն է առնում: Նրա չարչարանքի, մահուան ու թաղման ժամանակը Աւետարանի մէջ ճիշտ որոշած են, իսկ յարութեանը՝ թողնուած է անորոշ: Աւետարանիչները տարբեր են ցոյց տալիս Փրկչի յարութեան ժամանակը. մէկն ասում է շաբաթ երեկոյեան, երբ լուսանում էր, միւսը՝ առաւօտեան արշալոյսին, երբորդը՝ արևագալին: Այս բացատրվում է նրանով: որ աւետարանիչները կարողանում են միայն Փրկչի մարդկային գործնիչները կարողանում են միայն Փրկչի մարդկային գործերի ճիշտ ժամանակը որոշել, իսկ ինչ վերաբերում է Յանրա Աստուածութեան, անկարող են գտնանվում: 2) Յանրա Աստուածութեան, անկարող են իւղաբեր կանայք. րութեան առաջին աւետիքը տալիս են իւղաբեր կանայք. որոնք գնացել էին Փրկչի գերեզմանին իրանց յարգանքը

մատուցանելու: Նրանց տարակուսանքը, թէ ո՞վ պէտք է գերեզմանի քարը դէն գլորէ, որ օծեն նրա մարմինը, մեծ զարմանքի է փոխվում, երբ տեսնում են գերեզմանի քարը արդէն գլորած: Այդ զարմանքը կրկնապատկվում է, երբ միևնոյն ժամանակ լսում են հրեշտակից, թէ Յիսուսին՝ ոչ թէ մեռածների, այլ կենդանիների մէջ պէտք է որոնել: Կանայք այս աւետիքը հաղորդում են աշակերտներին, Բայց Յիսուսի անսպասելի մահուան դէպքը նրանց սիրտը այնպէս էր կտրել և վիատեցրել, որ լսած լուրը մի րոպէ անհաւատալի է թվում: Եւ այն հաւատը՝ թէ Աստծու Որդուն ոչ մի մահ չէ կարող սպառնալ, այնքան թոյլ էր նրանց մէջ, մանաւանդ Պետրոսի և Յովհաննէսի մէջ, որ անձամբ ստուգելու համար գնում են գերեզմանատեղին: Առանձնապէս Պետրոսի անունը յիշելով՝ հրեշտակն ահնարկում էր Նրա ուրացութիւնը, որից յետոյ կարօտ էր աւելի մխիթարութեան: Եթէ Յիսուսի յարութիւնը տեղի չունենար: Հազիւ թէ Նրա աշակերտներն այնպէս ոգևորուած և սիրով կարող լինէին քարոզել աշխարհին քրիստոնէութիւնը: Այսպէս ուրեմն Յիսուսի յարութիւնը անհրաժեշտ էր՝ լրացնելու փրկութեան գործը աշխարհիս վրայ: 3) Յիսուս մինչև այսօր էլ միլիօնաւոր մարդկանց սրտերում կենդանի է ոչ միայն անունով, այլև մտածելու եղանակով, սիրով և հաւատով: Մեր օրերում ևս կան բազմաթիւ թովմայի հաւատ ունեցողներ, որոնք առանց շօշափելու չեն կամենում հաւատալ Յիսուսի յարութեանը, բայց կան և շատերը, որոնց հոգու մէջ անկասկած կայ Նրա յարութիւնը, որ ներգործում է իւրաքանչիւրի հաւատի վրայ և ստիպում կրկնելու՝ «Դու ես Քրիստոս, կենդանի Աստծու Որդին»: Փրկչի յարութեամբ հաստատվում է անմահութեան գաղափարը և յաւիտենական կեանքի գոյութիւնը, որով և մեզ աւետում, թէ մի օր մենք էլ պէտք է նորոգուենք և յաւիտենական անմահ

մնանք: Եւ այս միայն այն ժամանակ տեղի կունենայ, երբ մենք վարենք այնպիսի կեանք, որ նման լինի Յիսուսի երկրաւոր կեանքին, երբ մեր հին՝ սիրուց զուրկ կեանքը փոխենք և սիրոյ կեանք զգենու՞նք: Ո՞վ այսպիսի կեանք է վարում, նա միայն կարող է յուսալ, որ նորոգուած կեանքում էլ սրա նման կեանք կունենայ:

№ 30.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ ԵՒ ՀՈԳԵԳԱՆՈՒՄՏԸ

I. Պենտեկոստէի տօնի պատճառով Յիսուսի աշակերտները եկան Երուսաղէմ: Քառասներորդ օրը Զատիկից յետոյ՝ նրանք ժողովեցան մէկ տան մէջ: Այդտեղ վերջին անգամ Յիսուս երևաց նրանց և ասաց. «Ես կուղարկեմ ձեզ այն, ինչ որ խոստացաւ Իմ Հայրը: Դուք մնացէք Երուսաղէմում, մինչև ստանաք երկնքից զօրութիւն: Դուք կընդունէք այդ զօրութիւնը, երբ կիջնի ձեզ վրայ ս. Հոգին և կը լինէք Ինձ համար վկաներ բոլոր երկրում:»

Սրանից յետոյ տարաւ նրանց Բեթանիա, ապա Զիթենիաց սարի գլուխը, ուր օրհնելով նրանց՝ համբարձաւ երկինք: Աշակերտներն ուրախ վերադարձան Երուսաղէմ: Նրանք ժողովուած մի տան մէջ՝ անց էին կացնում իրանց ժամանակը

տաքուստ յայտնի լինէր, պէտք է, որ նաև մկրտուէին: Այլ արտաքուստ մկրտութեան միջնորդութեամբ և ներքուստ հաւատոյ գէնքով՝ Յիսուսին չէ պատկանում, նա անկարող է երանելի և երջանիկ լինել: 2) Մեր և Համբարձեալ Փրկչի մէջ, մի ամպ կայ և այդ ամպը մինչև օրս էլ կանգնած է, որի միջից միայն հաւատոյ աչքն է կարողանում անցնել և տեսնել Նրան: Յիսուս մեզանից հեռանալով տուաւ մեզ ս. հոգու շնորհք, որով կարող ենք նրան մեր մէջ ունենալ, իսկ մենք էլ աղօթքի միջոցով Նրան մօտիկ լինել: Եւ նա թէև աշխարհումս միայն 33 տարի ապրեց և Աստուծու արքայութեան Աւետարանը միայն երեք տարուան ընթացքում քարոզեց, բայց յաւիտեանս, քանի որ դարերի ընթացքը չի վերջանայ, քանի որ երկիրն ու երկինքը գոյութիւն կունենան, Նրա ճշմարիտ և հաւատարիմ որդիքը Նրա անունով կը գտնեն խաղաղութիւն և թողութիւն: 3) Փրկչի անթիւ աշակերտները քարոզեցին Աւետարանը երկրագնդիս ամենանշանաւոր ազգերին և քրիստոնեայ դարձրին՝ մկրտելով նրանց՝ յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Միլիօնաւոր սրտեր հաւատացին Քրիստոսին և ընդունեցին այն ամենը, ինչ որ նա պատուիրել էր: Եւ այն թագաւորութիւնը, որ նա կամենում էր, արդէն գոյութիւն ունի և Նրա պաշտպանութեան ներքոյ յողթական ձևով յառաջ է գնում: Այդ թագաւորութիւնը ոչ արտաքին փայլով և ոչ աշխարհային ձևով, այլ ներքին և հոգեպէս կարելի է նկատել մարդկանց սրտերի մէջ: 4) Յիսուսի Համբարձումն այն նշանակութիւնն ունի, որ պարզուեց, թէ նա երկնքիցն էր եկած, հետևապէս և իր հետևողներին երկինք պէտք է տանի: Չպէտք է կարծել, որ այդ երկինքը անպատճառ նրան է պատկանում, ով մկրտուել է Յիսուսի անունով, հաւատում է Նրան և քրիստոնեայ անուն է կրում, ոչ, այլ ով այստեղ Յիսուսի համար է ապրում: 5) Մենք տեսնում ենք, որ Փրկչի խոս-

տման համաձայն՝ մխիթարիչ ս. Հոգին իջնում է աշակերտների վրայ, տալիս է նրանց կարողութիւն և շնորհք յիշելու այն, ինչ որ Փրկչին աւանդել էր նրանց: Տալիս է նաև կարողութիւն զանազան լեզուներով խօսելու և բժշկութիւններ անելու: Բացվում են նրանց մտաւոր աչքերը և աներկիւղ քարոզում են կենաց բանը—Աւետարանը: Այդ սուրբ Հոգու շնորհքով էր, որ Յիսուսին մի ժամանակ ուրացող Պետրոսը՝ մի քարոզով 3000 հոգի է որսում—դարձնում դէպի Նա և մկրտում. Եւ այսպէս օրէցօր Աստուծու բանն աճում, զօրանում է և հաւատացեալների թիւը շատանում: Այն մարդիկ, որոնք մի ժամանակ երկչոտ էին, թագնվում էին հրեաներից և նզովում մինչև անգամ իրանց ուսուցչին, այժմ կրակոտ լեզուով՝ աներկիւղ քարոզում են Նրա վարդապետութիւնը և եկեղեցիներ հաստատում: Եւ Յիսուսով սկիզբն առած այս մանաւնեխի հատը, Նրա աշակերտների և սրանց յաջորդների եռանդուն աշխատութեամբ ու անձնուիրութեամբ այնքան մեծացաւ, որ քրիստոնեայ ամբողջ ազգեր, թագաւորութիւններ կազմեց, և կը դայ մի ցանկալի ու փրկաւէտ ժամանակ, երբ Փրկչի ասածի նման՝ ամբողջ աշխարհս կը լինի՝ մօտ և մի հովիւ:

«Ազգային գրադարան»

NL0151303

15258

գրք-հ
4157

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Գասազիրք հայկ. ձայնագրութեան, գ. տպագրութիւն (սպառուած) 60 կ.
2. Մանկական ձայնագրեալ երգարան, ա. տպագրութիւն (սպառուած) 40 կ.
3. Ազգային ձայնագրեալ երգարան, ա. տպագրութիւն (սպառուած) 80 կ.
4. Գասազիրք կրօնի ա. զբօյնէ, գ. տպագրութիւն 20 կ.
5. » » բ. » գ. » 30 կ.
6. » » գ. » բ. » 30 կ.

Շուտով մամուլի տակ կը մտնի՝ գասազիրք կրօնի գ. զբօյնէ:

Վաճառվում են Թիֆլիզի զբաղման հասցիներում և աշխատասիրողի մօտ՝ Тифлисъ, протоіерею Езнику Ерзинкянцъ.

